

นามธรรมของสายน้ำ

โดย
นางอัจฉิมา เจริญจิตร ตนานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร

นามธรรมของสายน้ำ

โดย

นางอัจฉิมา เจริญจิตร ตนานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT OF WATER

By

Mrs. Atjima Jaroenchit Tananont

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Doctor of Philosophy Program in Visual Arts

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2016

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากรอนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “นามธรรมของสายน้ำ”
เสนอโดยนางอัจฉิมา เจริญจิตร ตนานนท์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎี
บัณฑิตสาขาวิชาทัศนศิลป์

.....
(รองศาสตราจารย์ดร. ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณอิทธิพล ตั้งโฉลก

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์เดชา วราชน)

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณพิษณุ ศุภนิมิตร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณอิทธิพล ตั้งโฉลก)

...../...../.....

56007813: สาขาวิชาทัศนศิลป์

คำสำคัญ: นามธรรม

อัจฉิมา เจริญจิตร ตนานนท์: นามธรรมของสายน้ำ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:
ศ.เกียรติคุณ อธิธิพล ตั้งโฉลก. 136 หน้า.

การสร้างสรรคมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างสรรคชุดผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน รูปแบบศิลปะนามธรรมตะวันออก เนื้อหาจังหวะสายธารชีวิตเปรียบดั่งจังหวะลีลาของสายน้ำ 2) การนำปรัชญาพุทธและเซนเป็นแรงบันดาลใจคือสรรพลีข้ส่วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจังแล้วน้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลงสู่การดำเนินชีวิตตามกฎธรรมชาติด้วยใจที่เป็นกลาง และ 3) ศึกษาและอธิบายงานศิลปะนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรคคือการกำหนดวิเคราะห์ผลงานแต่ละทฤษฎีแบ่งเป็น 4 ส่วน
1. กฎธรรมชาติคือการเปลี่ยนแปลงในปรัชญาพุทธและเซนมาวิเคราะห์เป็นความบังนดาลใจ, 2. การศึกษาปัญญาญาณและปรัชญาปฏิบัตินิยมเชื่อมโยงกับศิลปะนามธรรม, 3. การวิเคราะห์ผลงานศิลปะนามธรรมสะท้อนปรัชญาความงามและความจริงในแบบอัตวิสัย, 4. การวิเคราะห์ผลงานชุดนามธรรมของสายน้ำจากการพัฒนา 3 ด้านคือ ความหมาย, ความงามและความคิด

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างสรรคภาพจิตรกรรมชุดนี้แสดงออกเป็นศิลปะนามธรรมตะวันออกที่สัมฤทธิ์ผลด้วยเทคนิคเฉพาะตัว, เนื้อหาเกี่ยวกับลีลาจังหวะต่างๆของคลื่นน้ำเปรียบดั่งสายธารชีวิตที่เผชิญการเปลี่ยนแปลงด้วยภาวะใจที่สมดุขย

2. การตีความปรัชญาพุทธที่สอนให้ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับกฎธรรมชาติแม้ยู่ท่ามกลางความเจริญในสังคมเมือง ยังคงตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและความงามที่สุขสงบด้านจิตใจที่สำคัญกว่าความพอใจทางกาย

3. การชมศิลปะไม่ควรมองด้านรูปธรรมที่เหมือนจริงเท่านั้น แต่ควรมองหาความรู้สึกที่เป็นคุณค่าทางใจ(นามธรรม)ความหมายลึกซึ้งที่ศิลปินสร้างเป็นภาษาเฉพาะ คล้ายการฟังท่วงทำนองดนตรีที่รับรู้ถึงความรู้สึกโดยไม่มีเนื้อร้อง สำหรับผู้สร้างสรรคศิลปะนามธรรมเชื่อว่าคำพูดไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกตรงใจได้เท่ากับภาษาภาพวิทยานิพนธ์ชุดนี้จะช่วยเพิ่มสุนทรียภาพการชมต่อไป

สาขาวิชาทัศนศิลป์

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

56007813: MAJOR: VISUAL ARTS

KEY WORD: ABSTRACT

ATJIMA JAROENCHIT TANANONT: ABSTRACT OF WATER. THESIS ADVISOR:
PROF. EMERITUS ITTHIPOL THANGCHOLOK. 136 pp.

The purposes of this creative research were 1) to create the contemporary paintings in abstract art; the rhythm of life compare to the rhythm of water. 2) to concern the concept with the philosophy of Buddhism and Zen "Everything changes impermanent, accept this to the rule of nature neutrally with equanimity" as the inspiration. 3) to study and evaluate for abstract art reasonably.

The theory of creation analysts to 4 parts; Rule of nature - Impermanent in Buddhism and Zen as inspiration, Study intuition and pragmatism to link to abstract art, Analyst the abstract art to reflect the beauty and the truth in subjective, Analyst the "Abstract of water" from development of meaning, beauty and thought.

The results were as follow:

1. Creation painting series present the eastern abstract art with the unique technique, the rhythm of water comparable to the rhythm of life with equanimity.

2. Interprets the philosophy of Buddhism which teaches us to accept the rule of nature even in the civilization of society and realizes its value which is more important than the physical satisfaction.

3. Art appreciation should not judge what looks realistic but from inner feelings. The hidden meaning from the artist would seem listening to the music without lyrics. For artists of abstract art believes languages could not explain all the artist's thought except for picture. This thesis will increase art aesthetics and appreciation for the next exhibitions.

Program of Visual Arts

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2016

Thesis Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความกรุณาของศาสตราจารย์เกียรติคุณ อธิธิพล ตั้งโฉลก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำทั้งงานสร้างสรรค์และงานเขียนที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และศาสตราจารย์ชลุด นิมเสมอที่เมตตาตั้งชื่อวิทยานิพนธ์ชุดนี้และเป็นผู้ส่งแรงบันดาลใจ “นามธรรม” ที่ทำให้พบความหมายลึกซึ้งต่อผู้สร้างสรรค์และขอขอบพระคุณ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมาย

ขอขอบพระคุณหน่วยงานผู้บริหารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผู้ให้ทุนสนับสนุนค่าเล่าเรียน, ค่าใช้จ่ายการครองชีพ จนวิทยานิพนธ์สร้างสรรค์เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณบดีและคณาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่เป็นกำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณมารดาที่รักยิ่งผู้จุดประกายการศึกษาต่อปริญญาเอก ครอบครัวยุติสนธิมิตรผูกพันเป็นกำลังใจและช่วยเหลือทุกด้าน

อันคุณค่าและคุณประโยชน์ใดๆ จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้สร้างสรรค์ขออุทิศความดีงาม ความศรัทธาที่จะบังเกิดนั้น บูชาแด่พระคุณมารดา, ครูบาอาจารย์ที่อบรมสั่งสอนด้วยเทอญ...

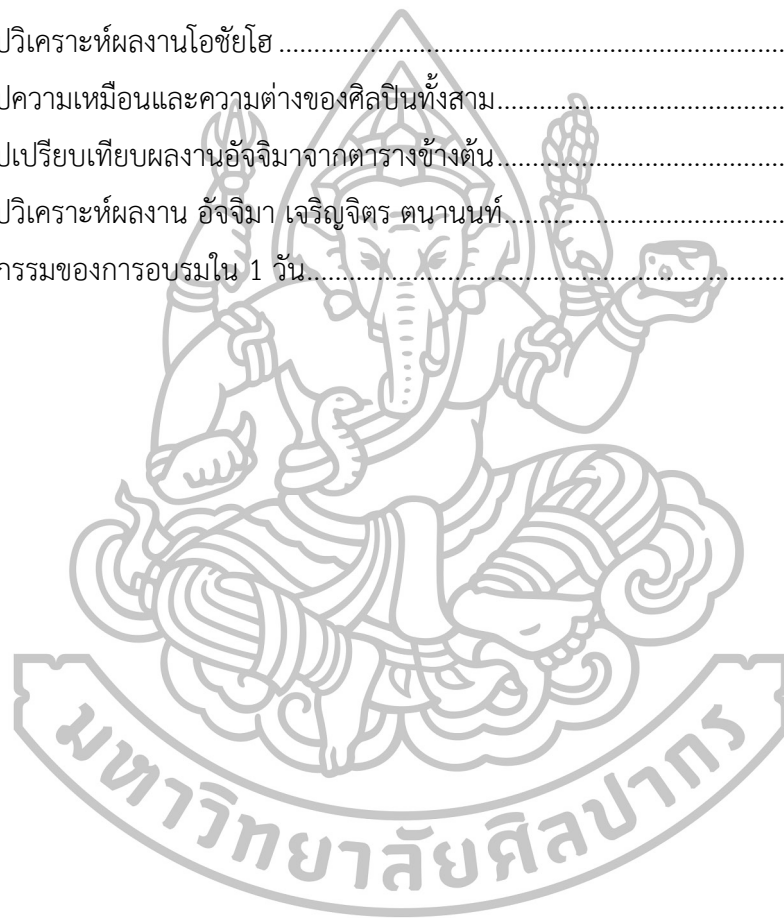
สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....		ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....		จ
กิตติกรรมประกาศ.....		ฉ
สารบัญตาราง.....		ฌ
สารบัญภาพ		ญ
สารบัญแผนภูมิ.....		ต
บทที่		
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์	1
	วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์	5
	ขอบเขตของการสร้างสรรค์.....	5
	วิธีศึกษาของการสร้างสรรค์.....	5
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
	นิยามศัพท์ “นามธรรม”	6
2	ปรัชญาทฤษฎี และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง	7
	ปรัชญาธรรมะ.....	9
	นิกายพุทธเถรวาท (ธรรมะดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า).....	9
	นิกายเซน.....	16
	ทฤษฎีที่เชื่อมโยงนามธรรม	19
	ปัญญาญาณ (สหัชญาณ).....	20
	กลุ่มปฏิบัตินิยม (วิลเลียม เจมส์).....	26
	ลัทธินามธรรมตะวันตก.....	29
	อิทธิพลญี่ปุ่นฮิโรชิ เซ็นจู (Hiroshi Senju) ค.ศ.1958-ปัจจุบัน.....	34
	จิตรกรรมนามธรรมตะวันตกที่มีแรงบันดาลใจจากธรรมชาติสะท้อนปรัชญา ความงามและความจริงในแบบ “อต์วิสัย”	40
	การศึกษาองค์ความรู้ภาคสนาม	53
	การสำรวจทะเลใต้ร่วมกับโครงการอนุรักษ์ปะการังของศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์	54
	การศึกษาดูงานศิลปิน ฮิโรชิ เซ็นจู ณ ประเทศญี่ปุ่น.....	55
	การอบรมวิปัสสนาที่ศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า	58

บทที่	หน้า
3	การวิเคราะห์ข้อมูล 63
	กรอบแนวคิดการสร้างสรรค์ 65
	การพัฒนาสู่แนวความคิด..... 66
	ผลงานก่อนการศึกษาปรัชญาดุซฐีกัณฑ์..... 70
4	วิธีการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม 78
	กระบวนการวิธีการสร้างสรรค์..... 78
	ระยะแรกของการศึกษา..... 84
	การสร้างสรรค์ชุดที่ 1 รวม 8 ภาพ..... 86
	การวิเคราะห์ชุดที่ 1..... 90
	การสร้างสรรค์ชุดที่ 2 รวม 6 ภาพ..... 91
	การวิเคราะห์ชุดที่ 2..... 94
	การสร้างสรรค์ชุดที่ 3 รวม 6 ภาพ..... 98
	การวิเคราะห์ชุดที่ 3..... 102
	สรุปการวิเคราะห์สู่การพัฒนาเทคนิคและผลงาน 105
5	สรุป และข้อเสนอแนะ 106
	สรุปผลของการสร้างสรรค์ 106
	ข้อเสนอแนะ..... 107
รายการอ้างอิง.....	109
ภาคผนวก.....	111
	ภาคผนวก ก กิจกรรมที่ 1 การสำรวจทะเลใต้ร่วมกับโครงการอนุรักษ์ปะการังของ ศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์ 48 112
	ภาคผนวก ข กิจกรรมที่ 2 ศึกษาดูผลงานศิลปิน “ฮิโรชิ เส้นจู” ณ ประเทศญี่ปุ่น.... 120
	ภาคผนวก ค กิจกรรมที่ 3 การอบรมวิปัสสนาที่ศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า..... 130
	รายละเอียดภาพผลงานวิทยานิพนธ์ “นามธรรมของสายน้ำ” 135
ประวัติผู้วิจัย.....	136

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การแสดงจำลองอุปสรรค 6 ชั้นที่ป้องกันการเข้าถึงแกนกลางปัญญาญาณ.....	23
2	รายละเอียดประวัติและผลงานของศิลปิน	40
3	สรุปวิเคราะห์ผลงานฮีโระชิ เส้นจู้.....	43
4	สรุปวิเคราะห์ผลงานรัน ออทเนอร์	46
5	สรุปวิเคราะห์ผลงานไอชัยโฮ	49
6	สรุปความเหมือนและความต่างของศิลปินทั้งสาม.....	49
7	สรุปเปรียบเทียบผลงานอัจฉิมาจากตารางข้างต้น.....	51
8	สรุปวิเคราะห์ผลงาน อัจจิมา เจริญจิตร ตนานนท์.....	51
9	กิจกรรมของการอบรมใน 1 วัน.....	132

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ลีลาจังหวะของทะเลที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นแรงบันดาลใจ	8
2	ภาพอธิบายความสำคัญของจิต.....	12
3	“Philosophy of Nature” by hamza-design	14
4	“Zen stone Water ripple” by Thomas Vogel.	15
5	Enso Circle	19
6	ภาพจำลองจิตสำนึก: จิตใต้สำนึก	22
7	การฝึกจิต.....	24
8	ภาพประกอบการหาวิธีแก้ปัญหาด้วยประสบการณ์ตัวเอง	28
9	On White II, 1923. Kandinsky.....	30
10	Composition VII (1913) Kandinsky, the most complex piece he ever painted	31
11	Composition No. 10'	32
12	Shofuso Japanese House and Garden ที่ฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกา, 1088.....	35
13	ประตูกระดาษบานเลื่อน (fusuma) ภาพจิตรกรรมฝาผนังสำหรับ Shofuso	35
14	ภาพฝาผนัง 77 ภาพที่ Daitokuji-Jyukoin, 2003.....	36
15	ผลงานในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ (Benesse Art) ในเกาะนาโอชิมะ	37
16	ผลงานติดตั้งแบบสาธารณะคือน้ำตกในศูนย์กลาง OUB สิงคโปร์ ในปี 2013.....	38
17	บรรยากาศในพิพิธภัณฑ์อิโระชิ เส้นจูนู	38
18	แสดงจังหวะการซ้ำที่หลากหลาย.....	39
19	Shofuso Japanese House and Garden ที่ฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกา, 2007.....	41
20	นิทรรศการ @ Tagone Gallery, Newyork 2007	42
21	พิพิธภัณฑ์อิโระชิ เส้นจูนู	42
22	ภาพผลงานขนาดยักษ์กับผู้ชม	43
23	ภาพแสดงให้เห็นสตูดิโอของเขาหลังจากที่มีการทำงานเป็นทีม	45
24	Beside the secret garden	47
25	Splash of Quietness	48
26	Flow#1	51
27	Flow#7.....	52

ภาพที่		หน้า
28	เรือปฏิบัติการเฉพาะของศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์48	54
29	ศิลปินญี่ปุ่น ฮิโรชิ เซ็นจู	55
30	แกลอรีส่วนตัวของ ฮิโรชิ เซ็นจู	56
31	แผนผังของแกลอรี	56
32	ผลของเทคนิคที่แสดงเรื่องราวธรรมชาติ	57
33	เว็บไซต์ศูนย์และท่านโกเอ็นก้าผู้ก่อตั้ง	58
34	ศูนย์วิปัสสนาธรรมกมล จ.ปราจีนบุรี	59
35	ศาสตราจารย์เกียรติคุณชุต นิมเสมอ	60
36	นักเรียนลอสแอนเจลิสในอเมริกาฝึกเจริญสติในโรงเรียน	61
37	ภาพน้ำทะเลมุกกว้าง แสดงการเคลื่อนไหวตามกระแสน้ำ	67
38	แสดงรูปทรง	68
39	แสดงสี	68
40	แสดงภาพเปรียบเทียบผลงาน	69
41	Flow water#1	70
42	Flow water#3	71
43	Water	71
44	Red	72
45	Flow	72
46	Liquid Mind	72
47	Basking	73
48	Breath	74
49	Distress	74
50	Gentility	75
51	Still	75
52	Flowing#1-3	76
53	Focus#2-3	77
54	Harmony in gray	77
55	สาธิตกำหนดสีพื้นเฟรมภาพ ลงเทสีอ่อนปล่อยให้ไหลสร้างเส้น, รูปทรง, จังหวะ, สี	79
56	อุปกรณ์การสร้างสรรค์	80

ภาพที่		หน้า
57	การผสมสีให้เลวติกวจนเข้าเป็นเนื้อเดียว.....	80
58	เป็นขั้นตอนการแสดงการเทหยอดสีสร้างภาพ.....	81
59	เป็นขั้นตอนการแสดงการเทหยอดสีสร้างภาพ.....	82
60	ภาพนี้เริ่มสร้างจากด้านบนจนเสร็จสมบูรณ์มาถึงด้านล่างของภาพ.....	83
61	ชุดภาพสเก็ตช์บนกระดาษ 15 ภาพ.....	84
62	การทดลองหารูปแบบ.....	84
63	Flow#1.....	86
64	Flow#2.....	86
65	Flow#3.....	87
66	Flow#4.....	87
67	Flow#5.....	88
68	Flow#6.....	88
69	Flow#7.....	89
70	Flow#8.....	89
71	การตรวจงานสรุปโครงการชุดที่ 1.....	90
72	Stillness#1.....	91
73	Stillness#2.....	92
74	Stillness#3.....	92
75	Stillness#4.....	93
76	Rhythm of Life#1.....	93
77	Rhythm of Life#2.....	94
78	การตรวจงานโครงการชุดที่ 2.....	94
79	การแสดงนิทรรศการ พีเอสจี อาร์ต แกลลอรี่.....	96
80	ผลงานขนาดใหญ่ 200 ซม.แสดงที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า.....	97
81	Rhythm of Life#3.....	98
82	Rhythm of Life#4.....	98
83	Rhythm of Life#5.....	99
84	Rhythm of Life#6.....	99
85	Rhythm of Life#7.....	100

ภาพที่		หน้า
86	Rhythm of Life#8.....	100
87	Rhythm of Life#8 ด้านซ้าย.....	101
88	Rhythm of Life#8 ด้านขวา.....	101
89	การตรวจงานชุดที่ 3	102
90	ภาพวาดพู่กันจีนที่แสดงตัวตลกตลกโดยศิลปินจีน จัดโดยคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ ...	102
91	ส่วนที่หนาขึ้นใช้เวลารอเซ็ตสีนาน	103
92	ภาพแสดงผลเทคนิคสนุกขึ้น.....	104
93	ภาพแสดงผลเทคนิคสนุกขึ้น.....	104
94	พล.เรือเอกทักษิณ ฤกษ์สังเกตุ และทีมปฏิบัติกล่าวต้อนรับ.....	113
95	บรรยากาศตอนเข้าบนเรือในวันแรก.....	114
96	การวางหุ่นซีเมนต์เพื่ออนุรักษ์ประการัง.....	115
97	เครื่องมือด้านความปลอดภัยบนเรือ.....	116
98	เรือนพักของเกาะตะรุเตา.....	116
99	เดินป่าสำรวจคูกตะรุเตาและถ้าจะเข้าป่าโกงกาง.....	117
100	สีสันความลึกของน้ำทะเล.....	118
101	ความสมบูรณ์ของสวนหญ้ามอส.....	121
102	บนเกาะนาโอชิม่า Naoshima.....	122
103	สถานี Karuizawa.....	123
104	แกลลอรี่ของอิโรชิ เส้นจู.....	123
105	ด้านหน้าประตูทางเข้าแกลลอรี่.....	124
106	แกลลอรี่มีตู้สื่อเคอร์และมีเครื่องใส่เงินซื้อตั๋ว.....	124
107	จุดแรกเมื่อเข้าประตูแกลลอรี่.....	125
108	แผนผังแกลลอรี่.....	125
109	ผังห้องโถงเป็นวงกลมแสดงภาพซ่อนหลอดไฟอุลตราไวโอเล็ต.....	126
110	ภาพสีแสงซ่อนหลอดไฟอุลตราไวโอเล็ต ไม่นอนุญาตให้ถ่ายภาพจากสถานที่จริง.....	127
111	ผังวงกลมสีเขียวคือตำแหน่งสวนต้นไม้ภายนอกที่มองทะลุเป็นกระจกใส.....	127
112	แสดงความสัมพันธ์ของนิทรรศการภายในกับภายนอกอย่างลงตัว.....	128
113	แสดงความสัมพันธ์ของนิทรรศการภายในกับภายนอกอย่างลงตัว.....	128
114	ถ่ายภาพผ่านกระจกวิวกูเขาฟูจิระหว่างนั่งรถไฟข้ามเมือง.....	129

ภาพที่		หน้า
115	ศูนย์วิปัสสนาธรรมมกลา จ.ปราจีนบุรี.....	131
116	อาจารย์สอนของศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า.....	133
117	เรือนพักฝ่ายหญิง พร้อมคณะธรรมบริกรและผู้อบรม ศูนย์ธรรมกาญจนา 6-17 พค. 58.....	134

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แผนภูมิพระสี่ทศวรรษคำสอนพุทธ	10
2	แสดงสังฆารธรรมทั้งหลายอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎธรรมชาติ	11
3	การแสดงการทำงานร่วมกันของทั้งสามสิ่งเปรียบเป็นบันได 3 ชั้น.....	21
4	โครงสร้างความคิดเพื่อสร้างสรรค์	63
5	กรอบแนวคิด นามธรรมของสายน้ำ	65
6	แผนภูมิองค์ประกอบการสร้างภาพ	66

บทที่ 1

บทนำ

ธรรมชาตีสรางความผูกพันลึกซึ้งทางใจต่อมนุษย์ โดยเฉพาะชาวโลกตะวันออกที่มีปรัชญาความเชื่อว่ามีมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาตีมิจิตวิญญาณความสัมพันธ์สอดคล้องกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวทำให้รู้สึกเป็นเสมือนเพื่อนที่เข้าใจชีวิตและคอยปลอบประโลมใจ

ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์

ธรรมชาตีสรางความสำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือสาระในธรรมชาตีสรางที่พระพุทธเจ้าค้นพบ ความจริงของธรรมชาตีสรางที่แฝงไว้ด้วยปรัชญาการดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาตีสราง เข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาตีสรางว่าทุกสรรพสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เกิดขึ้นเองอย่างอิสระและประสานสอดคล้องกันดังเช่นการเคลื่อนไหวของน้ำ ลมพายุ แผ่นดินอันถือเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาตีสรางที่ดำเนินไปภายใต้ความมีเหตุมีผล ปรัชญาคำสอนนั้นชี้ให้มนุษย์ค้นพบตัวเอง แล้วนำแนวความคิดนี้มาใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดความสมดุลในชีวิตตามคำสอนพระพุทธเจ้าทำให้มนุษย์ค้นพบและมองเห็นความจริงที่เกิดขึ้นในธรรมชาตีสรางอย่างแท้จริงด้วยตัวเอง จนเมื่อเข้าใจความเป็นไปของสรรพสิ่ง จึงทำให้สามารถเข้าใจความเป็นไปของตัวเองเช่นกัน

ดังตัวอย่างบทความที่พรรณนาถึงการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความเป็นจริงของกฎแห่งธรรมชาตีสราง โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ระวี ภาวิไล (ปรัชญาเมธี นักเขียน นักฟิสิกส์ นักดาราศาสตร์ ราชบัณฑิต และอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) กล่าว..

ชีวิตคือกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง

อีกวันหนึ่งในชีวิตกำลังจะสิ้นสุดลง เราจะพักผ่อนนอนหลับ กลางคืนจะผ่านไป

รุ่งเช้าจะมาถึงอีก กิจการของชีวิตในวันใหม่จะเริ่มต้นอีก

บางครั้งเรารู้สึกคล้ายว่าสามารถเฝ้าดูชีวิต เหมือนกับนั่งอยู่ริมตลิ่ง เฝ้าดูกระแสน้ำไหล

ผ่านไปไหลธาร

และบางครั้งรู้สึกคล้ายกับว่า กำลังล่องลอยไปกับกระแสแห่งชีวิตเอง

อย่างไรก็ดี ในทั้งสองประการนั้น เราพบว่าชีวิตคือกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง

ชีวิตไม่เคยหยุดนิ่ง มันเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ จากขณะถึงขณะ

จากวันวาน เป็นวันนี้ และจะเป็นพรุ่งนี้
บางครั้งเราอยากให้การเปลี่ยนแปลงนั้นหยุด เมื่อเราพบและพอใจในบางขณะบางตอน
ของชีวิต

แต่ชีวิตหยุดเปลี่ยนไป หยุดเคลื่อนไปไม่ได้ ชีวิตไม่เอาใจใส่กับความพอใจหรือไม่พอใจ
ของเรา

กระแสน้ำไหลไป เคลื่อนไปบางครั้งเอื่อยเรื้อย บางครั้งเชี่ยวกราก
บางครั้งคล้ายสงบนิ่ง บางครั้งปั่นป่วนรุนแรง มันเป็นเช่นนี้ของมันเอง!
ดูรูปร่างกายของเราสิ มันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ได้เปลี่ยนแปลงมาแล้วเพียงไร
ครั้งหนึ่งเป็นเด็กอ่อนนอนเบาๆ ต่อมาหัดเดิน ล้มแล้วลุก
โตขึ้นมาวิ่งเที่ยวเตร่ได้ตามใจอยากแซน ขา ร่างกายเติบโตใหญ่ มีพลังวังชา
แต่ต่อไปวันหน้าก็คงจะเหมือนกับพ่อแม่ แล้วก็แก่ชราเหมือนปู่ย่าตายาย
และวันหนึ่งก็จะสลายตัวเน่าเปื่อยไป การเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมดาโลกนี้
เราจะพอใจ ชอบใจ หรือไม่ เราจะไม่อยากให้อายุยืนในขั้นใดตอนใด
ก็เป็นไปอย่างที่เราปรารถนาไม่ได้ มันต้องเป็นอย่างนั้นของมันเอง!
เราจึงควรอยู่ด้วยการยอมรับรับรู้ที่ชีวิตคือการเปลี่ยนแปลง
ชีวิตไปตามทางของมัน ไม่เคยหยุดนิ่ง
แต่เราควรจะต้องรู้ว่าแนวทางดำเนินของชีวิตนั้นมิได้เป็นไปอย่างบังเอิญ
การเปลี่ยนแปลงของชีวิตมีหลักมีเกณฑ์เป็นหน้าที่ของเราด้วยที่จะเรียนรู้หลักเกณฑ์ของ
ชีวิตไว้ (ระวี ภาวิไล, 2547: 53-54)

ชีวิตในโลกของความเป็นจริงไม่เหมือนกับชีวิตในโลกเทพนิยายที่ทุกคนที่มีแต่ความสุขใน
ตอนจบเสมอไป เราไม่อาจหลีกเลี่ยงความจริงคือชีวิตไม่สมบูรณ์แบบและเราต้องเผชิญความสุขทุกข์
เปลี่ยนผ่านซ้ำ ๆ ในชีวิตเพราะความทุกข์นั้นมิได้อยู่จริง ความทุกข์นั้นมาพร้อมกับการกำเนิดของชีวิต
ทารกแรกเกิดทุกคนร้องไห้ตั้งแต่เมื่อคลอดออกจากครรภ์มารดา เรียกร้องความต้องการของตนตาม
สัญชาตญาณนับแต่บัดนั้น ดังนั้นสัญชาตญาณทุกคนจึงต่างเรียกร้องความต้องการจากสิ่งที่อยู่
ภายนอกตัวเองเสมอ คิดว่าความสุขคือการเติมเต็มอย่างไม่มีที่สิ้นสุด คอยมองหาและไขว่คว้าความ
ต้องการที่สูงขึ้น ๆ ไปเรื่อย การดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน ยิ่งทวีความต้องการความสุขจาก
ภายนอก ต่างดิ้นรนต่อสู้แข่งขันในโลกวัตถุนิยม ความมาयाในโลกออนไลน์จากการเจริญก้าวหน้าทาง
เทคโนโลยี ซึ่งยังไม่รวมความวุ่นวายปัญหาสังคม การเมือง เศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ
สถานการณ์รอบตัวล้วนเต็มไปด้วยความปั่นป่วน ไร้ความสงบสุข ยิ่งต้องการตัณหามากขึ้นเท่าใด
มนุษย์ก็ยิ่งเจอทุกข์ เมื่อเกิดความไม่สมหวังก็เหมือนถูกบีบคั้นกดดันตึงเครียด อยู่กับความโกรธ ความ
เกลียด ความอิจฉามุ่งร้าย ผลคือมีแต่ทุกข์ทรมานทุรนทุรายตลอดเวลา การไขว่คว้าความสุขสงบอย่างง่ายคือ

การเดินทางเข้าหาความสงบจากธรรมชาติ แต่ก็สงบได้เพียงชั่วคราว วิธีที่สงบสุขอย่างยั่งยืนนั้นอยู่ที่การยึดคำสอนพุทธนี้เองการเข้าใจและยอมรับกฎแห่งธรรมชาติและหยุดหาความสุขจากโลกภายนอก แล้วกลับเข้ามาสำรวจจิตใจ สร้างความรู้สึกสงบสุขจากโลกภายในด้วยใจเราเอง

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ใช้หลักธรรมะหรือกฎธรรมชาติยึดถือปฏิบัติได้จริงทุกยุคสมัย ทุกชนชาติ ทุกศาสนา กฎเกณฑ์ของธรรมชาติถือเป็นกฎสากลที่แน่นอน เพื่อพบความสุขและเกิดความสมดุลในจิตใจ เราจึงควรดำเนินชีวิตให้สอดคล้องตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ

พระพุทธเจ้ามิได้ทรงสอนศาสนา ปรัชญา หรือความเชื่อใด ๆ หากทรงเรียกสิ่งที่พระองค์สอนว่า “ธรรม” ซึ่งแปลว่า “กฎ” คือกฎของธรรมชาติ ไม่ทรงสนพระทัยในหลักการความเชื่อใด แต่ทรงเสนอคำตอบอันเป็นสากลและปฏิบัติได้จริง เพื่อเป็นหนทางแก้ไขปัญหาที่เป็นสากล โดยตรัสว่า ไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน สิ่งที่เกิดมาสอนมีเพียงเรื่องของทุกข์และวิธีการดับทุกข์ พร้อมทั้งทรงปฏิเสธที่จะกล่าวถึงเรื่องอื่นที่ไม่นำไปสู่การดับทุกข์ (วิลเลียม ฮาร์ท, 2529: 15)

การพรรณนาบทความข้างล่างนี้ ทำให้เรามองกฎธรรมชาติอันแฝงไว้ด้วยปรัชญาการดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติว่า เพราะทุกชีวิตต้องดำเนินไป เปลี่ยนแปลงไปเสมอ เป็นเรื่องปกติที่ต้องพบเจอทั้งสุขทุกข์หมุนเวียนไป

“ชีวิตมีประสบการณ์ที่มากมายหลากหลาย มหัศจรรย์ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏไม่เคยหยุดนิ่ง ล้วนเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะใหม่เสมอ ทุกวันใหม่ยามรุ่งอรุณสดใสและบริสุทธิ์แทนที่วันก่อนซึ่งกลายเป็นความทรงจำ ความสุขความทุกข์ที่เกิดขึ้นดำรงอยู่ชั่วครู่ชั่วยาม แล้วก็สิ้นสุดแปรเปลี่ยนไป สุขใหม่ ทุกข์ใหม่ วนเวียนแทนที่กลายเป็นชีวิตที่ใหม่เสมอ เพราะการเปลี่ยนแปลงของชีวิตไม่หยุดนิ่ง เคลื่อนไปไหลไปเช่นกับกระแสน้ำอันไหลไปทางเดียว ไม่เคยย้อนกลับ” (ระวี ภาวิไล, 2536: 8)

รูปแบบปรากฏการณ์ของธรรมชาตินั้นเกิดได้หลายรูปแบบ ไม่ใช่มีแต่ปรากฏการณ์ของน้ำ อาจเป็นปรากฏการณ์จากดิน, ลมพายุ, แสงอาทิตย์, ป่าไม้ ฯลฯ แต่ผู้สร้างสรรค์เลือกสายน้ำมาแทนความรู้สึกนั้น ด้วยเหตุเริ่มต้นจากการชอบไปทะเลเพื่อพักผ่อน หาความสุขสงบทางใจเบื้องต้น หนีความวุ่นวายชีวิตในเมืองเมื่อใดที่รู้สึกทุกข์ก็จะนึกถึงทะเล นั่งปล่อยใจมองการเคลื่อนไหวเลื่อนไหลของน้ำที่ไม่มีที่สิ้นสุด คล้ายกับว่าคลื่นนั้นจะซัดพัดพาความทุกข์ความเศร้านั้นให้จางหายไป จนเวลาผ่านไปช้า ๆ พร้อมกับประสบการณ์ชีวิตที่สั่งสมจากการเฝ้ามองทะเลทั้งวันทั้งคืน เสมือนระบายทุกข์

กับเพื่อนสนิท จนวันหนึ่งก็เข้าใจภาพที่อยู่ตรงหน้า ไม่ใช่การมองเห็นทะเลอีกต่อไป แต่นั่นคือการมองเห็นกฎธรรมชาติ สุข-ทุกข์ที่เกิดวนเวียนทั้งหมดนั้นคือปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทุกสิ่งเคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนไม่หยุดนิ่ง เกิดขึ้นแล้วก็ต้องดำเนินไปตามเหตุปัจจัย ดังเช่นกระแสชีวิตมนุษย์ที่ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลง

ถ้าเรามองการไหลของกระแสในหนังสือเซน ที่ว่าการไหลที่ปล่อยใจให้เป็นอิสระ มองการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ยึดติด ต่อเนื่องไปอย่างเป็นธรรมชาติด้วยใจที่เป็นกลางมองสายธารชีวิต แต่ละช่วงย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ด้วยใจที่ไม่ยึดติด ไม่ฝืนความจริงทั้งการกระทำและความรู้สึกทั้งสิ้น

“ใครที่อยู่เพื่อกายล้วน ๆ ก็ไม่ดี แต่ใครที่อยู่เพื่อจิตล้วน ๆ ก็ไม่ดีไปกว่านั้น” โดยเซนสอนว่าปล่อยให้กายกับจิต ไหลไปตามเรื่องของมันเหมือนกับสายธาร ถ้าต้องการจะมองดูก็ได้ แต่อย่าไปทำให้มันหยุดไหลหรือไหลผิดทาง เพราะถ้าทำอย่างนั้นแล้วก็จะไม่เห็นสายธารแห่งชีวิตตามความเป็นจริง” (คิกฤทธิ ปราโมช, 2544: 14)

ผู้สร้างสรรค์ยึดหลักพุทธที่สอนให้มนุษย์ใช้ชีวิตสอดคล้องไปตามกฎธรรมชาติ ตระหนักว่าทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง และเปลี่ยนการมองสรรพสิ่งแบบเป็นกลางไม่แบ่งเป็นคู่ตรงข้ามตามความคิดเซน สุขคือทุกข์น้อย ทุกข์คือสุขน้อย การเคลื่อนไหวลีลาจังหวะต่าง ๆ ของคลื่นที่เปรียบได้กับลีลาจังหวะชีวิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงเผชิญทั้งสุขและทุกข์วนเวียนสลับกันไปในชีวิต เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ชีวิตแวดล้อมและกาลเวลา น้อมยอมรับอนิจจังด้วยใจที่สมดุล

“กฎธรรมชาติ” คือธรรมะเป็นเส้นทางชีวิตที่ผ่านเข้ามาอย่างไม่รู้ตัวคือการวิปัสสนาก็ยังทำให้เข้าใจกฎธรรมชาติผ่านประสบการณ์นี้ ทุกสิ่งทุกอย่างต้องแปรเปลี่ยน เมื่ออ่านหนังสือแนวธรรมะปรัชญา ซึ่งผู้แต่งหนังสือล้วนเป็นนักปฏิบัติวิปัสสนาที่เหมือนการอ่านที่มีประสบการณ์วิปัสสนาเป็นตัวเชื่อมความเข้าใจบางหนังสือเปรียบน้ำกับจิตที่เป็นของเหลวเคลื่อนไหวตลอดเวลา น้ำกระเพื่อม-จิตกระเพื่อมเมื่อมีกิเลสพบอุปสรรค จิตขุ่นมัว, น้ำสงบนิ่ง-จิตสงบนิ่งเมื่อไม่มีกิเลสไม่พบอุปสรรค จิตบริสุทธิ์ ดังนั้นปรากฏการณ์น้ำที่เลือกใช้ จึงเป็นทั้งลีลาจังหวะชีวิต หรือบางครั้งเป็นเหมือนสภาวะจิตที่รู้สึกแทนค่าความรู้สึกในใจ

ผู้สร้างสรรค์ศึกษาแนวความคิดจากปรัชญาพุทธและนิกายเซนที่สอดคล้องกับหลักการดำเนินชีวิตเรื่องอนิจจัง แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมนามธรรม เน้นหาเน้นการเปลี่ยนแปลงจังหวะลีลาของสายน้ำ เปรียบดังกระแสชีวิตที่ต้องดำเนินท่ามกลางสุขบ้างทุกข์บ้างรวมถึง ศึกษาเทคนิคการไหลของสีที่ได้ภาพการไหลที่อิสระเป็นสัจจะเทคนิคตรงตามแนวความคิดกฎธรรมชาติผ่านการสั่งสมประสบการณ์จนเข้าใจธรรมชาติการไหลประสานสีตามแรงโน้มถ่วงโลกอย่างกลมกลืน

สุดท้ายจึงนำผลลัพธ์ที่มีเอกลักษณ์ทางเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้จากการศึกษาชุดนี้ไปเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. สร้างสรรค์ชุดผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน “นามธรรมของสายน้ำ” รูปแบบศิลปะนามธรรมความเชื่อตะวันออก เนื้อหาจังหวะสายธารชีวิตเปรียบดั่งจังหวะลีลาของสายน้ำ ด้วยเทคนิคการไหลของสีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว
2. วิธีการศึกษาแนวความคิดปรัชญาพุทธเถรวาทและเซน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม เพื่อเป็นแรงบันดาลใจนำมาแสดงออกเป็นผลงานศิลปะ
3. ศึกษาจิตรกรรมนามธรรมที่สะท้อนปรัชญาความงามแบบอวัสัย เพื่อเผยแพร่ตีพิมพ์บทความวิชาการ Veridian E-Journal

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการแสดงแนวความคิดที่ได้รับแรงบันดาลใจจากปรัชญาพุทธและเซน เพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกจากใจเป็นภาษาเฉพาะถ่ายทอดผ่านการเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงแสดงความจริงของน้ำ มิใช่การเลียนแบบวาดน้ำเหมือนจริงตามกายภาพซึ่งสอดคล้องตามแนวทางศิลปะนามธรรม
2. ขอบเขตด้านรูปแบบ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแบบนามธรรม ที่เลือกแสดงทัศนธาตุสื่อความรู้สึกที่ต้องการ ในลักษณะอัตลักษณ์เฉพาะตัว
3. ขอบเขตด้านเทคนิคด้วยการไหลของสีซึ่งมีความเหลวพเหมาะสมพอดี ปรากฏการณ์และจังหวะการไหลของสีเป็นภาพที่อยู่ในใจเชื่อมกับความรู้สึกในขณะที่ปฏิบัติงาน

วิธีศึกษาของการสร้างสรรค์

1. ศึกษาภาคเอกสาร องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและกำหนดกรอบแนวความคิดในการสร้างสรรค์ โดยศึกษาระยะจากปรัชญาพุทธและนิกายเซน, ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม เช่น สหัชญาณ, กลุ่มปฏิบัตินิยมของวิลเลียม เจมส์, ศึกษาผลงานศิลปะนามธรรมและอิทธิพลศิลปะญี่ปุ่น อิโระชิ เส้นจู
2. ศึกษาภาคสนาม แบ่งเป็น 2 ส่วนคือแรงบันดาลใจด้านรูปธรรม คือการสำรวจทะเลใต้ร่วมกับโครงการศูนย์วิจัยจุฬารักษ์เพิ่มประสบการณ์กลางทะเล บันทึกภาพและความรู้สึกประทับใจไว้อย่างเป็นทางการ, การศึกษาดูงาน อิโระชิ เส้นจู ณ ประเทศญี่ปุ่นและแรงบันดาลใจด้านนามธรรม การอบรมวิปัสสนา เพื่อเชื่อมั่นการเปลี่ยนแปลงตามหลักอนิจจังผ่านประสบการณ์ตรงจากศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า

3. ประมวลแนวคิดจากการศึกษา สู่สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแบบนามธรรมและเทคนิคเอกลักษณ์เฉพาะตัว
4. วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์แล้วพัฒนาสลับกันไปในแต่ละช่วงทำงาน
5. สรุปการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมด้านความคิด, ความงามอารมณ์และความหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุดผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน “ นามธรรมของสายน้ำ ” เนื้อหาการเคลื่อนไหวของสายน้ำแทนจังหวะชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง รวมเวลาสร้างสรรค์ 42 เดือน
2. ต่อยอดสำหรับการศึกษานแนวคิดปรัชญาพุทธและเซน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม สำหรับนักศึกษาและผู้สนใจด้านศิลปะ
3. เกิดองค์ความรู้ใหม่จากเทคนิคการสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหา
4. เพิ่มสุนทรียภาพในการชมนิทรรศการศิลปะนามธรรม

นิยามศัพท์ “นามธรรม”

1. จากไทย-ไทย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 “นามธรรม” น. สิ่งที่ไม่มียุบ คือรู้ไม่ได้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้เฉพาะทางใจเท่านั้น, คู่กับรูปธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2559)
2. จากสารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย “ศิลปะนามธรรม” คือการใช้ภาษาภาพในการสื่อความหมายด้วยรูปทรง สี และลายเส้น เพื่อสร้างสัดส่วนซึ่งประกอบในระดับชั้นนามธรรมที่แตกต่างกันไป ศิลปะนามธรรม ศิลปะไร้รูปแบบตายตัว ไร้รูปธรรม ไม่แสดงลักษณะ ชี้ให้เห็นการละทิ้งค่านิยมสร้างสรรค์ให้มีความสมจริง อาจแสดงไว้เพียงเล็กน้อย บางส่วนหรือแสดงไว้โดยสมบูรณ์ทั้งชิ้น (สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย, 2556)
3. อิทธิพล ตั้งโฉลก กล่าวว่า “ศิลปะนามธรรมเริ่มตรงจุดที่ศิลปะรูปธรรมไม่อาจสื่อสารได้ ดังนั้นผลงานนามธรรมจึงเป็นการแสดงออกของอารมณ์ความรู้สึกจากโลกภายในแห่งจิตวิญญาณมากกว่าการจำลองโลกภายนอกแห่งวัตถุ” ศิลปะนามธรรมจึงเป็นภาษาแห่งอารมณ์ความรู้สึก แสดงโลกภายในของจิตวิญญาณและแสดงบุคลิกตัวตนแบบอัตวิสัย ส่วนศิลปะรูปธรรมเป็นภาษาแห่งความคิด, ตรรกะและเหตุผลเป็นโลกภายนอกแห่งวัตถุแบบภาวะวิสัย เมื่อนำศิลปะนามธรรมมาวิเคราะห์แบ่งกลุ่มแยกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ นามธรรมแบบอัตวิสัย วาสลีย์ แคนดินสกี บิดาแห่งศิลปะนามธรรม ผู้ริเริ่มลดทอนตัดแปลงจากความเหมือนจริงตามที่ตาเห็นไปสู่ความจริงภายในจิตใจ และมีการสืบสานต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ส่วนนามธรรมแบบภาวะวิสัย ปีแอร์ มงเดรียน ผู้ริเริ่มใช้เส้นและรูปทรงเรขาคณิตเป็นแนวทางสร้างสุนทรียภาพแห่งความงาม ความเป็นระเบียบ บริสุทธิ์ ที่มีศิลปินสืบสานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเช่นกัน (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2559: 8-9)

บทที่ 2

ปรัชญาทฤษฎี และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

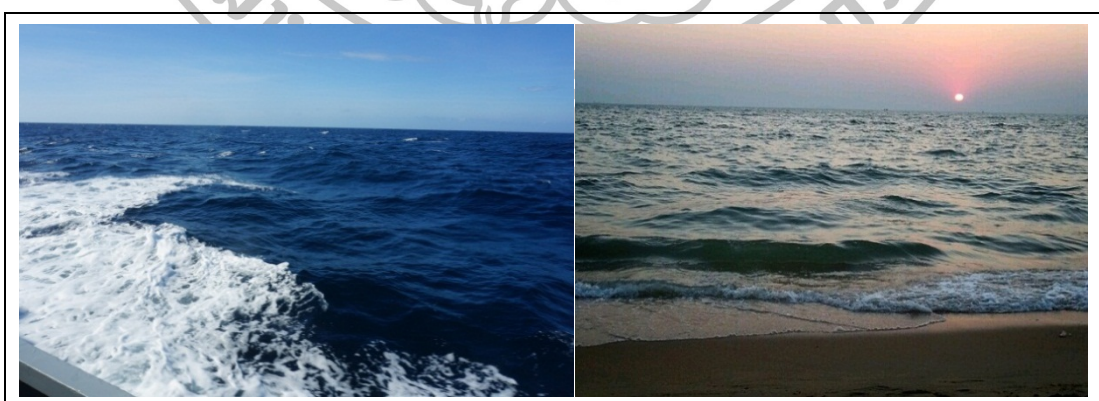
จากประสบการณ์ชีวิตของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง
จังหวะชีวิตที่ต้องดำเนินไปตามเส้นทางชีวิตซึ่งก็เป็นไปตามกฎธรรมชาติ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น, สู่วัย
ทำงาน, สู่วัยรับผิดชอบครอบครัว และกำลังย่างเข้าสู่วัยกลางคนด้วยวัย 45 ผ่านจังหวะชีวิตมากมาย
ทั้งดี-ร้าย ผ่านสุข-ทุกข์ที่วนเวียนสลับเปลี่ยนดำเนินไปมาเรื่อยไป อีกทั้งมองดูชีวิตผู้คนที่ไม่ว่าจะมีชีวิต
เพียบพร้อมหรือด้อยโอกาสอย่างไร แต่ทุกคนก็ต้องผ่านช่วงจังหวะชีวิตทั้งทุกข์และสุขสลับเวียนเป็น
เรื่องธรรมดา ชีวิตคนเราต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเรื่องใดลักษณะแบบไหนล้วนเป็นทุกข์ถ้า
เรายึดติดบางครั้งเราไม่อยากจะการเปลี่ยนแปลงนั้น แต่ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงก็สอนให้
ชีวิตต้องดำเนินต่อไป เช่นเมื่อเรากำลังตกอยู่ในช่วงทุกข์เจ็บปวดแสนสาหัส ในใจก็จะพบกับตัวเองว่า
“ทุกสิ่งนั้นต้องเปลี่ยนแปลง” ดังนั้นความทุกข์จะต้องสลับด้านมาสู่ความสุขในวันข้างหน้าที่อยู่
ความคิดนี้จึงกลายเป็นคติประจำใจในการใช้ชีวิตมาตลอด ด้วยคำว่า “ทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง” ผู้
สร้างสรรค์จึงค้นหาความหมายและหาความเชื่อนี้เป็นจุดเริ่มต้น

ความรู้ความเชื่อในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติเริ่มต้นที่ชาวกรีกเมื่อประมาณ 2,600 ปีที่
ผ่านมาซึ่งเป็นเวลาใกล้เคียงกับการที่พุทธศาสนาเกิดขึ้นบนแดนชมพูทวีป Thales นักปรัชญากรีกคน
แรกที่แสวงหาความรู้เกี่ยวกับโลกและจักรวาล โดยเชื่อว่าทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง (สุวัฒน์ จันทระจำนง,
2540: 9) ความเชื่อเรื่องนี้เป็นสากลมายาวนาน “สรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง” เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก
ทั้งฝั่งตะวันตกและตะวันออก มีกล่าวถึงในปรัชญากรีก, พุทธ, เต๋า, เซน ดังการอธิบายนี้

ในกรีก เฮราคลิตุส (Heraclitus 600-540 ปีก่อนคริสตกาล) นักปรัชญากรีกกลุ่มไอโอเนียที่
สนใจปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งทั้งหลายมากกว่าการหาคำตอบเรื่องปฐมธาตุ เขาเชื่อว่า
“สิ่งทั้งหลายในโลกนี้ไม่มีความคงที่ ไม่มีความคงตัว แต่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การ
เปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะจริงแท้ของสรรพสิ่ง เกิดขึ้น, ตั้งอยู่และดับไปเป็นธรรมดา เมื่อมีสิ่งใดเกิดขึ้น
, สิ่งนั้นต้องมีการเปลี่ยนสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งเสมอ จากเด็กทารกสู่หนุ่มสาวเปลี่ยนไปสู่วัยชรา
ไม่มีใครต้านกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงได้ มนุษย์และสรรพสิ่งมีความเหมือนกันคือต้อง
เปลี่ยนแปลง เพราะสิ่งทั้งหลายย่อมเลื่อนไหลไปตามกระแส ดูกดงสายน้ำในลำธารที่นั่นวันแต่จะไหล
ไปอย่างไม่มีวันหยุดนิ่ง เขาเน้นว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรคงที่ ไม่มีอะไรเที่ยงแท้ นอกจากการเปลี่ยนแปลง
สังขธรรมที่พระพุทธเจ้ามองเห็นคือเรื่องอนิจจังมาก่อนเฮราคลิตุสเกือบร้อยปี ความไม่เที่ยงของกฎไตร

ลักษณะ ซึ่ให้มนุษย์เข้าใจถึงกฎธรรมชาติอีกสองประการคือ (ทุกขตา) ภาวะที่ตั้งอยู่ไม่ได้และ (อนัตตา) ภาวะความไม่มีตัวตน (สุวัณน์ จันทรจํานง, 2540: 39)

ในปรัชญาเต๋า เล่าจื้อนักปราชญ์จีนที่มีชีวิตร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้าและโสกราตีสนักปรัชญากรีก เล่าจื้ออธิบายว่าเต๋ามีธรรมชาติที่เป็นทั้งภาวะ (สสาร) และอภาวะ (จิต) ที่รวมกันอยู่ภายใน เป็นผลให้สรรพสิ่งทั้งหลายในจักรวาลมีการเปลี่ยนแปลงดลยภาวะของธรรมชาติ จึงทำให้มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และในที่สุดก็ดับลง แนวคิดเต๋าสอดคล้องกับกฎไตรลักษณ์ข้ออนิจจัง ทุกขังในทางพุทธ ที่เชื่อว่าสรรพสิ่งทั้งหลายย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยอำนาจที่อยู่ภายในตัวธรรมชาติเอง ลัทธิเต๋ามีอิทธิพลต่อชาวจีนที่มองเห็นความจริงในกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องโดยพลังภายในตัวเองอย่างเป็นระบบภายใต้ดลยภาวะแห่งสภาวะธรรมทั้งสองด้านที่สัมพันธ์ต่อกันอย่างมีพลวัต สภาวะธรรมของสิ่งเดียวกันแต่มีสองขั้ว ที่รู้จักในนาม “หยิน” และ “หยาง” หยินแทนลักษณะฝ่ายรับ ส่วนหยางแทนลักษณะฝ่ายรุก (สุวัณน์ จันทรจํานง, 2540: 168) เพราะการมีสิ่งขัดแย้งเราจึงพบความกลมกลืน โลกเป็นแหล่งของความกลมกลืนของสิ่งขัดแย้งเหมือนดนตรีอันไพเราะที่เกิดจากการประสานเสียงระหวางเมโลดี้กับคอร์ดจากหลายเครื่องดนตรี โลกเรามองมุมหนึ่งเต็มไปด้วยความขัดแย้ง แต่ขณะเดียวกันเราจะมองเห็นโลกของความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่สวยงาม เป็นธรรมดาที่คนทั่วไปอาจเห็นเป็นความขัดแย้ง แต่ผู้เข้าถึงวณะหรือกฎธรรมชาติมองเห็นความเป็นเอกภาพ สุขไม่ต่างจากทุกข์, สุขคือทุกข์น้อย, ทุกข์คือสุขน้อย, ชีวิตกับความตาย, ตื่นกับหลับ ก็เป็นสิ่งเดียวกัน เพียงแต่เปลี่ยนคู่สลับกันไปมาตามกฎการเปลี่ยนแปลง (สุวัณน์ จันทรจํานง, 2540: 40-41)

ภาพที่ 1 ลีลาจังหวะของทะเลที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นแรงบันดาลใจ

ปรัชญาธรรมะ

ความประทับใจการเคลื่อนไหวของน้ำในลึกลงต่าง ๆ เปรียบเป็นจังหวัดลึกลงมีชีวิต มองซ้ำ ๆ ผ่านประสบการณ์ซ้ำ ๆ จนคิดได้เองว่าสิ่งที่มองเห็นอยู่ก็คือกฎธรรมชาติดีชีวิตคนเรามีสุขมีทุกข์ผ่านวนเวียนไปตลอดชีวิต น้ำก็มีขึ้นมีลง, เข้าไปค่า, มีดไปสว่าง ธรรมชาติดีปรัชญาแฝงในการดำเนินชีวิตเรียนรู้จากประสบการณ์ตัวเอง ชีวิตต้องผ่านทุกข์ การเที่ยวพักผ่อนหนีความวุ่นวายชั่วคราวใจไม่ได้นิ่งสงบจริง จึงเข้าวัดไหว้พระทำบุญก็มองเห็นคนนั่งวิปัสสนาที่นิ่งแต่ตัวตรงคล้ายการทำงานบางอย่างในขณะที่นั่งหลับตา ผู้สร้างสรรค้จึงลองเข้าวิปัสสนาและฟังธรรมบรรยายระหว่างการเดินทางเข้าอบรมนี้ จึงทำให้รู้จักธรรมะที่แสนวิเศษเข้ามาในชีวิต “ธรรมะ” มาจากคำว่าธรรมชาติ การที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้จากกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ แล้วสอนให้ใช้ชีวิตสอดคล้องตามกฎธรรมชาติเพื่อทำให้ชีวิตสงบสุขด้วยใจที่สมดุลง หลังจากนั้นการมองเรื่องธรรมะก็พลิกด้านเข้ามาอยู่ในชีวิต จากที่เคยมองว่าธรรมะคือพระธรรมคำสอนที่พระภิกษุผู้เป็นตัวแทนเผยแพรและเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาให้ฆราวาสคนทั่วไปเป็นฝ่ายสนับสนุนอุปถัมภ์และไม่เกี่ยวข้องด้านเป็นผู้ปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะผู้หญิง การเข้าฝึกศูนยวิปัสสนาจึงทำให้ทราบคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ดั้งเดิมจากการฟังธรรมบรรยายทุกเย็น เป็นคำสอนเพื่อช่วยให้มนุษย์ทุกคนพ้นจากทุกข์ และควรยึดถือปฏิบัติโดยมีศีล สมาธิ ปัญญาอยู่ในชีวิตประจำวัน

นิกายพุทธเถรวาท (ธรรมะดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า)

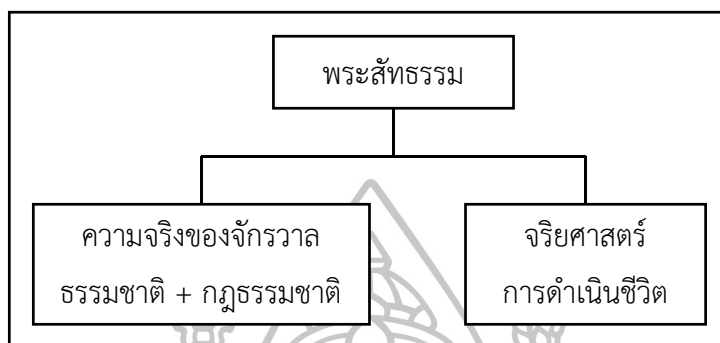
พระธรรมคำสอนดั้งเดิมก็คือพุทธนิกายเถรวาทศาสนาพุทธถูกแบ่งเป็นสองนิกายใหญ่คือหินยาน (เถรวาท) และมหายาน ทั้งสองยึดแนวทางคำสอนจากพระพุทธเจ้า แต่อาจเน้นความสำคัญคนละด้าน นิกายเถรวาทเน้นเรื่องธรรมะดั้งเดิมบริสุทธิ์ จุดหมายคือบรรลุธรรมสู่นิพพานด้วยตนเองแบบเน้นด้านคุณภาพ ส่วนนิกายมหายานมองธรรมวินัยของพระภิกษุอาจยืดหยุ่นได้ตามควรของแต่ละภูมิภาค มุ่งนำมวลชนให้หลุดพ้นทุกข์แบบเน้นปริมาณ

สิ่งที่พระองค์ทรงตรัสรู้ความจริงที่เรียกว่า “อริยสัจ 4” ในภาวะสงบนิ่งเกิดสัจญาณ (Intuition, Enlightenment) มุ่งสอนชาวโลกให้ดำเนินวิถีชีวิตเพื่อประโยชน์สุข 3 ประการ คือ

1. สอนให้มนุษย์แสวงหาประโยชน์สุขตามสมควรแก่อัตภาพและขีดความสามารถที่พึงมีประกอบอาชีพ (ทีฎฐธัมมิกัตถะ)
2. สอนให้มุ่งประโยชน์สุขชั้นสูงขึ้นด้วยการพัฒนาจิตใจให้อยู่เหนือโลกธรรมอันยังประโยชน์ด้านสงบสุขทางจิตใจให้กับตนในกาลข้างหน้า (สัมปรายิกัตถะ)
3. สอนให้แสวงหาประโยชน์สูงสุดเพื่อหลุดพ้นทุกข์โดยบำเพ็ญภาวนาให้จิตสู่ความสงบสะอาด สว่าง แห่งมรรค ผล นิพพานทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ปรมัตถะ)

พระสัทธรรมคำสอนกล่าวเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนอภิปรัชญา (ความจริงของจักรวาล ของโลกของสรรพสิ่ง ของมนุษย์) อธิบายถึงธรรมชาติและกฎของธรรมชาติ และส่วนที่สองคือจริยศาสตร์ที่

สอนมนุษย์ให้เข้าใจความหมายชีวิต รู้จักดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นด้วยความไม่ประมาท สอนให้ใช้ชีวิตกลมกลืนกับธรรมชาติและสอดคล้องกับกฎธรรมชาติ

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิพระสัทธรรมคำสอนพุทธ

1. เกล็ดลักษณะของปรัชญาพุทธเถรวาท

1.1 เป็นปรัชญาสัจนิยมและธรรมชาตินิยม เชื่อว่าสรรพสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น, ตั้งอยู่ และดับไปตามกฎธรรมชาติด้วยเหตุและปัจจัย เชื่อว่ากฎธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่มียุอยู่แล้วตามธรรมชาติ ดำเนินไปแบบมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเป็นปฏิกิริยาลูกโซ่ ดังพุทธภาษิต “เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี สิ่งนี้เกิดสิ่งนี้จึงเกิด และสิ่งนี้ดับสิ่งนี้จึงดับ” จึงสอนให้มนุษย์ดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติและต่อกฎธรรมชาติ

1.2 เป็นปรัชญาอเทวนิยม ปฏิเสธความมีอยู่ของพระเจ้า โลก, จักรวาลและสรรพสิ่ง ไม่ได้เกิดจากอำนาจของพระเจ้า

1.3 เป็นปรัชญากรรมวาทะ เชื่อในการกระทำด้วยตนเองและยอมรับผลจากการกระทำของตน

1.4 เป็นปรัชญาปัญญานิยม เชื่อว่าปัญญาเกิดจากการสำรวจกายวาจา (ศีล) การควบคุมจิตใจให้แน่วแน่สงบมั่นคง (สมาธิ) เพื่อคิดและไตร่ตรองหาเหตุผลใช้ (ปัญญา) พิจารณาให้กระทำความดีเพราะเห็นแก่ “คุณค่า” ความดี ไม่ใช่การหวังผล ชีวิตที่สมบูรณ์มิใช่ชีวิตที่แสวงหาความพอใจทางกาย แต่เป็นชีวิตที่สุสาระธาตุแท้ที่อยู่กับปัญญาเพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์

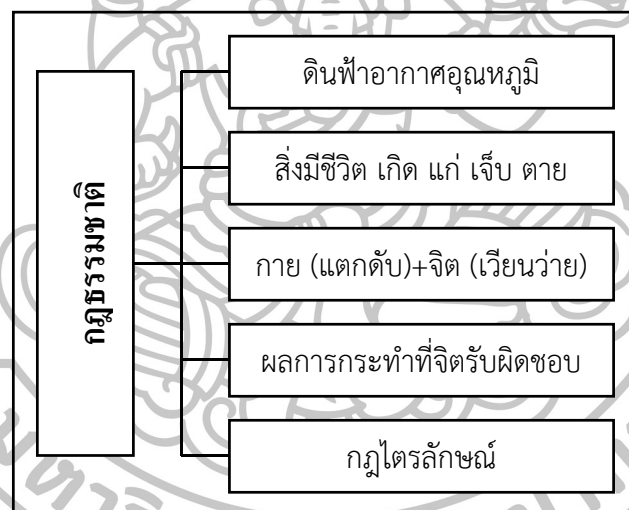
1.5 เป็นปรัชญาวิมุตตินิยม เชื่อว่าความสุขสบายทางกายไม่ใช่สาระสำคัญของชีวิต แต่ความสงบทางจิตใจมีค่ามากกว่า ละกิเลสตัณหาที่ไม่มีที่สิ้นสุด

เอกลักษณ์นี้เป็นปรัชญาที่ไม่มุ่งมาย เข้าใจชีวิตตามกฎธรรมชาติ และเชื่อในการกระทำตัวเองและมีหลักการดำเนินชีวิตด้วยศีล สมาธิ และปัญญาจะตามมา ถือเป็นคำสอนที่พิเศษใน

การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่ามีความหมาย มีความเป็นเหตุเป็นผลและรู้จักพึ่งพาตนเองโดยไม่มีอำนาจครอบงำเหนือสิ่งที้อธิบายไม่ได้ ทุกข้อจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ติงาม สงบสุขอย่างแท้จริง

ปรัชญาเถรวาทยังอธิบายไขข้อสงสัยเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์ต้องทุกข์ ไว้ 3 เรื่องดังนี้ คือ 1. ทศณะเกี่ยวกับกฎธรรมชาติเหตุใดเราจึงต้องยอมรับกฎธรรมชาติ และควรดำเนินชีวิตให้สอดคล้องตามธรรมชาติ 2. ทศณะเกี่ยวกับไตรลักษณ์ 3. ทศณะเกี่ยวกับวิญญาน

1.1 ทศณะเกี่ยวกับธรรมชาติ ว่าธรรมชาติมีกฎเกณฑ์และความเป็นเหตุเป็นผลต่อกันที่แน่นอน สรรพสิ่งทั้งหลายล้วนแต่อิงอาศัยกันในฐานะที่สิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุและมีสิ่งหนึ่งเป็นผลเสมอ ชาวพุทธเชื่อธรรมชาติถูกควบคุมโดยกฎธรรมชาติ (กฎอัมตะปัจจุยตา) สังขารธรรมทั้งหลายย่อมอยู่ภายใต้เงื่อนไขทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงล้วนเกิดดับต่อกันไปเรื่อย ไม่เที่ยง ไม่คงที่ กระแสนี้ไหลเวียนหรือดำเนินต่อไป โดยกฎธรรมชาติแบ่งเป็น 5 หมวดดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงสังขารธรรมทั้งหลายอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎธรรมชาติ

1.1.1 อุตุนิยาม (Physical Laws) คือสิ่งไม่มีชีวิต อุณหภูมิจ ดินฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฯลฯ วัตถุทุกอย่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันภายในวัตถุและระหว่างวัตถุ สิ่งหนึ่งย่อมเป็นเหตุอีกสิ่งย่อมเป็นผล มีความสม่ำเสมอมีกฎเกณฑ์แน่นอน แม้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีก้าวไกลเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะกฎธรรมชาติได้ ดังนั้นพุทธสอนให้เชื่อและยอมรับในความมีกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ แม้มนุษย์จะพอใจหรือไม่พอใจก็ตาม

1.1.2 พีชนิยาม (Biological Laws) คือสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะมนุษย์ในส่วนที่เป็นรูปธรรม ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ก็คือกระบวนการการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ในอวัยวะต่าง ๆ ตามสังขารธรรมที่หนีกฎธรรมชาติไปไม่พ้นเช่นเดียวกัน

1.1.3 จิตนิยาม (Psychic Laws) มนุษย์มีองค์ประกอบ 2 อย่างคือกายกับจิต และจิตสำคัญกว่ากาย ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงเกิดดับ รูป (ร่างกาย) คือธาตุสสาร นาม (จิต) ประกอบด้วยเวทนา สังขาร วิญญาณคือปรากฏการณ์ของจิตที่จำได้, ตีความหมาย, รับรู้ตั้งนั้นชีวิตเราจะมีค่าหรือไร้ค่าก็เพราะจิต แม้กายจะสำคัญเพราะเป็นที่อยู่ของจิตควรบำรุงรักษาให้แข็งแรง แต่เพียงเพื่อการดำรงชีวิต รู้ค่าของคนคือจิตมนุษย์มีกฎเกณฑ์ มีระเบียบ ทำจิตให้ผ่อนคลาย สงบ สันโดษ ไม่เดือดร้อนกระวนกระวายใจ

ภาพที่ 2 ภาพอธิบายความสำคัญของจิต

ที่มา: พระมหาอำนาจ พลปญโญ, **ความลับแห่งจิต** (กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2537), 117.

1.1.4 กรรมนิยาม (Karmic Laws) คือผลของการกระทำของมนุษย์โดยตรง กรรมที่เกิดจากการกระทำที่จงใจหรือเจตนาย่อมมีผลเสมอ การกระทำด้วยกาย วาจา ใจ ย่อมอยู่ในความรับผิดชอบของจิต ทำดีย่อมได้ดีไม่จำเป็นต้องเป็นวัตถุ แต่ความดีอาจเป็นความรู้สึก เช่น รู้สึกภูมิใจ อิ่มเอมใจในการกระทำ

1.1.5 ธรรมนิยาม (General Laws) เรียกว่ากฎไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)

พุทธเถรวาทเชื่อว่ามนุษย์เกิดมาจากกฎธรรมชาติ เจริญเติบโตหรือเสื่อมสลายลงไปตามกฎธรรมชาติโดยมีพุทธพจน์ในรูปกฎธรรมชาติว่า

“สังขารทั้งปวงไม่เที่ยงสังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”

“สังขาร” มีความเกิดขึ้น,ผันแปร,แตกดับเสื่อมสลายและสังขารทำให้เป็นทุกข์ ส่วน “ธรรม” คือ การหลุดพ้นทุกข์สู่นิพพาน ธรรมที่ไม่ผันแปรและไม่เสื่อมสลาย

1.2 ทศนะเกี่ยวกับไตรลักษณ์ (อนิจจัง, ทุกขัง, อนัตตา)

1.2.1 อนิจจัง (Impermanence) หมายถึง ไม่คงที่ การสิ้นไป การเกิดที่ได้มีการดับที่นั่น สิ่งไม่เที่ยงแท้ ไม่ยั่งยืนตลอดไป มีการเริ่มและสิ้นสุด เกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายกลายเป็นอย่างอื่น พุทธสอนให้เราเข้าใจในสังขารธรรม เห็นร่างกายความชราที่เกิดจากความไม่เที่ยงของสังขาร อานาจาภยศชื่อเสียงในการทำงาน แม้แต่ความสุข-ทุกข์ก็มีเริ่มและสิ้นสุด สิ่งต่างๆ เหล่านี้สอนให้เราเข้าใจสังขารธรรมได้ชัดเจน

1.2.2 ทุกข์ (Stress, Conflict) มี 3 ลักษณะ คือ

1.2.2.1 ทุกข์ที่เกิดจากอารมณ์รับรู้อายตนะภายนอกที่สัมผัสประสาทสัมผัสทั้ง 6 ตา หู จมูก ลิ้น กายสัมผัส และธรรมารมณ์ทำให้เกิดทุกข์เวทนา, สุขเวทนา, อทุกขมสุขเวทนา

1.2.2.2 ทุกข์ในอริยสัจ จากความอยากต้องการหรือไม่ต้องการ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสแห่งกามวัตถุ

1.2.2.3 ทุกข์ที่เกิดจากการบีบคั้น กัดดัน ชัดแย้ง จากปัจจัยบุคคลภายนอก คือทุกข์ที่เกิดจากภายในตัวเราเองและทุกข์ที่ตัวเองรู้สึกจากภายนอก

1.2.3 อนัตตา (Soulessness, Selfless) คือ สภาวะที่ไม่มีตัว ไม่มีสิ่งที่เป็นตัว แต่ยั่งยืนคงที่ตลอดไปพุทธพจน์กล่าวว่า

สิ่งใดมาเที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์

สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา

สิ่งใดเป็นอนัตตา สิ่งนั้นพึงเห็นได้ด้วยปัญญา

ธรรมดาของปุถุชนย่อมมีความยึดถือในตัวตนร่างกายคือตัวเรา หรือร่างกายยึดเป็นตัวตนไม่ได้ก็ไปยึดจิตหรือขันธ 5 เป็นอัตตา แต่พุทธศาสนาสอนว่า ผู้ที่เข้าใจอนัตตา ย่อมหมดความถือตน มีสติและถึงพร้อมแห่งนิพพานไม่มีการยึดติดทั้งกายและจิต ล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์นั้นกระทำได้ยากยิ่งถ้าไม่มีการฝึกจิตที่ดี

1.3 ทศนะเกี่ยวกับวิญญาน (การเวียนว่ายตายเกิด) ทศนะนี้เป็นทุกข์แสนสาหัสหนัก ที่คนเราจะยอมรับได้ จึงไม่สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์นี้ไปได้ เพราะ “วิญญาน” คือความรู้สึก ความจำได้ ความรำลึกรู้ ความผูกพัน ความยึดติด การฝังเข้าไปในจิตใต้สำนึกที่ลบเลือนได้ยาก นำมาซึ่งความเป็นของตนและยึดติดในตน มีอัตตาไม่เปลี่ยนแปลงต้องทุกข์ทรมานอย่างเจ็บปวดจากความทุกข์นี้ เช่นความทุกข์จากการเกิดที่ไม่ปกติ, การทุกข์จากร่างกายเจ็บป่วยไม่ว่าจะเป็นตัวเองหรือคนที่

เรารัก, และความทุกข์ที่สุดจะรับมือได้คือจากการพลัดพรากเสียชีวิตของคนที่เราผูกพันด้วยความ
อาลัยถวิลหา ญาณนี้ เป็นเชื้อเพลิงอย่างดีที่ทำให้มนุษย์ยังคงต้องเวียนว่ายทับถมจมอยู่ในกองทุกข์นี้

ญาณนั้นหมายถึงการรู้แจ้งในอารมณ์ (Consciousness) การรับรู้เกิดจาก
อายตนะภายใน (ประสาทสัมผัสทั้ง 6 ตา หู จมูก ลิ้น กายสัมผัส และธรรมารมณ์) กระทบกับอายตนะ
ภายนอก

ญาณประกอบด้วยรูปและนาม นามคือเวทนา, สัญญา, สังขาร, ญาณ
นามกับรูปรวมกันเป็นชีวิต กายกับจิตที่ประกอบด้วยธาตุที่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ รวมถึงจิตมนุษย์
และธาตุที่ไม่สามารถรับรู้ (ธาตุทั้ง 4 ดิน น้ำ ลม ไฟ) การตายก็คือการแยกออกจากกันของธาตุทั้ง 4
และของชั้น 5 เมื่อรูป (กาย) แตกดับ ญาณ (ธาตุรู้) ก็ย่อมดับตามเหตุปัจจัย เชื่อว่าการเวียนว่าย
ตายเกิดหมายถึงการเกิดดับในปรากฏการณ์ของกระแสจิตเนื่องจากอุปาทานที่หลงยึดว่าเป็นตัวเรา
เป็นของ ๆ เรา เมื่อมีการยึดมั่นก็ย่อมเป็นเหตุให้เกิดอารมณ์สุขทุกขวิญญูในสังสารวัฏอยู่ตลอดไป
ไม่จบสิ้น (สุวัฒน์ จันทระจำนง, 2540: 194-217)

ภาพที่ 3 “Philosophy of Nature” by hamza-design

ที่มา: hamza-design, **philosophy of nature**, accessed May 25, 2014, available from
<http://hamza-design.deviantart.com/art/philosophy-of-nature-179652479>

จากการศึกษาพุทธเถรวาทพบว่า หลักธรรมมี 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ธรรมชาติโดยกฎของ
ธรรมชาติที่แน่นอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจริยศาสตร์ที่สอนให้ชีวิตสร้างคุณค่าทางใจมากกว่าการ
พอใจทางกาย สอนการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติอันเป็นเหตุเป็นผลสืบต่อกัน ฟังพา
ความสามารถของตนเอง และตระหนักว่ามนุษย์เกิดจากธรรมชาติ เจริญเติบโตหรือเสื่อมสลายลงไป

(เกิด แก่ เจ็บ ตาย) ตามกฎธรรมชาติที่พุทธพจน์กล่าวในเรื่องไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ว่า “สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”

แปลความหมาย สังขารคำแรกคือร่างกาย (เกิด-แก่-เจ็บ-ตาย) ,สังขารที่สองคือนามธรรม (จิต) ที่ปรุงแต่ง-เกิดขึ้น-ผันแปร ทำให้เกิดทุกข์ทุกรูปแบบ สุตท้ายธรรมะคือนิพพานสภาวะว่างเปล่า ปราศจากตัวตน ไม่มีวิญญาณ สัญญา สังขารอีกต่อไปแต่มนุษย์ก็คือมนุษย์ ติดอยู่ในวังวนแห่งโลกมายา มีกิเลสและยึดถือตัวตนจึงยังคงหมุนวนอยู่ในสังสารวัฏ (เวียนว่ายตายเกิด) ตลอดไปไม่สิ้นสุด

ดังนั้นการมีชีวิตที่สงบสุข สันติ จึงควรยึดหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ไม่แต่เพียงร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนา การอยู่ในศีลจะสร้างการดำเนินชีวิตที่มั่นคงทั้งร่างกายและจิตใจให้มีความสมดุลย์ ส่วนสมาธิวิปัสสนาทำให้เรามีสติ รับรู้ความรู้สึกและรู้ตัวทั่วพร้อมทั้งการกระทำและตามความคิดทันจึงเกิดปัญญา นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ติงามได้จริง

ปรัชญาธรรมะจากธรรมชาติอีกปรัชญาหนึ่งคือนิกายเซนจากญี่ปุ่น มีการผสมผสานระหว่างพุทธมหายานกับเต๋า โดยความเชื่อในกฎธรรมชาติและจริยศาสตร์ในชีวิตเช่นกัน แต่เซนแทรกผ่านเข้ามาเชื่อมในกิจกรรมชีวิตประจำวันอย่างเรียบง่ายอีกทั้งความเชื่อญี่ปุ่นดั้งเดิมของชินโตที่มีการบูชาธรรมชาติเป็นเทพ โดยเชื่อว่าบรรพบุรุษคนญี่ปุ่นมีบิดาเป็นพระอาทิตย์ ดังนั้นคนญี่ปุ่นมองธรรมชาติในฐานะที่เป็นลูกหลานจากธรรมชาติ เคารพนอบน้อมธรรมชาติ ธรรมชาติจึงไม่ใช่ทิวทัศน์สถานที่ มองธรรมชาติที่มีจิตวิญญาณ,ความรู้สึก,มีชีวิต แนวคิดละเอียดอ่อนนี้เป็นความเชื่อของชาวตะวันออกที่สั่งสมมาอย่างไม่รู้ตัวและอธิบายไม่ได้

ภาพที่ 4 “Zen stone Water ripple” by Thomas Vogel.

ที่มา: Thomas Vogel, **Zen stone Water ripple**, accessed October 11, 2016, available from <http://www.freeimages.com/premium/zen-stones-water-ripple-green-zen-like-hot-1493688>

นิกายเซน

“เซน” นิกายหนึ่งของพุทธศาสนาเถรวาท ในราชวงศ์ซ่งมีพระภิกษุชาวญี่ปุ่นสองรูปเดินทางเข้าไปศึกษาในจีน ชื่อ เออิไซ และ โดเงน

1. ภิกษุเออิไซเดินทางไปจีนแล้วกลับมาตั้งนิกายว่า “รินไซ” ในพุทธศตวรรษที่ 13
2. ภิกษุโดเงนเดินทางศึกษาในสำนักเส้าตุงกลับมาตั้งนิกาย “โซโต” ในพุทธศตวรรษที่ 16

ทั้งสองท่านเป็นผู้นำเซนเข้ามาเผยแพร่ในญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกเซนจากจีนตอนนั้นใกล้เคียงสลายนี้นับถือน้อย เพราะปรัชญาและกรรมวิธีปฏิบัติใช้ความพยายามพึ่งพิงตนเองมากจึงจะบรรลุธรรมเซนนำความว่างแห่งศูนยตามารวม“จิต”และผสมกับ“ธรรมชาติ”ของเต๋า คณาจารย์เซนสอนศิษย์โดยไม่ใช้คำพูดแต่ใช้ปริศนาธรรมแทน เพราะเซนเชื่อว่าพระสัทธรรมสูงกว่าและซับซ้อนกว่าคำพูดหรือภาษาอันมีข้อจำกัด ภาษาและเหตุผลเข้าไปไม่ถึงจิต เน้นการตรัสรู้ที่ใจโดยถือว่าคนเราทุกคนมีศักยภาพอยู่แล้ว ถ้าปฏิบัติสมาธิให้แน่วแน่ขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางจิต ก็สามารถเข้าสู่สมาธิที่ภูมิจิตมีโพธิจิตแจ่มแจ้งเข้าถึงตรัสรู้ได้โดยปราศจากการใช้ถ้อยคำ (สุวณฺ์น จันทระจันง, 2540: 173-176)

คำว่าเซนมีรากศัพท์สันสกฤตว่า “ธยานะ” ภาษาบาลีว่า “เข้าฌาน” แต่เซนไม่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จับต้องไม่ได้ การเข้าฌานอย่างนิกายโซโตเห็นว่าปฏิบัติธรรมแยกไม่ออกจากการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงานที่ทุ่มเทตั้งใจ มีสมาธิอยู่ตลอดเวลาถือว่าปฏิบัติธรรมที่สมบูรณ์ในตัวเอง เซนผู้ฉลาดจะไม่ถือว่าสมาธิคือการนั่งหลับตาในขณะที่เซนของนิกายเส้าตุงก็ไม่คว่ำเคร่งนั่งสมาธิไม่ไหวติงเป็นเวลานาน ๆ กลับใช้ชีวิตประจำวันแบบธรรมดาที่เรียบง่าย เช่นกวาดลาน ล้างชาม ทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า โดยไม่หวังบรรลุเพื่อจะไม่ผิดพลาด ถ้าปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ผลย่อมเกิดขึ้นเองและจะบรรลุเอง ดังนั้นเซนจึงสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันอย่างกลมกลืน มีระเบียบวินัย เซนเข้าถึงชีวิตโดยเชื่อว่ามนุษย์ปุถุชนไม่สามารถแยกตนเองออกจากโลกมาหา เพราะจิตเต็มไปด้วยกิเลสไม่อาจเข้าถึงพุทธภาวะโดยง่ายจึงต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสังสารต่อไปดังนั้นการทำญาณเพื่อกำจัดอวิชชาก่อให้เกิดปัญญาซึ่งมีความเชื่อเซนเดียวกับพุทธเถรวาทเซนว่าญาณกับปัญญาเป็นสิ่งเดียวกันจะสามารถพาผู้ปฏิบัติให้พ้นจากวัฏสังสาร

อีกข้อคิดที่เซนประยุกต์ความคิดในการใช้ชีวิตอย่างแบบค้าย คือเซนไม่สอนให้มนุษย์ปฏิเสธโลกธรรม แต่สอนให้เลิกมองสิ่งต่าง ๆ ตามทัศนคติเดิมที่เคยมองสรรพสิ่งแยกเป็นสองฝ่าย“ซาโตริ”คือจุดเปลี่ยนของการมองสรรพสิ่งแบบแบ่งเป็นคู่ตรงข้ามมาเป็นมองแบบกลาง ๆ โดยไม่แบ่งแยกฝ่ายชีวิตผู้ที่เข้าถึงซาโตริจึงเป็นชีวิตที่สงบและเยือกเย็นแม้จะอยู่ท่ามกลางโลกที่เร่าร้อนก็ตาม (สุวณฺ์น จันทระจันง, 2540:176-186) แนวคิดนี้ประทับใจต่อผู้สร้างสรรค์มาก การยอมรับเผชิญความสุข-ทุกข์ในชีวิตด้วยใจที่เป็นกลางส่งผลให้ชุดภาพรวมของจิตรกรรมไม่แสดงความเคลื่อนไหวที่รุนแรงเหมือนผลงานชุดก่อน ๆ ที่แสดงความรู้สึกสุข-เศร้าแยกภาพ เช่นภาพรุนแรงจะมีทิศทางขัดแย้งและสีที่ร้อนแรงแสดงออก แต่ภาพจิตรกรรมชุดนี้ส่วนรวมเป็นการเคลื่อนไหวที่ราบเรียบไปตามชีวิตที่ไม่หวั

หว่าต่อจิ้งหะชีวิต สี่ที่ไม่แสดงอารมณ์ความรู้สึกเต็มทีออกจะคลุมโตนขาวเทา จิ้งหะชีวิตที่ค่อย ๆ ดำเนินชีวิต หรือถ้าต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงรุนแรงเข้ามาในชีวิต ภาพแสดงการเคลื่อนไหวที่รุนแรง ก็จริงแต่สี่ยังสื่อความสงบเยือกเย็น ความเด็ดเดี่ยวที่ต้องเผชิญกับจิ้งหะที่เป็นอุปสรรคนั้น

ปรัชญาเซนมีทั้งการรับและรุก ฝ่ายรับคือการไม่ปฏิเสธโลกมายา การเข้าถึงชีวิตผู้คนในการดำเนินชีวิตประจำวันที่คุ้นเคยเรียบง่าย แต่ก็มีด้านรุกที่ต้องยอมรับความเป็นนามธรรมของเซนเช่นกัน ดังตัวอย่างปรัชญาการเรียนรู้เซน มี 4 ข้อ คือ

1. การรับรู้ที่อยู่นอกเหนือคำสั่งสอนตามวาทะจากจิตผู้ส่งไปสู่จิตผู้รับ ชี้ให้ตรงไปที่ใจโดยตรง
2. ไม่ถือตามคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวในพระสูตรต่าง ๆ
3. เซนไม่แนะนำให้ใช้ความคิดเพราะความคิดทำให้เกิดภาวะจิตแบบทวิภาค การแบ่งแยกฝ่าย
4. มนุษย์ทุกคนสามารถเข้าถึงพุทธภาวะได้ด้วยตนเอง เพราะทุกคนมีธาตุรู้ถ้าไม่มีอุปสรรค

ลักษณะของชาโตรีของเซนคือ

1. ไม่มีเหตุผลชาโตรีไม่อาจบรรลุได้ด้วยการใช้เหตุผลหรือตรรกะ หรือลำดับเหตุผลและอนุมาน
2. ญาณตรรกษณ์ผู้บรรลุสามารถรู้จักสรรพสิ่งได้ในขั้นปรมาตม์
3. เป็นธรรมอันสิ้นสุดและรู้แจ้งเฉพาะตัวโดยประสบการณ์
4. เป็นขั้นดิธรรมยอมรับโลกและสภาพต่าง ๆ ไม่ว่าจะดีหรือชั่วได้ด้วยขั้นนี้ ไม่แบ่งทวิภาค
5. เป็นธรรมที่รู้แจ้งแทงทะลุเปลือกแห่งอวิชาที่ห่อหุ้มไว้ ออกไปสู่ธรรมที่ยิ่งใหญ่ ไม่มีขอบเขต

6. เป็นธรรมที่เป็นอนัตตา ไม่มีตัวตนอีกต่อไป เป็นความว่าง

7. เป็นธรรมที่เกิดปิติหลุดพ้น เกิดความรู้สึกเสรีปิติเหมือนหลุดจากพันธนาการ

8. เป็นธรรมอันถึงได้ทันที สำเร็จรู้แจ้งได้กระพริบตาทันที (คิกฤทธิ ปราโมช, 2544:71-76)

ทั้งหมดการเรียนรู้และการเข้าถึงชาโตรีนั้นมีความเป็นนามธรรมสูง การรับรู้ที่ผ่านใจโดยตรงและประสบการณ์โดยตรง จากความเห็นของผู้สร้างสรรค์นั้นเอกลักษณ์เช่นคือการเข้าฌานโดยแท้จริง จึงจะเกิดประสบการณ์และรับรู้ทันต่อความรู้สึกที่ลึกมากกว่าคำพูดได้

เซนมีส่วนที่เป็นสุนทรียพิเศษที่เล่าผ่านประสบการณ์แสดงความรู้สึกจากวรรณกรรม มีวรรณกรรมนิยายอื่นที่เซนยอมรับผสมผสานกับวรรณกรรมเซน ที่น่าสนใจเช่นผลงานของท่านเรียวกัน และบาโช ที่เกิดขากแรงบันดาลใจความดื่มด่ำซาบซึ้งในพุทธนิยายเซนออกมาเป็นงานกวีที่สะท้อนจิตวิญญาณของเซนอย่างลึกซึ้งต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างดี (สุวัฒน์ จันทรวงศ์, 2540: 182-183)

เซนกับวัฒนธรรมชาวญี่ปุ่น เมื่อท่านเออิไซพระภิกษุผู้นำเซนเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวัฒนธรรมทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจหลายประการจากผลงานของดร.ซูซูกิในหนังสือ เซนกับวัฒนธรรมของญี่ปุ่น (Zen and Japanese Culture) ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ให้ชาวโลกรู้จัก สรุปได้ 3 ประการคือ

1. วัฒนธรรมทางด้านธรรมชาติ

ปรัชญาเซนก็เหมือนกับปรัชญาพุทธที่สอนให้มนุษย์เคารพต่อธรรมชาติและต่อกฎธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็ลัทธิเต๋า ขงจื้อ เซนหรือพุทธทุกนิกายที่ถือว่ามนุษย์คือส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไม่สอนให้เบียดเบียนเอาชนะธรรมชาติหรือเป็นนายของธรรมชาติ มนุษย์จึงรู้จักการวางตัวและปรับตัวให้กลมกลืนกับสรรพสิ่ง นิทานเซนสอนว่าตนเองกับสรรพสิ่งต่างเป็นมิตรร่วมผืนแผ่นดิน ทุกสิ่งมีค่าเท่าเทียมกัน มนุษย์ควรรักและเมตตาสรรพสิ่งให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นธรรมชาติญี่ปุ่นที่เหลืออยู่จึงคงอนุรักษ์ตลอดมา ป่าเขาลำเนาไพร สวนสาธารณะ สวนป่า สวนหินที่เป็นจริงและแบบจำลองยังคงมีให้ดูชมที่สะท้อนถึงความเป็นเซนอยู่ทั่วไป

2. วัฒนธรรมทางด้านวรรณกรรม

โคลงในบทกวีไฮกุของญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 17 เกิดจากอิทธิพลเซนที่พัฒนามาจากการเขียนภาพฟูกันจินญี่ปุ่นเรียกภาพเขียนแบบ “ซุมิเอ” ภาพเขียนที่วาดจากแรงบันดาลใจในหลักธรรมของเซน ซึ่งให้มนุษย์มองเห็นสุนทรียภาพของธรรมชาติ สะท้อนถึงความสงบ วิเวกด้วยการจำลองขุนเขา ป่าไม้และลำธารออกมาเป็นภาพ พร้อมกับบรรยายโคลงกลอนสั้น ๆ ที่กินความหมายลึกซึ้งในปรัชญาเซน ภาพฟูกันจินจึงมีความสัมพันธ์กับเซนอย่างแยกไม่ออก คณาจารย์เซนมักมีชื่อเสียงในภาพเขียนซุมิเอ ที่แสดงให้เห็นสภาพจิตใจที่เยือกเย็นมั่นคงสุขุมคัมภีรภาพของผู้วาดได้เป็นอย่างดี

3. วัฒนธรรมทางด้านสมาธิปัญญาที่นำไปผสมผสานกับความรักชาติในลัทธิบูชิโด

เซนสอนให้ซามูไรเป็นคนเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวแต่ไม่บ้าบิ่น สอนให้เคารพศัตรูและไม่ผูกอาฆาต เป็นสุภาพบุรุษ อดทนโดยเฉพาะอดทนต่อการถูกเหยียดหยาม จนที่สุดคือละเว้นการใช้กำลัง จุดหมายสูงสุดคือการสร้างซามูไรที่ไม่ใช้ดาบ ใช้ปัญญาตัดสินปัญหา รอบคอบและสามารถเอาชนะใจตนเอง (สุวัฒน์ จันทระจันง, 2540: 186-190)

ศิลปะเซนมักแสดงอารมณ์สงบ นิ่งและเรียบง่าย เป็นความงามที่เปิดเผยสภาวะจิตผู้วาดที่วาดอย่างฉับพลัน ร่างกายและจิตสัมพันธ์เป็นหนึ่งสร้างสัญลักษณ์วงกลมอย่างอิสระ ไม่ผ่านการคิดปรุงแต่ง เช่นการวาดรูปวงกลม (Enso) ผู้วาดจะนั่งสงบและสำรวมเพื่อให้เกิดสมาธิ ก่อนจะวาดฟูกันลงบนกระดาษหรือผ้าไหมอย่างรวดเร็วเพียงครั้งเดียว ภาพวงกลมนี้สามารถสะท้อนจิตวิญญาณและสมาธิของผู้วาดได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับวิถีแห่งการบรรลุธรรมขั้นสูงแบบฉับพลัน ถือเป็นกิจกรรมปฏิบัติหนึ่งของพระภิกษุเซน

ภาพที่ 5 Enso Circle

ที่มา: Sean Daly, **Zen-otaph: Steve Jobs and the Meaning Behind Apple's, New Campus**, accessed October 11, 2016, available from <http://archpaper.com/2011/12/zen-otaph-steve-jobs-and-the-meaning-behind-apples-new-campus/>

เซนเปรียบเสมือนโรงเรียนศาสนาพุทธถึงการพูดถึงอภิปรายแต่เน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรม จุดมุ่งหมายคือประสบการณ์ ไม่ใช่ความรู้ทฤษฎี เซนเป็น "ชีวิต" สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากเซนคือ เคารพวิถีธรรมชาติและการใช้ชีวิตอย่างรู้สึกตัวในชีวิตประจำวันอย่างสุขุมรอบคอบเซนเป็นความรู้สึก เซนพยายามอธิบายผ่านประสบการณ์แต่ละคน ดังนั้นหนังสือไม่ว่าจะเขียนหรือพูดถึงเรื่องเซน ก็ไม่สามารถสื่อถึงความหมายแก่นแท้ได้ถ้าขาดประสบการณ์เชื่อมโยงถึงการชมผลงานศิลปะนามธรรม ที่ผู้สร้างสรรค์ส่งความรู้สึกจากผลงานไปถึงความรู้สึกของผู้ชมงานด้วยใจส่งใจความรู้สึกที่ไม่สามารถอธิบายเป็นคำพูด ภาษาเป็นคำจำกัดความไม่สามารถบอกความรู้สึกได้ครบตรงใจสังเกตเมื่อใดที่คนเราเปี่ยมล้นความรู้สึกที่ลึกพรั่งพรั่งจะไม่สามารถพูดความรู้สึกล้นต้นตัน มีเพียงน้ำตาเท่านั้นที่ไหลแทนความรู้สึกไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์

ทฤษฎีที่เชื่อมโยงนามธรรม

ผู้สร้างสรรค์แบ่งย่อยเป็น 3 หัวข้อ นามธรรมเป็นเรื่องที่ใจ คือ

1. ปัญญาญาณ ในภาวะที่จิตสงบนิ่ง
2. กลุ่มปฏิบัตินิยม การมองเห็นจิตมนุษย์โดยดูจากพฤติกรรมกระทำ
3. ลัทธินามธรรมตะวันตก การวาดภาพที่เน้นแสดงอารมณ์ความรู้สึก

จากการศึกษาปรัชญาทั้งพุทธและเซน ต่างกล่าวถึงการเข้าฌานแต่มีวิธีปฏิบัติตามลักษณะของตน เพื่อกำจัดอวิชาก่อให้เกิดปัญญาในภาวะสงบนิ่งที่เรียก “สัทชญาณ” มีกล่าวในเซน หมายถึงการเอาใจจดจ่ออยู่กับโคอัน (ปัญหาที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน) โดยการแก้ปัญหานั้นด้วยสัจแห่งกระบวนการทางตรรกศาสตร์ บางทีอาศัยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาโดยบังเอิญ อาจเป็นเสียงหรือแสงที่มากกระทบวิญญาณของปัจเจกบุคคล หรืออาจารย์ตะโกนแล้วเขกหัวเพื่อตั้งใจปลุกจิตให้ตื่น สัทชญาณหรือรู้แจ้งนี้ คือสิ่งที่ศาสตราจารย์ดี.ที.ซูซูกิ ผู้แปลความหมายของนิกายเซนที่มีชื่อเสียงที่สุดในตะวันตก เรียกว่า “ประสบการณ์ที่เกิดจากการรู้แจ้ง” (Enlightenment-experience) (จ้านงค์ ทองประเสริฐ, 2545: 277)

สัทชญาณการรู้แจ้งโดยฉับพลัน หรือปัญญาญาณมีความหมายที่เข้าใจยากสำหรับนักวิชาการที่แก้ปัญหาคด้วยเหตุผลตรรกะเสมอ ปรากฏการณ์ของจิตโดยตรง ไม่ต้องการเหตุผล เป็นความรู้สึกของช่างงานศิลปะที่มีสมาธิจดจ่อในการทำงานที่ใช้เวลานานอย่างมีสมาธิต่อเนื่อง มีความหมายมากต่อการทำงานศิลปะ โดยเฉพาะนามธรรมที่ตั้งจิตตรงสู่เป้าหมายชัดเจน ไม่วอกแวก ระหว่างการทำงานเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกที่ต้องการนั้น ๆ ลงสู่เฟรม ทัานติช นัท ฮันท์พระภิกษุชาวเวียดนามผู้นำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นพระเถรวาทชั้นผู้ใหญ่, พระอาจารย์เซนผู้สอนฝึกสมาธิภาวนา ทั้งเป็นกวี, นักเขียนที่มีผลงานหนังสือหลายเล่มติดอันดับขายดีในยุโรปและอเมริกา (พระไพศาล วิสาโล, 2559) ทัานเขียนหนังสือ“ปัญญาญาณ” ซึ่งอธิบายความหมาย, ความสำคัญและประสบการณ์นี้จนเข้าใจอย่างกระจ่างชัดมาก

1. ปัญญาญาณ (สัทชญาณ)

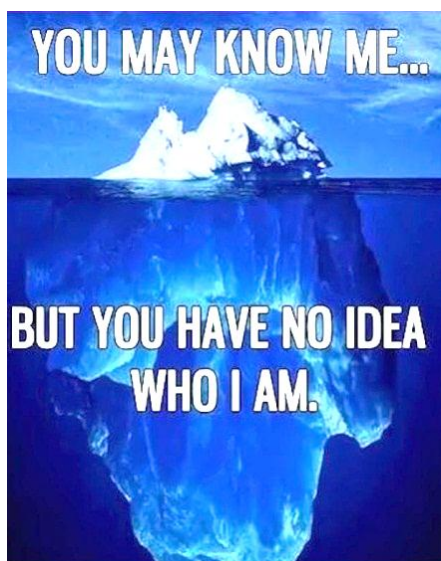
ปัญญาญาณไม่ใช่ปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ไม่เป็นเหตุเป็นผล อยู่เหนือความฉลาดปรีชาญาณ เพราะปรีชาญาณจับความรู้สึกนี้ไม่ได้ เนื่องจากต้องอธิบายอิงเหตุอิงผลการที่เราผูกติดกับปรีชาญาณทำให้เราไม่ยอมรับความรู้สึกที่เร้นลับ ปิดกั้นปัญญาญาณไปโดยปริยาย ผู้มีเหตุมีผลมักปฏิเสธทุกอย่างที่ไม่สามารถพิสูจน์ ไม่ให้น้ำหนักกับส่วนที่เป็นจินตนาการหรือความฝัน อาจเป็นเพียงความรู้สึกซาบซึ้งใจที่อธิบายไม่ได้ ซึ่งพระพุทธเจ้าเองก็ไม่ได้เน้นการอธิบาย แต่พระองค์แบ่งปันประสบการณ์ความรู้สึกชี้ให้เห็นสภาวะ “ความเป็นเช่นนั้น” หากต้องการจะรู้ก็ต้องลงมือปฏิบัติ ปัญญาญาณมีลักษณะก้าวกระโดด ไม่สามารถควบคุมสั่งการ ผุดขึ้นอย่างไม่มีปี่ไม่มีขลุ่ย สำหรับผู้ที่มีมิติด้านจิตวิญญาณ เขาจะแบ่งสิ่งต่าง ๆ ออกเป็น 3 สถานะคือ สิ่งที่อยู่จัก, สิ่งที่ยังไม่รู้จักและสิ่งที่อยู่จักไม่ได้ (the unknowable) สิ่งที่อยู่จักไม่ได้ก็คือสิ่งที่เราก็คงจะไม่รู้จักมันอยู่ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดนั่นเอง ตรงข้ามกับนักวิทยาศาสตร์ที่พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อหาคำตอบ ทำลายความลึกลับสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมายเป็นความงามของชีวิต (ประพนธ์ ภาสขยัต, 2555: 17-20)

ตัวตนนั้นประกอบด้วยสามสิ่งได้แก่ ร่างกาย ความคิด และจิตใจ แต่เรามักไม่ชอบมองเข้ามาภายในตัวเองแต่กลับมองออกนอกตัวเสมอคือมองความสำเร็จที่อยู่นอกตัวแทนที่จะมองใจผู้มีอำนาจเหนือกว่าการทำงานทั้งสามส่วนคือสัญชาตญาณ (ร่างกาย) เป็นเรื่องทางกายภาพ, ปรีชาญาณ (ความคิด) เป็นเรื่องของสมอง, ปัญญาญาณ (จิตใจ) เป็นปรากฏการณ์ที่ผุดผ่าน“สมาธิ” จิตที่มีสมาธิเปรียบดั่งการเคาะประตูเพื่อเข้าสู่ปัญญาญาณ สามารถดำเนินการผ่านจิตที่ใสสะอาดและปล่อยวาง วิทยาศาสตร์มักหยุดที่ปรีชาญาณเพราะวิทยาศาสตร์ไม่พุดถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกและความรู้สึกตัว สัญชาตญาณและปัญญาญาณนั้นเดินไปพร้อมกันขณะที่ปรีชาญาณชอบมองทุกเรื่องเป็นปัญหาสัญชาตญาณไม่เคยคิดแก้ปัญหาแค่ปล่อยให้ดำเนินไปตามธรรมชาติ ส่วนปัญญาญาณนั้นเป็นคำตอบที่บริสุทธิ์ โดยไม่เคยรู้สึกว่ามีปัญหาใด ๆ (ประพนธ์ ผาสุขยัต, 2555: 38-44)

แผนภูมิที่ 3 การแสดงการทำงานร่วมกันของทั้งสามสิ่งเปรียบเป็นบันได 3 ชั้น

การจำลองก้าวสู่บันไดสามชั้น ปัญญาญาณถือเป็นขั้นบนสุดเป็นความรู้สึกตัวทั่วพร้อม บันไดขั้นถัดมาเป็นปรีชาญาณและบันไดขั้นที่สามเป็นของสัญชาตญาณ ซึ่งทั้งสามคำมี“ญาณ” เหมือนกันซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน สัญชาตญาณคือส่วนที่เป็นจิตใต้สำนึก ปรีชาญาณคือส่วนที่เป็นจิตสำนึก ซึ่งมีเพียงแค่หนึ่งในสิบของจิตใต้สำนึก

ภาพที่ 6 ภาพจำลองจิตสำนึก: จิตใต้สำนึก

ที่มา: Love This Pic, You May Know Me But You have No Idea Who I Am, accessed October 11, 2016, available from <http://www.lovethepic.com/image/212087/you-may-know-me-but-you-have-no-idea-who-i-am>

ดังภาพภูเขาน้ำแข็งส่วนที่พ้นน้ำที่มีเพียงหนึ่งในสิบนั้นคือจิตสำนึก ส่วนที่จมอยู่ใต้น้ำถึงสิบล้านส่วนเป็นจิตใต้สำนึก ดังนั้นเราเห็นเฉพาะส่วนที่เหนือน้ำแค่น้อยนิด ส่วนใต้น้ำเป็นส่วนที่เราแทบไม่รู้จักเลยที่เป็นส่วนที่สงบนิ่ง จมดิ่งลึกมากท่ามกลางความมืด จิตใต้สำนึกไม่อาศัยตรรกะเหตุผล มันมีพลังมากกว่าจิตสำนึกหลาย มันเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา มีชีวิตปัญญาญาณจะผุดตอบคำถามสำคัญ ๆ ที่มีอยู่ในใจ ซึ่งไม่ใช่คำตอบที่เป็นคำพูดผ่านการคิดตรงข้ามกับปรัชญาญาณที่ดำเนินงานแบบมีขั้นตอนคล้ายการแก้โจทย์เลขตามลำดับ ดังนั้นการทำงานของคนที่ปัญญาญาณจะเริ่มเขียนคำตอบโดยที่โจทย์ยังเขียนไม่ทันจบ เป็นปรากฏการณ์ก้าวกระโดด ไม่มีหลักการวิธี อยู่ดี ๆ ก็ผุดขึ้นมาโดยที่เราไม่เคยรู้มาก่อน (ประพนธ์ ผาสุขยืด, 2555: 49-73) เหตุการณ์นี้สำหรับนักออกแบบหรือนักสร้างสรรค์ที่ชอบคิดนอกกรอบ ต่างมีความรู้สึกนี้ผ่านประสบการณ์ตัวเองทั้งสิ้น ยิ่งถ้าตั้งใจคิดอย่างมากจะพบกับทางตันที่มีดมืด ปล่อยให้ไหลไปตามธรรมชาติโดยไม่บังคับ อยู่ดี ๆ กลับเห็นการแก้ปัญหาที่นั้นขึ้นมาเองโดยไม่เค้นคำตอบ

การอธิบายเหตุผลว่าทำไมผู้มีความรู้มากใช้เหตุผลมากจึงเป็นตัวปิดกั้นพลังบริสุทธิ์ ความรู้เป็นตัวสร้างระยะห่าง เกิดความรู้สึกแบ่งแยกทันทีที่เรามีความรู้ต่อสิ่งนั้น หรือบางครั้งสร้างความรู้สึกอคติโดยไม่เปิดใจรับความจริง การตีความหมายแบ่ง “ความเป็นเรา” กับ “ความเป็นเขา” ความรู้ Knowledge ต่างกับการรู้ Knowing ความรู้เป็นเรื่องของทฤษฎีแต่การรู้เป็นเรื่องของ

ประสบการณ์ การรู้ทำให้เราต้องเปิดตาเปิดใจเพื่อมองเห็นมันด้วยตัวเอง ในขณะที่ความรู้มาจากใครบางคนที่บอกเล่าให้เราฟัง การรู้เป็นประสบการณ์ตรงของแท้ที่เราสัมผัสได้ขณะที่ความรู้อาจเป็นของไม่แท้สำหรับผู้นั้นก็ได้อีก

โฮเมอร์ Homer นักปราชญ์กรีกโบราณกล่าว “ความงามคือความมหัศจรรย์ เพราะความงามเป็นความรู้สึกเฉพาะตัวอันลึกซึ้งภายในจิตใจที่อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ยากยิ่ง” ศาสตราจารย์ชลูต นิมเมสมอ กล่าวถึงปัญหาการเข้าถึงความงามของธรรมชาติ ซึ่งเป็นการซึมซับและฝึกฝนทักษะการรับรู้ความงามในธรรมชาติ อันเป็นพื้นฐานไปสู่การถึงความงามทางศิลปะต่อไปว่า “เมื่อพูดถึงสุนทรียะในธรรมชาติ ไปไม่เพียงไปเดียวที่ร่วงลงสู่ผิวน้ำ ด้วยรูปร่าง ด้วยความสงบของสภาพแวดล้อม อาจให้ความพอใจยินดีแก่เราจนถึงขนาดลืมนึกได้ด้วยอำนาจของสุนทรียะ ถ้าเราไม่ไปคิดเสียก่อนว่านี่ไปอะไรหนอ นกคงไปเกาะกระมังถึงร่วงลงมานี้คงใกล้หน้าหนาวแล้ว” ศาสตราจารย์ชลูตได้บอกชัดเจนว่าเมื่อมีสมาธิเปิดใจกว้างรับความรู้สึกจากพลังแห่งความงามของธรรมชาติ โดยไม่ไขว่ไขว่ไปสนใจเรื่องความรู้หรือเหตุผลข้อเท็จจริง อันเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความงามเสียก่อน ผู้นั้นก็จะได้รับรสสุนทรียะได้อย่างลึกซึ้ง (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2550: 80)

ชีวิตของมนุษย์มีความซับซ้อนมีเงื่อนไขมากมายในการใช้ชีวิตหลายชั้น แต่ละชั้น ๆ ก็แตกต่างกันเป็นตัวถ่วงถ่วงว่าจะอนุญาตให้เห็นได้บางส่วนเปรียบหัวหอมลูกใหญ่ที่แต่ละชั้นที่ป้องกันการเข้าถึงแกนกลางปัญญาญาณ ซึ่งมีทั้งหมด 6 ชั้น ดังนี้

ตารางที่ 1 การแสดงจำลองอุปสรรค 6 ชั้นที่ป้องกันการเข้าถึงแกนกลางปัญญาญาณ

อุปสรรค 6 ชั้น	สิ่งที่ป้องกันการเข้าถึงปัญญาญาณ
ชั้นที่ 1 ความรู้สึกกายภาพ 	ร่างกายมีความไวต่อประสาทสัมผัสและความรู้สึกมากมายนักมีกลไกต่าง ๆ ที่ทำงานอย่างสมบูรณ์ แต่ค่านิยมวัฒนธรรมของสังคมแต่ละประเทศเลือกปิดสิ่งที่ไม่ควร เช่น กลิ่นตัว การแต่งกาย การหลบตาจึงทำให้ลดการทำงานปิดกั้นประสาทสัมผัสลงอย่างไม่รู้ตัว
ชั้นที่ 2 เงื่อนไขทางสังคม 	สังคม การเมือง ศาสนา เป็นระบบความเชื่อที่ทำลายการสื่อสารระหว่างกัน ไม่มีใครฟังใครจิตใจแคบ ความเชื่อทำให้หยุดแสวงหา เพราะกลัวขัดแย้งเปลือกชั้นนี้เป็นสิ่งที่กำจัดยากที่สุด
ชั้นที่ 3 การใช้เหตุผล 	เหตุผลเป็นเรื่องจอมปลอมที่หยาบยืมมาใช้ตามทฤษฎีต่าง ๆ กลับทำให้รู้สึกพึงพอใจ อ่างการใช้ชีวิตอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งแท้จริงควรต้องมาจาก “ประสบการณ์” และการใช้เขาว์ปัญญาของตัวเอง

ตารางที่ 1 การแสดงจำลองอุปสรรค 6 ชั้นที่ป้องกันการเข้าถึงแกนกลางปัญญาญาณ (ต่อ)

อุปสรรค 6 ชั้น	สิ่งที่ป้องกันการเข้าถึงปัญญาญาณ
ชั้นที่ 4 ความรู้สึกอ่อนไหว 	เป็นเรื่องราวไร้สาระที่ผู้หญิงมักเชี่ยวชาญด้านนี้เป็นพิเศษ มันเป็นความว่างเปล่าไร้ประโยชน์ชนิดหนึ่งซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงแล้วจะต้องมุ่งมันนำไปสู่การกระทำในทันที
ชั้นที่ 5 การเก็บกดสกดกัน 	เมื่อใดที่การพูดออกมาจากหัวใจ ภาษาจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นอีกต่อไป เมื่อใดที่พูดออกมาจากหัวสมองต้องอาศัยภาษาเท่านั้นซึ่งชั้นนี้ผู้ชายจะเชี่ยวชาญกว่า
ชั้นที่ 6 ปัญญาญาณ	ปัญญาญาณจะทำงานต่อเมื่อเหตุผลถูกระงับไว้ มันจะกระโดดข้ามปัญหาไปสู่คำตอบ ปัญญาญาณผู้ชายถูกทำลายเพราะผ่านการคิดตลอดเวลาแต่ผู้หญิงถนัดใช้ความรู้สึกลึก ๆ มีลางสังหรณ์ซึ่งนั่นเป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของปัญญาญาณ

ภาพที่ 7 การฝึกจิต

ที่มา: พระมหาอำนาจ พลบุญโญ, **ความลับแห่งจิต** (กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2537), 129.

ปัญญาญาณนั้นเป็นประสบการณ์ที่ผ่านมาจากความรู้สึกและมีประสบการณ์เฉพาะตัว ดังนั้นการเข้าถึงแกนกลางปัญญาญาณแต่ละชั้นผู้มีประสบการณ์สมาธิภาวนาจะเข้าใจตัวสกดกัน 7 ชั้นได้ดี เพราะการเข้าฌานเป็นการฝึกรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นตลอดทั่วร่างกาย เมื่อฝึกมากจะรับรู้

ความรู้สึกที่ไวขึ้นและละเอียดขึ้นไปเรื่อย ๆ ทั้งความรู้สึกทางกายพร้อมกับความรู้สึกทางใจ เช่นการสังเกตลมหายใจ (ทางกาย) สามารถแสดงบอกสภาวะอารมณ์ความรู้สึก (ทางใจ) ของคนได้ การเกิดปัญญาญาณเป็นความรู้สึกข้างในหรือคำตอบที่ผุดจากใจ เทียบกับการทำงานทางด้านเทคนิคของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องทดสอบฝีมือปฏิบัติโดยไม่ผ่านการคิดเหตุผลเรียงลำดับขั้นตอน ภาพที่เกิดด้วยเส้น, สี, น้ำหนัก, จังหวะการประสานมือและใจใช้สมาธิจดจ่อปฏิบัติ จับความรู้สึกตัวเองตลอดเวลาที่ทำงานจนเสร็จคือไม่ว่าจะหยิบสีใดรู้สึกพอใจตรงใจหรือไม่ เหวงจังหวะตอบโต้ความรู้สึกที่ต้องการหรือไม่ การตอบโต้ความรู้สึกตลอดระหว่างการทำงาน บางภาพเริ่มต้นจากด้านบนของภาพหรือบางภาพเหลือตรงกลางภาพก่อนอย่างไม่ผ่านการคิดเรียงลำดับขั้นตอนอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการจะนำทางว่าต้องการภาพที่มีความรู้สึกนั้นลงเฟรมผ้าใบเท่านั้นช่วงระยะแรกถ้าตั้งใจสร้างภาพคิดเรียงลำดับขั้นตอนเป็นรูปธรรมมากไป เช่นนำภาพทิวทัศน์น้ำที่ขอบมาวางข้างหน้าแล้วจัดเทตามภาพนั้นให้ได้ แต่ผลลัพธ์ของภาพที่ได้กลับยิ่งรู้สึกแข็งทื่อ เส้น, รูปทรงแข็งไม่เป็นธรรมชาติ การพยายามบังคับจะไม่ให้ผลดีต่อการทำงานเลยด้านความรู้สึกระหว่างการทำงานช่วงเริ่มต้นโครงการนี้จะตื่นเต้น ใจสั่นไม่แน่ใจ อึดอัด หงุดหงิด ใจไม่สงบเพราะรู้สึกเผชิญกับสิ่งที่เราอาจควบคุมไม่ได้ ยิ่งพยายามจะควบคุมและบังคับรูปทรงมากเท่าใด งานจะไม่ปรากฏอย่างที่ใจหวังเพราะผ่านความคิดคอยบังคับกำหนดขั้นตอนไว้ ช่วงระยะหลังทำใจปล่อยวางพร้อมเผชิญการแก้ปัญหาทุกจังหวะอย่างสิ้นไหลไปเองการทำงานเทคนิคขั้นตอนนี้จะต้องพร้อมโต้ตอบความคิดเชื่อมความรู้สึกขณะทำงานคือควรนอนพักผ่อนคลายเพียงพอร่างกายสดชื่นพร้อมจิตใจตื่นพร้อมโต้ตอบแก้ปัญหาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ร้อนรน ใจมั่นคงนิ่งตามแก้ปัญหาเมื่อเกิดขึ้นโดยไม่มองว่าเป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้อีกต่อไป ยังมีประสบการณ์มากขึ้นเท่าใดการทำงานก็ยิ่งสุขุมเข้าใจธรรมชาติ สร้างจังหวะการไหลและปล่อยเทคนิคอิสระให้ถูกที่เมื่อภาพเสร็จออกมาตรงกับความรู้สึกตรงใจ จะปิติอิมเมจกับภาพที่สามารถจับความรู้สึกนั้นได้การทำงานลักษณะนี้ยังเน้นย้ำว่าความรู้สึกนั้นไม่สามารถบอกเป็นคำพูดและใช้ตรรกะแต่ความรู้สึกเป็นสิ่งที่สากลที่ทุกคนรับรู้และสัมผัสได้ การมองเข้ามาสู่ภายในตัวตน การประสานการทำงานทั้งร่างกาย ความคิด จิตใจ การทำงานศิลปะนั้นเมื่อรับพลังความรู้สึกได้จะเป็นส่วนส่งเสริมอย่างมากต่อการทำงานศิลปะนามธรรม

“ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากปัญญาญาณ คือช่วงเวลา ศิลปินหมกมุ่น ครุ่นคิด จิตใจจดจ่ออยู่กับการทำงานอย่างเข้มข้น จริงจังและต่อเนื่อง ช่วงของความสงบนิ่งเป็นสมาธิจะมีพลังที่ก่อให้เกิดการเห็นประจักษ์แจ้ง ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นสิ้นไหล ง่ายตายโดยไม่ต้องพยายามคาดคะเนเหตุผล สภาวะการเห็นแจ้งนี้เป็นธรรมชาติของการทำงานศิลปะตรงข้ามการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ซึ่งธรรมชาติใช้หลักปรัชญาของสมองเป็นหลัก กลับพบทางตันในการแก้ปัญหาเชิงตรรกะเหตุผล แต่การใช้ปัญญาญาณในจังหวะเวลาและ

สภาวะจิตที่สงบกลับช่วยให้เกิดการเห็นแจ้ง แก้ปัญหาขึ้นเองอย่างไม่ต้องการเหตุผลและขั้นตอนเรียงลำดับ” (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2550: 164)

การมีสมาธิที่ตินั้น กายและใจเป็นส่วนประกอบ2ส่วนที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทฤษฎีกลุ่มปฏิบัตินิยมของตะวันตกกล่าวเน้นการมองผลลัพธ์ในด้านพฤติกรรม (กาย) ที่เป็นรูปธรรมมาก่อน แล้วจึงแปลงกลับไปหาจิตว่าเป็นตัวส่งผลต่อการกระทำนั้นซึ่งความคิดทั่วไปเกี่ยวกับจิตนั้นชาวตะวันออกรู้จักอธิบายออกในเชิงความหมายนามธรรมที่จับต้องไม่ได้เท่านั้น

2. กลุ่มปฏิบัตินิยม (วิลเลียม เจมส์)

จิตเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดก่อนการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนักปราชญ์กล่าวว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” มนุษย์สามารถพัฒนาตัวเองได้จากการพัฒนาจิต การศึกษาจิตตามวัฒนธรรมตะวันตกจะศึกษาด้านพฤติกรรม เน้นผลของจิตเป็นสำคัญ วิลเลียม เจมส์มองจิตเป็นกระแสแห่งความคิด เป็นกระบวนการของพฤติกรรมแต่ถ้าเรื่องจิตในทางพุทธ คือลักษณะของจิตที่เป็นธรรมชาติรู้อารมณ์ นึกคิด ความคิด ใจวิญญาณที่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลง

ปฏิบัตินิยมเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งจำเป็น ความคิดเป็นเครื่องมือของการกระทำ ความรู้หรือสติปัญญาเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์บรรลุเป้าหมาย แต่ถ้าเราไม่รู้โครงสร้างของความคิดชัด จึงควรวัดการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพไปก่อนแนวปฏิบัตินิยมนี้เน้นให้เริ่มทำงาน แนวเดียวกับการทำงานศิลปะเช่นกัน คือถ้าผู้สร้างสรรค์ยังมองไม่เห็นแนวความคิดของตัวเองชัด ก็ต้องปฏิบัติงานให้หนักดังคำศาสตราจารย์ชูลดสอนลูกศิษย์เสมอ การศึกษาเล่าเรียนของผู้สร้างสรรค์ก็เป็นลักษณะนี้ โดยเฉพาะปี 1ทั้ง2เทอมที่โดนคำสั่งคุณาจารย์เชิญให้ทำงานปฏิบัติอย่างหนัก ปฏิบัติผลงานออกมาให้เยอะจนกว่าจะเห็นแนวทางและความคิดของตัวเองจนพบ

การทำงานสร้างสรรค์นั้นศิลปินผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องปฏิบัติฝึกฝนทั้งทักษะฝีมือและทักษะทางใจ เพื่อมองให้เห็นความงามได้ละเอียดอ่อนและลึกซึ้งกว่าคนทั่วไป ซึ่งทักษะทางใจนี้อาจสอนไม่ได้ ต้องอาศัยการปฏิบัติอย่างหมั่นเพียรจนกว่าจะเกิดการเห็นที่ผ่านการเข้าใจและเข้าถึงความงามที่ลึกซึ้งนั้นได้ ดังนั้นในช่วงปฐมบทเบื้องต้นจึงต้องค้นหาตัวตน ไม่สามารถเอาทฤษฎีการสร้างสรรค์ของคนอื่นมาทำตามได้ เพราะจะเป็นการทำซ้ำ ทฤษฎีใหม่ของตนเองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติต้องลงมือทำด้วยตัวเองเท่านั้น

นักปรัชญาปฏิบัติที่สำคัญมี 3 ท่านล้วนเป็นชาวอเมริกัน ได้แก่

1. ชาเลส แซนเดอร์ เพียร์ส (Charles Sanders Peirce) เขาจะกำหนดวิธีรู้ก่อนจึงจะรู้ว่าอะไรจริง ซึ่งเป็นวิธีวิทยาศาสตร์

2. วิลเลียม เจมส์ (William James) นักปฏิบัตินิยมที่แท้จริง เขายึดความคิดที่มีประสิทธิภาพคือต้องปฏิบัติเห็นผลได้จริง

3. จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เขาถือว่าความจริงความสำเร็จอยู่ที่ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเพื่อการดำรงชีพ ดังนั้นจึงต้องฝึก

ทักษะแตกต่างบ้างแต่หลักการใหญ่เหมือนกันคือ ความรู้ได้มาจากประสบการณ์ ไม่ใช่สิ่งที่ธรรมชาติให้แก่จิต แต่จิตเป็นตัวดำเนินการรับรู้, เข้าใจและเชื่อตามประสบการณ์ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์และคณะ, 2557)

ความมีอยู่ของจิตแบบวิลเลียม ไมซ์การมีอยู่อย่างเป็นนามธรรม แต่มีอยู่เพราะได้รับการยืนยันจากการแสดงออกการกระทำของมนุษย์ที่เป็นรูปธรรม ฉะนั้นพฤติกรรมดังกล่าวยืนยันการมีอยู่ของจิตแน่นอน (พระมหาอำนาจ พลบุญโณ, 2558: 16-17)

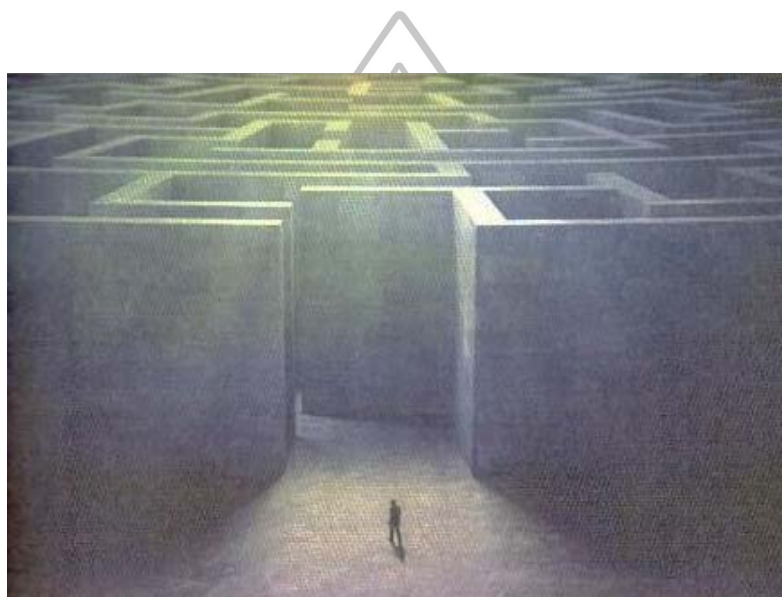
ที่มาความหมายของจิตในปรัชญาวิลเลียม ย้อนไปตั้งแต่ศตวรรษที่17 เป็นต้นมา เกิดการปฏิวัติวิทยาศาสตร์แห่งโลกตะวันตก เปิดเสรีทางความคิดทำให้ผู้คนไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ คำนี้ถึงศักดิ์ศรีมนุษย์และแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยตัวเอง มากกว่าเชื่อปรัชญาคุณกลางอ่อนวอนพระเจ้าทางศาสนาคริสต์เท่านั้น ดังนั้นแนวคิดเรื่องจิตของวิลเลียมหมายถึงความจริงแห่งการมีอยู่ของจิตที่แสดงออกผ่านพฤติกรรม หรือจิตมีหน้าที่ควบคุมการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของร่างกาย เน้นปฏิบัติด้วยตนเอง จึงปฏิเสธการใช้แค่กระบวนการเชิงเหตุผลที่เป็นการยึดติดแบบเดิม ๆ ที่ใครมาแตะต้องไม่ได้ ปฏิบัตินิยมจึงขยับใกล้ชิดกับชีวิต มีศักยภาพความสามารถการแก้ปัญหาต่าง ๆ นำความคิดไปสู่การปฏิบัติได้จนเป็นผลสำเร็จ ยึดหลักว่า“ความคิดนี้ปฏิบัติได้หรือไม่ ถ้าปฏิบัติได้ ความคิดนั้นก็จริง” (พระมหาอำนาจ พลบุญโณ, 2558: 22-31) เปรียบได้กับการทำงานที่ใช้ผลทางเทคนิคสร้างภาพ การฝึกปฏิบัติผ่านประสบการณ์โดยตรงเท่านั้นจึงไปสู่ผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทดลองจากการทำงานเทคนิคไม่สามารถสร้างสูตรสำเร็จทางวิทยาศาสตร์ได้ การเทรดดีต้องผสมสีระหว่างสีและสารละลายให้เหลวก็เปอร์เซ็นต์เพื่อให้ได้ลักษณะเส้นเล็ก-ใหญ่ก็เซนติเมตร แห้งเซ็ทตัวได้ใช้เวลากี่นาที่ ซึ่งทุกองค์ประกอบมีผลต่อการทำงานเทคนิคเช่น ชนิดและปริมาณของสี, เทอเพ็นไทล์, น้ำมันลินสีด ทั้งสภาพภูมิอากาศ, ความหนาบางของผ้าใบ, ขนาดพื้นที่เล็ก-ใหญ่ของเฟรม และจุดที่สำคัญคือภาวะจิตใจในขณะที่ทำเทคนิค ล้วนผ่านจากประสบการณ์เฉพาะตัวหาวิธีแก้ปัญหาและการเอาตัวรอด จนกว่าจะพบเป้าหมายผลลัพธ์ที่ตนพอใจ

ประเภทของจิตมี 5 ประเด็นดังนี้

1. ความคิดของแต่ละคนเป็นประสบการณ์ส่วนตัว ไม่มีใครมาคิดแทนหรือตัดสินใจแทน
2. ความคิดเปลี่ยนแปลงเป็นนิจสิน คือไม่มีใครมีภาวะจิตอยู่ระยะเวลาใดเวลาหนึ่งถาวร
3. ความคิดมีลักษณะต่อเนื่องจากประสบการณ์ เกิดความคิดใหม่เมื่อมีประสบการณ์ใหม่ ๆ
4. ความคิดมีอิสระที่จะจัดการกับทุกสิ่งในตัวเอง คือจิตทำหน้าที่รู้ มีแนวคิดมุ่งสู่ปฏิบัติ

5. ความคิดย่อมเลือกตามความถนัดความสนใจ ไม่มีวันสมบูรณ์และเป็นปรนัยได้ ดังนั้นการใช้เหตุผลจึงขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

การแก้ปัญหาตลอดจนความจำได้หมายรู้ โดยผ่านกระบวนการควบคุมทางร่างกาย และสะสมประสบการณ์ให้ได้มากที่สุดโดยเฉพาะประสบการณ์ตรง ปฏิบัติจริง เผชิญและแก้ปัญหาได้จริง และเน้นความต้องการความสนใจแตกต่างระหว่างบุคคล (พระมหาอำนาจ พลบุญโณ, 2558: 36-88)

ภาพที่ 8 ภาพประกอบการหาวิธีแก้ปัญหาด้วยประสบการณ์ตัวเอง
ที่มา: พระมหาอำนาจ พลบุญโณ, ความลับแห่งจิต (กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2537), 29.

ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงสมกับชื่อว่ากลุ่มนักปฏิบัตินิยมซึ่งศิลปินสร้างผลงานศิลปะต่างเข้าใจตรงกันว่าเราคือนักปฏิบัติอย่างแท้จริง คิดอย่างเดียวไม่ได้ต้องลงมือทำจึงจะได้ผลงาน ทฤษฎีเน้นย้ำให้ลงมือทำจริงผ่านประสบการณ์ด้วยตัวเอง ไม่ต้องอิงหลักการเหตุผลจากผู้อื่น และยังยึดหยุ่นเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ที่มีความสามารถความสนใจที่แตกต่างเฉพาะบุคคลอีกด้วยเมื่อแนวคิดนี้ถูกเผยแพร่ออกไปจนเป็นที่นิยม จึงส่งอิทธิพลต่อสังคมอเมริกันรุ่นใหม่ให้เห็นผลความสำเร็จได้จากการลงมือปฏิบัติ เริ่มปฏิเสศศาสนาตะวันตกโดยไม่หวังพึ่งอำนาจจากพระเจ้าอีกต่อไป (พระมหาอำนาจ พลบุญโณ, 2558: 102-110)

3. ลัทธินามธรรมตะวันตก

การจัดศิลปกรรมในกลุ่มลักษณะการแสดงออกซึ่งตะวันตกตั้งแต่บรรพกาลจนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่19 เป็นรูปแบบ “รูปธรรม” ที่นิยมเรียกว่าเหมือนจริงหรือ “ศิลปะสำนึกนิยม” การสร้างสรรค์บนพื้นฐานตามความเชื่อที่ว่าความจริงอยู่ในโลกภายนอกแบบ “ภาวะวิสัย” อะไรก็ตามที่มีอยู่นั้นมีอยู่จริงโดยไม่ขึ้นอยู่กับจิต กับอีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่า “นามธรรม” การสร้างสรรค์บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าความจริงอยู่ในโลกภายในของแต่ละบุคคลแบบ “อัตวิสัย” อะไรก็ตามที่มีอยู่นั้นเนื่องด้วยจิต ลักษณะเชื่อว่า “ดี” เป็นลักษณะของจิตหรือผู้สร้างสรรค์ อาจมีความเห็นแตกต่างกันเพราะรับการอบรมต่างกัน วัฒนธรรมต่างกัน มีผลประโยชน์ต่างกัน ต่างฝ่ายต่างถูกในความเชื่อของตน (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2550: 113-114)

ศิลปะนามธรรมผลงานศิลปะที่เข้าใจยาก เข้าไม่ถึงการสื่อความหมายของศิลปิน เพราะภาพแสดงถึงสิ่งที่อยู่ในใจของศิลปิน กลุ่มนี้จึงละทิ้งรูปทรงต่าง ๆ หรือสร้างรูปทรงขึ้นมาใหม่ เพื่อแทนความรู้สึกที่ตรงใจเลือกโครงสร้างใหม่ไม่คำนึงถึงความเป็นจริง แสดงโครงสร้างส่วนประกอบของทัศนธาตุต่าง ๆ ให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่กระทบใจการสร้างสรรค์ผลงานแนวศิลปะนามธรรมจึงย้อนกลับไปศึกษาประวัติความเป็นมาและลักษณะศิลปะของลัทธินามธรรมตะวันตก เพื่อเข้าใจความเป็นนามธรรมของตะวันตก และเข้าใจการทำงานของตนเองที่พัฒนามาสู่วันปัจจุบันแบบนามธรรมตะวันออก

3.1 ความเป็นมาของศิลปะนามธรรม

ศิลปินตะวันตกพยายามหลีกเลี่ยงการสร้างสรรคศิลปะแบบเหมือนจริงในปลายคริสต์ศตวรรษที่19 เพราะเหตุและปัจจัยหลายประการ ทั้งความเจริญทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์และเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การคมนาคมรวมทั้งวงการศิลปะ ผลกระทบโดยตรงคือการประดิษฐ์กล้องถ่ายภาพ ทางอ้อมคือความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ความรู้เรื่องแสงสีสเปกตรัมของแสงแดด ทำให้ศิลปินอิมเพรสชันนิสม์สร้างสรรค์จิตรกรรมแนวใหม่ หลุดพ้นจากกรอบประเพณีเดิม ๆ สู่แนวคิดแบบ “สุนทรียภาพเชิงจักรกล” เช่นกลุ่มฟิวเจอร์ริส (Futurism) คิวบิส (Cubism) คีเนติก อาร์ต (Kinetic Art) และอ็อป อาร์ต (Op Art) เป็นต้น และเหตุสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือแรงบันดาลใจจากเสียงที่เป็นภาษาของดนตรีอีกด้วย

เมื่อศิลปินมองข้ามการทำงานแบบ “เหมือนจริง” ไม่แข่งกับกล้องถ่ายรูปแล้ว ตระหนักว่าศิลปะควรเป็นภาษาแห่งจิตใจ อุดมคติ ความรู้สึกนึกคิดภายใน อันมีต้นแบบจากภาพพิมพ์ญี่ปุ่นและศิลปะแอฟริกัน ศิลปินจึงรู้ทันที่ว่า “ทัศนธาตุ” มีบทบาทและความหมายต่อภาพวาดอย่างแท้จริง “ภาษาทัศนศิลป์” กับ “ภาษาโสตศิลป์” ของดนตรี สามารถสื่อถึงใจโดยไม่ต้องอ้างอิงโลกของ

ความจริง จึงเกิดคำว่า “นามธรรม” ดังนั้นวิธีคิดของศิลปินจากการแสดงออกตามความเป็นจริงแบบ "ภาวะวิสัย" (Objective Reality) คือจำลองธรรมชาติแบบเหมือนจริง เปลี่ยนเป็นการแสดงออกถึงความจริงแบบ "อัตวิสัย" (Subjective Reality) จนในที่สุดกลายเป็น "ศิลปะนามธรรม" ภาพที่ใช้ทัศนธาตุเป็นทั้ง "สื่อ" และ "เนื้อหา" ของการแสดงออกโดยตรง เพิ่มการแสดงออกด้วย "นาม" ที่เป็นอารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น ๆ พยายามคิดค้นทดลองเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

ภาพที่ 9 On White II, 1923. Kandinsky

ที่มา: Wikimedia Commons, **Vassily Kandinsky**, accessed July 31, 2014, available from http://en.wikipedia.org/wiki/Wassily_Kandinsky

จนมาถึงปี ค.ศ. 1911 วอสลีลี แคนดินสกี ผู้กำเนิดศิลปะนามธรรม โดยเริ่มทดลองสร้างสรรค์จิตรกรรมด้วยทัศนธาตุชัดเจนมากขึ้น ต่อมาในปีค.ศ.1912 ผลงานของเขาจึงบรรลุสู่สภาวะนามธรรมบริสุทธิ์ แคนดินสกีเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น "บิดาแห่งนามธรรม" ผู้จุดประกายจากการเห็นจิตรกรรมชุดกองฟาง (Gainstack) ของโคลด โมเนต์ (Claude Monet 1840-1926) ศิลปินยุคอิมเพรสชันนิสต์เขากล่าวว่าไม่เห็นเรื่องราวของกองฟางอีกแล้วเห็นแต่การประสานกันของสีและบรรยากาศนามธรรม นั่นหมายถึงเขาเริ่มเห็นถึงภาษาของทัศนศิลป์นั้นสำคัญกว่าตัววัตถุ ต่อมาอีก 16 ปีเขาจึงสร้างสรรค์ศิลปะนามธรรมจนสำเร็จ หลังจากนั้นต่อมากลับมีผู้ติดตามรับอิทธิพลของเขาสืบสานต่อเนื่องมาทั้งในยุโรปอเมริกาและแพร่ขยายออกไปทั่วโลก"ทัศนศิลป์ได้ใช้ภาษาของตัวเองอย่างอิสระบริสุทธิ์และเป็นสากลเช่นเดียวกับคีตศิลป์"ศิลปะนามธรรมในยุโรปได้แตกกิ่งก้านเป็นแขนงอื่น ๆ มีชื่อเรียกขานต่าง ๆ ออกไป เช่น อาร์ตอินฟอร์มอล (Art Informal) ตาชีสม์ (Tachisme) และไลริเคล็แอบสแตรักชัน (Lyrical Abstraction) และในยุคนี้เองที่ถือว่าป็นจุดรุ่งเรืองสูงสุด ฮันส์ ฮาร์ทุง ศิลปินเอกชาวเยอรมันได้กล่าวไว้ว่า "จิตรกรรมที่เรียกว่า นามธรรม ไม่ใช่ลัทธิศิลปะหรือยุคสมัย แต่

เป็นการแสดงออกใหม่ทั้งหมด เป็นอีกภาษาหนึ่งของมนุษยชาติ" ส่วนในอเมริกาแพร่ขยายในลัทธิชื่อ "แอ็บสแตรก เอ็กซ์เพรสชันนิสม์" (Abstract Expressionism) หรือ "แอ็คชั่น เพ้นติ้ง" (Action Painting) จิตรกรรมแสดงความเป็นอเมริกันแท้ ๆ ด้วยเฟรมขนาดใหญ่โต แสดงออกรุนแรงสดฉับพลันจากจิตใต้สำนึก เป็นความรุ่งเรืองที่ยิ่งใหญ่ของศิลปะอเมริกันเป็นครั้งแรก ความสำเร็จนี้ส่งผลทำให้นิวยอร์กกลายเป็นเสมือนเมืองหลวงหนึ่งของโลกศิลปะแทนที่ปารีสทันที (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2550: 50-51)

รูปแบบของศิลปะนามธรรม การจัดวางองค์ประกอบของทัศนธาตุต่าง ๆ สื่อความหมายแทนความรู้สึกภายในจิตใจของศิลปิน เนื้อหาเริ่มต้นจากการคลี่คลายรูปทรงจากธรรมชาติก่อน แล้วศิลปินยังพยายามแสดงสภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่มองไม่เห็นเป็นศิลปะปราศจากวัตถุ

3.2 รูปแบบศิลปะนามธรรม

ศิลปะนามธรรมคือศิลปะที่อาศัยทัศนธาตุต่าง ๆ ในการสื่อสาร ถ่ายทอดสภาวะจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกโดยตรงอารมณ์ความรู้สึกที่มองไม่เห็น ภาพไม่ต้องอาศัยรูปร่างรูปทรงของวัตถุที่เหมือนจริงอีกต่อไป

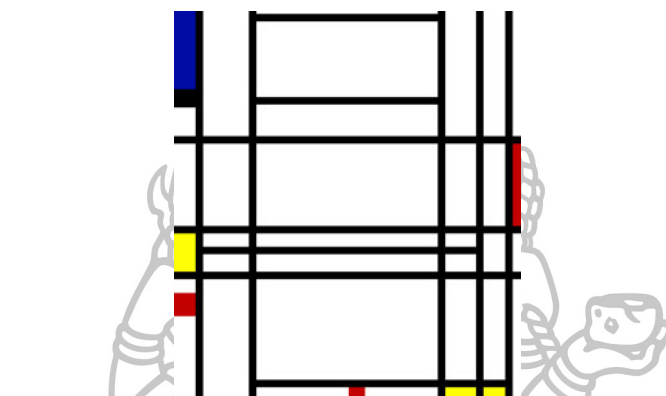
การพัฒนาศิลปะนามธรรมในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เริ่มก้าวเข้าสู่ยุคของศิลปะสมัยใหม่ (Modernism) แยกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ

3.2.1 กลุ่มแอ็บสแตรก อาร์ต (Abstract Art) ซึ่งแปลความหมายตรงตัวว่า "ย่อสรุป ไม่มีตัวตน หรือไม่มีรูป" กลุ่มแรกนี้วอสลีลี แคนดินสกี เป็นผู้คิดค้น มีแรงบันดาลใจจากโลกธรรมชาติ ไม่ได้จำลองรูปมาโดยตรง แต่เขาใช้วิธีการสกัดหรือกลั่นกรองหรือวิเคราะห์และสรุป เอาเฉพาะแก่นแท้ของธรรมชาติมาแสดงออกด้วยอารมณ์ความรู้สึก ตัดทิ้งสิ่งที่ไม่ใช่สาระ เหลือเพียงทัศนธาตุบริสุทธิ์

ภาพที่ 10 Composition VII (1913) Kandinsky, the most complex piece he ever painted ที่มา: Wikimedia Commons, **Vassily Kandinsky**, accessed July 31, 2014, available from http://en.wikipedia.org/wiki/Wassily_Kandinsky

3.2.2 กลุ่มนั้่นอ็อบเจกทีฟ อาร์ต (Nonobjective Art) ความหมายตรงตัวว่า "ศิลปะปราศจากวัตถุศิลปะอภาวะวิสัยหรือศิลปะอัตวิสัยนั้่นเอง มีศัพท์อีกคำค็ือนั้่นรีพีรีเซนเทชันเทชันนั้ล อาร์ต (Nonrepresentational Art) ศิลปะปราศจากรูปทรงของคณ สัตว์ หรือวัตถุใด ๆ (อิทธิพล ตั้ง โฉลก, 2550: 61)

ภาพที่ 11 Composition No. 10', 1939–42, oil on canvas. Piet Mondrian
ที่มา: Wikimedia Commons, **Piet Mondrian**, accessed July 31, 2014, available from http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mondrian_Comp10.jpg

3.3 ลักษณะศิลปะนามธรรม

ในปี ค.ศ. 1910-1912 นำสีและรูปทรงมาใช้แสดงความรู้สึกภายใน แสดงออกมาโดยจิตไร้สำนึก แต่ปัญหาคือการสร้างศิลปะบนพื้นฐานเพียงจิตบริสุทธิ์อย่างเดียว ย่อมไม่อาจเจริญงอกงามพัฒนาต่อไปได้ เพราะพอเริ่มต้นจะทำก็ดูเหมือนวิถีทางความคิดเริ่มมีมิติเสียแล้ว เนื่องจากปราศจากการเรียนรู้ ศิลปินไม่เพียงฝึกฝนในเรื่องของตน (รูปธรรม) “การมองเห็น” ยังต้องหมายถึงตา (นามธรรม) “วิญญาณ” จะต้องได้รับการฝึกฝนด้วยเช่นกัน แคนดินสกีได้กล่าวเปิดแนวทางไว้ก็คือการนำเอาหลักปรัชญาทางพุทธศาสนานิกายเซ็นกับศิลปะประเพณีของจีนและญี่ปุ่นในเรื่องวิธีการใช้พู่กันเขียนตัวหนังสือ (Calligraphy) มาใช้ด้วย จึงจะทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบและความคิดออกไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งหลักปรัชญาบางประการของพุทธศาสนาเช่น สมาธิกรรมพลังจิตหรือสำรวจเพ่งดูสภาวะภายใน เขากล่าวว่า “ภาวะความจำเป็นภายใน ไม่จำเป็นต้องแสดงรูปร่างหรือสิ่งที่เป็นจริงแต่อย่างใด เพราะการแสดงรูปทรงแบบนามธรรมมีอิสระอย่างไม่มีวันจบสิ้น เต็มไปด้วยความหมายมากมายลึกซึ้งกว่ารูปลักษณะของสิ่งจริง ๆ ภายนอกซึ่งเกิดขึ้นอย่างปราศจากอิสระและมีจุดจบ” จึงค้นเทคนิคใหม่ ๆ อาทิ การหยด การราดเทสีลงบนผืนผ้าใบ หรือการข่วนสีให้แตกกระจาย ทำให้เกิดรูปทรงต่าง ๆ อิสระโดยศิลปินมิได้เจตนา เซอร์เซอร์เบิร์ต รีด นัก

วิจารณ์ชาวอังกฤษ สรุปการกระทำนี้ไว้ว่า “เป็นการบันทึกโดยอัตโนมัติของวิญญาณต่อมิติต่าง ๆ ” (กัจจ สุนพงษ์ศรี, 2554: 414-416)

เทคนิคการเขียนภาพของพวกเซอร์เรียลลิสต์ที่เรียกว่า “การเขียนภาพแบบกระแสร้านิก” (‘écriture automatique) ซึ่งหมายถึงการปล่อยให้ภาพวาดหรือตัวอักษรแล่นไหลไปตามกระแสร้านิกโดยไม่มีการตัดทอนหรือลบแก้ไขใด ๆ ทั้งสิ้น นำไปสู่เทคนิคการหยดสีอย่างฉับพลันลงบนผ้าใบที่วางเฟรมบนพื้นของแจ็กสัน พอลล็อกศิลปินลัทธิสำแดงพลังอารมณ์แนวนามธรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดในปี ค.ศ. 1947 เขาพัฒนาเทคนิคการวาดภาพขึ้นใหม่ที่เรียกว่า “กัมมันตจิตรกรรม” (Action Painting) การหยดสีลงบนผืนผ้าใบที่วางอยู่บนพื้นหรือใช้สีจากกระป๋องโดยตรง พอลล็อกสร้างงานที่มีลักษณะด้นสด (improvise) วิธีหนึ่งที่มีชื่อเสียงมากคือการเดินร่ำไปรอบ ๆ เฟรมแล้วหยดสีลงเขาอ้างว่าเป็นการกระตุ้นสิ่งที่อยู่ภายใน (inner) ลงไปสู่เฟรมด้วยตรง วาดภาพอัตโนมัติหรือจิตใต้สำนึก แสดงออกนามธรรมด้วยงานที่มีขนาดใหญ่และการกลวิธีเทคนิคเอกลักษณ์กลายเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังทำให้ศิลปินกล้าทดลองด้วยวิธีการที่ไม่มีขีดจำกัด จึงเกิดรูปทรงที่มีพลังเคลื่อนไหวมีน้ำหนักกว่าวิธีของการวาดภาพแบบเดิม ๆ และที่สำคัญคือการค้นพบภาษาใหม่ที่ไม่ซ้ำใครนักทฤษฎีศิลปะเห็นได้ชัดว่าเขาไม่ได้ควบคุมลักษณะการเกิดรูปทรงใด ๆ เป็นการปล่อยให้พลังและการเคลื่อนไหวที่มองเห็นได้ (Energy and motion made visible) พอลล็อกมีความเชื่อว่าเขาวาดภาพออกมาจากจิตใต้สำนึก (Painting out of the unconscious) คือการเขียนภาพด้นสด (Improvisation) และการปาดป้ายอย่างฉับพลันทันที (Spontaneous gesture) พยายามหาวิธีที่ความบังเอิญจะมีโอกาสเข้ามาแสดงบทบาทมากที่สุดในงานศิลปะ การควบคุมของมนุษย์ลดบทบาทลง ความสดฉับพลันเป็นหัวใจสำคัญที่จะปลดปล่อยพลังแห่งธรรมชาติ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2557: 1-3)

ศิลปะนามธรรมนั้นพบว่าศิลปินล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือ การค้นหาความจริงที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา การพยายามมองให้ลึกลงไปในโลกแห่งความรู้สึกภายใน ลึกภายในจิตวิญญาณแล้วถ่ายทอดเป็นภาษาสากลทางทัศนศิลป์ กระทำโดยจิตไร้สำนึก ค้นหาเทคนิควิธีอิสระแปลกใหม่ การใช้สีเพียงไม่กี่สีเพื่อเลือกความหมายเฉพาะของทัศนธาตุนั้น ๆ เท่าที่จำเป็น เน้นความบริสุทธิ์อิสระของลักษณะทัศนธาตุแท้ ๆ ความสนใจเรื่องจิตใจ จิตวิญญาณ พลังจิตโดยตรง ซึ่งทำให้เห็นทัศนคติของโลกตะวันตกเปิดใจยอมรับและศึกษาความรู้เรื่องจิตวิญญาณจากโลกตะวันออกในสมัยนั้น อย่างญี่ปุ่น จีน อินเดีย โดยศึกษาปรัชญานิกายเซน, ปรัชญาของพุทธศาสนา, การทำสมาธิฝึกเขียนอักษรจีน

ผลงานของผู้สร้างสรรค์เป็นผลงานที่จัดอยู่กลุ่มนามธรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ เลือกใช้เส้นที่แสดงการเคลื่อนไหวไหลอิสระของน้ำไปตามทิศทางต่าง ๆ ผลลัพธ์ของเทคนิคไม่ได้เกิดจากการใช้พู่กัน เป็นการวาดเทสีที่เป็นของเหลวให้ไหลประสานเป็นภาพที่คิดไว้ในใจ ปฏิบัติงานด้นสด ไม่มีการทำสเก็ตช์ล่วงหน้ามาก่อน ดังนั้นสมาธิและการฝึกเทคนิคจึงต้องอาศัย

ประสบการณ์ ร่างกายและจิตใจพร้อมแก้ปัญหาและตอบโต้ฉับพลัน เป็นเวลาที่ใจจดจ่อเพื่อสร้างภาพในใจให้ปรากฏขึ้น ณ ขณะนั้นเท่านั้น ดังนั้นสภาวะจิตใจระหว่างการทำงานจึงต้องนิ่งสงบ สู้เป้าหมายชัดเจน อาศัย“ปัญญาญาณ” ความรู้สึกในการแก้ปัญหาฉับพลัน ซึ่งเป็นธรรมชาติของลักษณะการทำงานที่ไม่ผ่านการคิดเหตุผลและไม่ต้องเรียงลำดับขั้นตอนแต่อย่างใด การใช้ใจนำความรู้สึก ดังนั้นงานสร้างสรรค์บางประเภทอย่างศิลปะนามธรรมเมื่อผ่านใจถ่ายทอดความรู้สึกแล้วไม่สามารถอธิบายเป็นคำพูดได้ การอ้างเหตุผลและหลักการ (สมองความคิด) มันทำงานอยู่กันคนละฝั่งกับความรู้สึก (จิตใจ)

การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินญี่ปุ่นเป็นที่รู้กันว่า ชาวญี่ปุ่นเคารพนับถือความเป็นญี่ปุ่นและบรรพบุรุษของตนเองมาก มีความเชื่อมโยงความเชื่อดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น แต่การพัฒนาของญี่ปุ่นที่ก้าวทันโลกตะวันตกคือการใช้หลักแนวคิดตัวเองผสมกับเทคนิคการทำงานให้ทันตะวันตกพร้อมทั้งแปลภาษามากมายเพื่อบอกความเป็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นจนโลกตะวันตกต่างชื่นชมและยอมรับวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีคุณค่านั้น โดยเฉพาะเรื่องจิตวิญญาณ ศักดิ์ศรีที่ญี่ปุ่นแสดงออกชัดเจน ผลงานอิโรชิ เซ็นจู เป็นตัวอย่างชัดเจนในการสร้างสรรค์แนวทางนามธรรมตะวันตก การไปแสดงผลงานที่นิวยอร์ก เมื่อนักวิจารณ์ตะวันตกเห็นครั้งแรกต่างลงสื่อให้เขาว่าเป็นประเพณีผลงานแอบสแตรกซ์ ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรู้สึกตะวันออก โดยใช้น้ำตกเป็นตัวแทนเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อความนับถือของชาวญี่ปุ่น

อิทธิพลญี่ปุ่นอิโรชิ เซ็นจู (Hiroshi Senju) ค.ศ.1958-ปัจจุบัน

จิตรกรญี่ปุ่นที่รู้จักกันดีในภาพวาดน้ำตกขนาดใหญ่ ภาพเน้นน้ำตกที่ตกลงไปสู่สระ โดยตัดด้านบนสุดออก จิตรกรใช้เทคนิคการวาดภาพของญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม ทำผงสีที่มาจากวัสดุธรรมชาติ และนำมาผลิตกระดาษสาที่ออกแบบมาเป็นพิเศษ เซ็นจูจบการศึกษาทั้งปริญญาโทในปี ค.ศ. 1982 และเอกในปี ค.ศ. 1987 จากมหาวิทยาลัยโตเกียว (The Tokyo University of fine Arts and Music)

ความสำเร็จของเขาเริ่มในปี 1990 ด้วยน้ำตกขนาดใหญ่ยักษ์แขวนอยู่ในอาคารองค์กรและสาธารณะ ในปี 2007 เซ็นจูสร้างชุดของ 20 ประตูกกระดาษบานเลื่อน (fusuma) ภาพจิตรกรรมฝาผนังสำหรับ Shofuso บ้านและสวนญี่ปุ่น บ้านประเพณีญี่ปุ่นแบบดั้งเดิมและสวนใน Philadelphia, PA ศิลปิน Higashiyama Kai ขอให้ออกแบบแทนภาพวาดประตูกกระดาษบานเลื่อนสมบัติแห่งชาติญี่ปุ่นที่ถูกทำลาย เขากล่าวว่า "Shofuso มีพื้นที่ที่ยอดเยี่ยมเหมาะสำหรับภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ขนาดใหญ่เกินจะคาดคิด และจะวาดภาพฝาผนังที่ดีที่สุดแทนความหมายถึงสัญลักษณ์และเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 12 Shofuso Japanese House and Garden ที่ฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกา, 1088
ที่มา: Shofuso Japanese House and Garden's Facebook, **Shofuso Japanese House and Garden**, accessed January 19, 2015, available from <https://www.facebook.com/Shofuso#!/Shofuso/photos/a.10150714607789179.458901.304088964178/10153016620064179/?type=1&theater>

ภาพที่ 13 ประตูกระดาษบานเลื่อน (fusuma) ภาพจิตรกรรมฝาผนังสำหรับ Shofuso
ที่มา: Pai Mutan, **Waterfall mural by Hiroshi Senju**, accessed January 19, 2015, available from <https://www.pinterest.com/pin/295196950550606577/>

เดือนกรกฎาคม ปีค.ศ. 2006 เขาตั้งชื่อภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ใหญ่ที่สุด (8'x12 1/2') ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในซุ้มโตะโกะโนมะ ม่านน้ำที่แทนสัญลักษณ์สงครามเย็นที่คลาสสิก ทกภาพฝาผนังในห้องแรกตั้งชื่อว่าจินตนาการของการเคลื่อนไหว และในห้องที่สองชื่อว่าจินตนาการแห่งความ

เจียบ การบริจจาคภาพจิตรกรรมฝาผนังนี้ นับว่าเส้นจู้ได้รับเกียรติอย่างมากที่ร่วมงาน Shofuso ใน ประเพณีญี่ปุ่นโบราณ ซึ่งเป็นบ้านที่มีเอกลักษณ์ผสมผสานระหว่างศิลปะร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น (Wikipedia, 2015)

ความงามในภาพวาดภูมิทัศน์และสถานที่ตั้งที่ยิ่งใหญ่ ขณะที่โลกความวุ่นวายเพิ่มขึ้นและยุคประดิษฐ์สร้างขึ้นเอง เขาใช้ชีวิตและทำงานในนิวยอร์กจนลงตัวระหว่างแอมสเตอร์ดัมเอ็กซ์เพรสชั่นนิสต์ผสมผสานเทคนิคการวาดภาพโบราณรูปแบบเฉพาะของญี่ปุ่น ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นหนึ่งในต้นแบบศิลปะร่วมสมัยเทคนิคNihonga (การวาดภาพสมัยเก่าแก่เป็นพันปีจากผงแร่ธาตุเปลือกหอยปะการัง) เทคนิคโบราณในประเพณีของญี่ปุ่น ภาพน้ำตกหน้าผาที่ไหลซ้อนเป็นชั้น ๆ กิ่งเหมือนจริงและนามธรรมอันปลุกพลังแห่งธรรมชาติ เส้นจู้เป็นศิลปินเอเชียคนแรกที่ได้รับรางวัลที่เวนิซ Biennale (ค.ศ.1995) และมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการทั่วโลก โครงการความงามที่พิพิธภัณฑ์ลอนดอนในปีค.ศ. 1996 และภาพวาดบนประตูกระต่ายบานเลื่อนที่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติโตเกียวในปี 2003 นอกจากนี้ภาพจิตรกรรมฝาผนัง 77 ภาพที่ Daitokuji-Jyukoin วัดเซนที่โด่งดัง

ภาพที่ 14 ภาพฝาผนัง 77 ภาพที่ Daitokuji-Jyukoin, 2003

ที่มา: Kyutoshunju, **Daitokuji-Jyukoin**, accessed January 19, 2015, available from <http://kyotoshunju.com/?temple=daitokuji-jukoin>

ต่อมาปี ค.ศ. 2004 เขาออกแบบสถานีสนามบินปลายทาง Haneda ในโตเกียวเป็นงานศิลปะจัดตั้งที่ใหญ่ที่สุดของเขา และยังร่วมสร้างผลงานในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ (Benesse Art) ในเกาะนะโอะชิมะที่ออกแบบโดยทะดะโอะ อันโด (Tadao Ando) สร้างบ้านที่มีผลงานจัดวางติดตั้งสองงานขนาดใหญ่ (Asiasociety, 2558)

ภาพที่ 15 ผลงานในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ (Benesse Art) ในเกาะนาโอชิมะ
ที่มา: Gstatic, **Benesse Art**, accessed : January 19, 2015, available from
<https://encrypted-tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSngUOnRSTDtLRdKfPv527sq7mhj3A9wMzgy8FG-EegO4BED1YqSUoqKi4>

ภาพวาดของน้ำตกด้วยความละเอียดอ่อน ใช้สีโปร่งแสงลงบนกระดาษเพื่อสร้างความรู้สึกของการเคลื่อนไหวที่ดูต้น เริ่มศึกษาทดลองภาพน้ำตกเกือบ 20 ปีที่ผ่านมาด้วยภาพวาดสีดำและสีขาวขนาดเท่าอนุสาวรีย์ จนเข้ามาใช้สีสดใสในปี ค.ศ. 2003 และในปี ค.ศ. 2007 กลับไปใช้สีดำและสีขาวอีกครั้ง ด้วยสีที่เรืองแสงสีฟ้าซ่อนหลอดไฟเมื่อมองภายใต้แสงอัลตราไวโอเล็ต ภาพที่มองกลางวันเป็นสีที่บอบบางโปร่งแสงภายใต้แสงอัลตราไวโอเล็ตเรืองแสงสีฟ้า บันดาลใจให้ผู้ชมทั่วโลกละทิ้งทางโลกเข้าสู่ธรรมชาติของจิตที่เลื่อนลอย นำไปสู่ความรู้สึกสงบนิ่งดังร้ายเวทมนต์ แต่ยังรู้สึกได้ถึงเสียง ,กลิ่นและความรู้สึก ดังคำวิจารณ์ของ Donald Kuspit (นักวิจารณ์ศิลปะอเมริกัน,นักวิและศาสตราจารย์กิตติคุณของประวัติศาสตร์ศิลปะและปรัชญา) ว่า “การนำไปสู่บันไดความตึงระหว่างสวรรค์และโลกมนุษย์ด้วยน้ำตกของเส้นจูนคือสภาวะของจิตวิญญาณที่เป็นอยู่” (Tagore Gallery, 2015)

ภาพที่ 16 ผลงานติดตั้งแบบสาธารณะคือน้ำตกในศูนย์กลาง OUB สิงคโปร์ ในปี 2013
ที่มา: Artwebradio, **A wall painting at OUB**, accessed January 19, 2015, available from <https://www.pinterest.com/nicarbol/hiroshi-senju/>

ส่วนผลงานแบบสะสมถาวรเช่นพิพิธภัณฑศิลป์ร่วมสมัยในลอสแอนเจลิส, พิพิธภัณฑศิลป์โมเดิร์นอาร์ตที่โทยะยามะในญี่ปุ่น, พิพิธภัณฑศิลป์ยะมะทาเนะ (Yamatane) ในโตเกียว, มหาวิทยาลัย Tokyo National University of Fine Arts and Music และพิพิธภัณฑศิลป์ Kushiro ที่ฮอกไกโดในญี่ปุ่น, พิพิธภัณฑศิลป์โรเซชิ เซ็นจูซึ่งออกแบบโดยสถาปนิก Ryue Nishizawa เปิดในเดือนตุลาคม 2011 ที่ศาลูยซาวะ Karuizawa เมืองนากาโนะของญี่ปุ่น (Tagore Gallery, 2558)

ภาพที่ 17 บรรยากาศในพิพิธภัณฑศิลป์โรเซชิ เซ็นจู
ที่มา: Hiroshi Senju, **Senju Museum**, accessed January 19, 2015, available from <http://www.senju-museum.jp/en/>

เนื้อหาของฮิโรชิ เซ็นจู คือน้ำตก เป็นเรื่องที่นิยามมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่นทั้งในภาพพิมพ์และงานจิตรกรรม ญี่ปุ่นเป็นประเทศมีหมู่เกาะใหญ่น้อยในภาคตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก มีทิวทัศน์สวยงามและฤดูกาลเปลี่ยนเวียนประกอบด้วยทะเลสาบบนหุบเขา, แม่น้ำที่ไหลเชี่ยว โดยเฉพาะมีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง ชาวญี่ปุ่นฝังใจและเชื่อว่าตนมีชาติกำเนิดมาจากธรรมชาติเป็นเทวดา จึงทำให้เคารพนับถือนอบน้อมธรรมชาติราวกับบรรพบุรุษที่มีชีวิตจิตใจ น้ำตกในสวนมีความหมายเป็นพระอจลนาทหรือเทพฟูโตเมียวโอในพุทธมหายานญี่ปุ่น มีหน้าที่ช่วยพระพุทธเจ้าปลดปล่อยมนุษย์ที่ยังไม่สามารถหลุดพ้น ความเชื่อนี้ก็นำไปสู่ประเพณีเทศกาลการชมน้ำตก และการประกอบพิธีกรรมการชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ด้วยการลงอาบน้ำในน้ำตกที่ศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ น้ำตกในสวนยังแทนความหมายเชิงปกป้องสวนและบ้าน อันสร้างผลดีกับเจ้าบ้านด้วย

ด้านเทคนิค ถือเป็นเอกลักษณ์ของศิลปินที่เป็นผู้ชำนาญการใช้เทคนิคอย่างแยบยล น้ำตกที่ปล่อยให้สีไหลอย่างเป็นธรรมชาตินุ่มนวล ซ้อน ๆ แต่ละชั้นของน้ำตกที่มีจังหวะที่แตกต่างในแต่ละภาพที่ไม่ซ้ำกัน การซ้ำ การจัดวางองค์ประกอบน้ำตกที่มองผ่าน ๆ ดูจะคล้าย ๆ กัน แต่เมื่อดูการจัด

ภาพที่ 18 แสดงจังหวะการซ้ำที่หลากหลาย

ที่มา: Kuspit Donald, **Hiroshi Senju** (Italy: Akira, 2009), 66-67.

วางมาเทียบนั้น ไม่เหมือนกัน แสดงความสงบ สง่างาม ความยิ่งใหญ่ ขนาดที่ใหญ่ทั้งสูง แสดงไปถึงอำนาจความยิ่งใหญ่ของเทพผู้ศักดิ์สิทธิ์ โดยภาพจะตัดส่วนบนเพื่อแสดงถึงความสูงที่ไม่อาจเอื้อมถึง มองไม่เห็นแม้กระทั่งจุดเริ่มต้นของน้ำตก

จิตรกรรมนามธรรมตะวันออกที่มีแรงบันดาลใจจากธรรมชาติสะท้อนปรัชญาความงามและความจริงในแบบ “อัติวิสัย”

มนุษย์เกิดมาก็พบธรรมชาติล้อมรอบ ผูกพันทางจิตใจและรับประโยชน์จากคุณค่าธรรมชาติมากมาย ความผูกพันกระตุนแรงบันดาลใจสร้างสรรค์จินตนาการที่ไม่รู้จัก ภาพวาดเนื้อหาธรรมชาติถือเป็นเรื่องพื้นฐานงานศิลปะดั้งเดิม แต่เนื้อหานี้ก็ยังคงนำมาใช้เป็นเรื่องสากลทุกยุคทุกสมัย ทุกชนชาติมักตีความตามแต่ละลักษณะภูมิประเทศ วัฒนธรรม ค่านิยมของตน อีกทั้งยังมีการเลือกแสดงออกในรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันไป แม้ว่าปัจจุบันโลกเจริญทางเทคโนโลยี มนุษย์ไม่อาจปฏิเสธความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต เรื่องธรรมชาติในปัจจุบันก็ถูกตีความตามแง่คิดของศิลปินได้หลากหลาย เช่นการถวิลหาชีวิตที่เรียบง่ายสงบสุขท่ามกลางธรรมชาติอย่างในอดีต หรือยิ่งวิ่งตามวัตถุ มากก็ยิ่งต้องการธรรมชาติมาชดเชยด้านจิตใจ หรือการตีความธรรมชาติผ่านปรัชญาศาสนา ค้นหาจิตวิญญาณเพื่อยกระดับจิตใจ ในการเปรียบเทียบผลงานศิลปะเนื้อหาธรรมชาติระหว่างโลกตะวันตก และตะวันออกถูกตีความตามแต่ละสมัยและค่านิยมต่างกัน ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงเลือกศิลปินที่มีเกณฑ์อายุใกล้เคียงกันและมีเนื้อหาธรรมชาติศิลปะร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงโดดเด่น แต่ต่างวัฒนธรรม โดยเลือกศึกษาประวัติและผลงาน ทั้งหมด 3 ท่านดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดประวัติและผลงานของศิลปิน

	ศิลปิน	ปีเกิด	ประเทศ	เนื้อเรื่อง	อายุปัจจุบัน
1	ฮิโรชิ เซ็นจู Hiroshi Senju	1958	ญี่ปุ่น	น้ำตก	58
2	รัน ออทเนอร์ Ran Ortner	1959	อเมริกา	ทะเล	57
3	โอชัยโฮ Oh Chai Hoo	1960	สิงคโปร์	หิน,ต้นไม้	56

ประวัติและผลงานโดยย่อ

1. ฮิโรชิ เซ็นจู

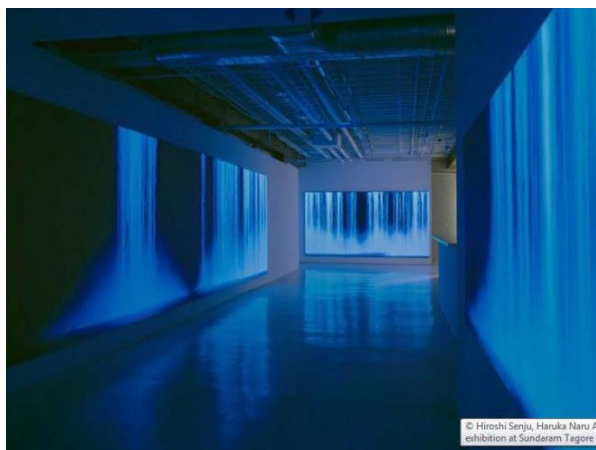
จิตรกรญี่ปุ่น วาดภาพน้ำตกที่ตกลงไปสู่สระ โดยตัดภาพด้านบนออก อนุรักษ์การใช้เทคนิคการวาดภาพของญี่ปุ่นแบบดั้งเดิมเขาเริ่มประสบความสำเร็จปี 1990 ภาพน้ำตกขนาดใหญ่ยักษ์ ภาพส่วนใหญ่แขวนอยู่ในอาคารองค์กรและสาธารณะ ในปี 2007 เซ็นจูสร้างผลงานบานประตูเลื่อน 20 บาน เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังบ้านและสวนญี่ปุ่น Shofuso บ้านประเพณีญี่ปุ่นแบบดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์ผสมผสานระหว่างศิลปะร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของญี่ปุ่นในฟิลาเดเฟียซึ่งได้รับความนิยมนักศิลปินกล่าวอย่างภูมิใจว่าพื้นที่นี้ยอดเยี่ยมเหมาะสำหรับจิตรกรรมฝาผนังขนาดใหญ่ อลังการและจะสร้างผลงานแทนความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ของญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาให้ดีที่สุด (En.wikipedia, 2558)

ภาพที่ 19 Shofuso Japanese House and Garden ที่ฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกา, 2007
ที่มา: Wikipedia, **Shofuso Japanese House and Garden**, accessed July 19, 2016,
available from https://en.wikipedia.org/wiki/Shofuso_Japanese_House_and_Garden

การทำงานของเขาคือการแสวงหาความงามในภาพวาดภูมิทัศน์และสถานที่ขนาดใหญ่ท่ามกลางความวุ่นวายและโลกยุคสิ่งประดิษฐ์ เขาเคยทำงานในนิวยอร์ก นักวิจารณ์ศิลปะจัดผลงานของเขาอยู่ระหว่างแอมสเตอร์ดัมและนิวยอร์กกับเทคนิคภาพโบราณตามแบบฉบับญี่ปุ่น ด้วยเทคนิคจิตรกรรมประเพณีญี่ปุ่น (Nihonga) การใช้สีจากผงแร่ธาตุเปลือกหอยปะการัง เป็นภาพน้ำตกที่ไหลซ่อนผ่านหน้าผาที่ขรุขระแต่ละชั้น รูปแบบระหว่างกิ่งเหมือนจริงและนามธรรมซึ่งปลุกพลังแห่งธรรมชาติ เส้นจูเป็นศิลปินเอเชียที่มีชื่อเสียงทั้งในลอนดอนและนิวยอร์กและในญี่ปุ่นเองมีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดไดโตะกุจิ เกียวโต วัดพุทธนิกายเซนที่โด่งดังอย่างมาก (sundaramtagore.com)

ภาพวาดน้ำตกประณีตละเอียดอ่อน ใช้สีโปร่งแสงไหลทับซ้อนลงบนกระดาษสาที่แสดงความเคลื่อนไหวต้นสดอย่างอิสระเป็นธรรมชาติ จากการทดลองสร้างสรรค์ภาพน้ำตกเกือบ 20 ปีที่ผ่านมาด้วยภาพวาดขนาดใหญ่เท่าอนุสาวรีย์ ต่อมาในปี 2007 คิดเพิ่มสีเรืองแสงด้วยการซ่อนหลอดไฟสีฟ้าเป็นแสงอัลตราไวโอเล็ต มองจากภาพแสงธรรมชาติตอนกลางวันเป็นสีโปร่งแสงสีขาวสว่างแล้วค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นแสงไวโอเล็ตตอนกลางคืนทำให้สีขาวค่อย ๆ กลายเป็นสีฟ้า นิทรรศการชุดนี้ทำให้ผู้ชมลิ้มความวุ่นวายของโลกความจริงไปสู่โลกธรรมชาติของจิต ตกอยู่ในภวังค์ด้วยภาพน้ำตกยักษ์ที่ตั้งตระหง่านตั้งเทพเจ้าอันศักดิ์สิทธิ์อยู่ตรงหน้า รวากับมองภาพที่สีเสียงกลั่นสัมผัสครบ จนนักวิจารณ์ Donald Kuspit นักกวีและศาสตราจารย์กิตติคุณประวัติศาสตร์ศิลปะและปรัชญา เอ่ยชมว่า “นิทรรศการนี้นำไปสู่การก้าวบันไดความดีงามที่อยู่ระหว่างสวรรค์และโลกมนุษย์ผ่านมิติมาน้ำตกอันเป็นสภาวะของจิตวิญญาณที่เราสัมผัสได้ (artnet, 2558)

ภาพที่ 20 นิทรรศการ @ Tagore Gallery, New York 2007

ที่มา: Sundaram Tagore Gallery, **PRESS RELEASE**, accessed October 27, 2016, available from <http://www.hiroshisenju.com/exhibitions/haruka-naru-aoi-hikari>

ศิลปินมีแกลอรีส่วนตัวโดยมีสถาปนิกที่มีชื่อเสียงโด่งดัง Ryue Nishizawa เป็นผู้ออกแบบแกลอรี เปิดเป็นทางการเมื่อตุลาคม 2011 ซึ่งเป็นอาคารที่มีสถาปัตยกรรมโดดเด่นสะดุดตาสวยงามเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของเมืองนาగాโนปัจจุบันศิลปินเป็นศาสตราจารย์ที่ Kyoto University Art & Design

ภาพที่ 21 พิพิธภัณฑ์ฮิโรชิ เซ็นจู

ที่มา: Hiroshi Senju, **Senju Museum**, accessed January 19, 2015, available from <http://www.senju-museum.jp/en/>

ตารางที่ 3 สรุปวิเคราะห์ผลงานอิโรชิ เส้นจู

อิโรชิ เส้นจู	ศิลปินตะวันออก
แรงบันดาลใจ	ธรรมชาติ “น้ำตก” ในญี่ปุ่นมีภูมิประเทศเป็นน้ำตกน้อยใหญ่มากมาย
แนวความคิด	มีความเชื่อเรื่องเทพเจ้า น้ำตกเป็นตัวแทนเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีจิตวิญญาณ
รูปแบบ	จิตรกรรมกึ่งนามธรรม ตัดส่วนบนของน้ำตกแทนความยิ่งใหญ่ที่มองไม่เห็น จุดเริ่มต้นหน้าผา ผลงานส่วนใหญ่เป็นโทนขาวดำ
เทคนิค	การไหลของสีจากบนลงล่างอย่างเป็นธรรมชาติ ใช้สีตามเทคนิคโบราณญี่ปุ่น
ขนาด	ใหญ่มากติดตั้งในอาคารสาธารณะ
ภาพผลลัพธ์	ภาพไม่ได้ลอกเลียนตามความจริง มีการตัดทอนและแสดงความหมายความรู้สึก เป็นการเคลื่อนไหวน้ำตกที่ไหลต่อเนื่อง แสดงทั้งความดุดันและอ่อนโยน ความยิ่งใหญ่โอบล้อมให้ดูมีอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งหมายถึงเทพเจ้านั่นเอง

2. รัน ออร์ทเนอร์ (Ran Ortner)

ภาพที่ 22 ภาพผลงานขนาดยักษ์กับผู้ชม

ที่มา: Art&science Journal, **Ran Ortner**, accessed November 19, 2016, available from <http://www.artandsciencejournal.com/post/25311294316/ran-ortner-in-this-work-swell-by-ran-ortner-the>

“ภาพจิตรกรรมของรัน ออทเนอร์ ภาพมหาสมุทรที่กว้างใหญ่บนเฟรมผ้าใบที่ใหญ่ที่สุดด้วยความสูง 8 ฟุตและกว้าง 32 ฟุต ภาพแสดงพื้นน้ำ ดินแดนที่ไม่มีที่ท้องฟ้า, เรือ, ผู้คนหรือจุดอ้างอิงอื่นใด กล่าวได้ว่า "ทะเลนี้ช่างน่าสะพรึงกลัวราวกับมีจิตวิญญาณแอบซ่อนอยู่ในภาพ" ผู้ชมที่มีประสบการณ์นั้นเมื่อยืนอยู่ต่อหน้าผืนผ้าใบของเขา ต่างรู้สึกว้าวุ่นใจว่าภาพวาดไม่ใช่ภาพเกี่ยวกับทะเลมหาสมุทรแต่เปรียบราวกับหม่อมหรือเงื่อนปมชีวิต (มนุษย์)” (The sun magazine, 2558)

ต่อไปนี้เป็นบทสัมภาษณ์ของศิลปินในนิตราสาร “ซัน” มิถุนายน ปี 2012 โดยนักเขียนอะเรียเน่ คอนราด (Ariane Conrad) ชื่อหัวข้อ “น้ำ ทุกที่ที่เป็นน้ำ ศิลปินรันผู้รักและคลั่งไคล้ทะเล” (Water, Water Everywhere. Ran Ortner’s Love Affair with the Sea)

ออทเนอร์เกิด 1959 ชายฝั่งใต้เมืองซานฟรานซิสโก ต่อมาครอบครัวย้ายไปอยู่ชนบทในอลาสก้าตอน 5 ขวบ บิดาเป็นบาทหลวงผู้ยึดมั่นใช้ชีวิตนอกรูป เขาชอบเล่นกระดานโต้คลื่นกีฬาความเร็ว ต่อมาอายุ 18 แข่งมอเตอร์ไซค์ผาดโผน พอเกิดอุบัติเหตุจึงทำให้เขาเลิกแข่งรถ แล้วหันมาเป็นศิลปินวาดภาพตอนอายุ 20 ซึ่งมารดาที่เป็นนักวาดรูปเช่นกัน เขาใช้ชีวิตต่อสู้อันตรายในนิวยอร์ก ผลงานเขาเทียบเคียงได้กับเดวิด ฟรีดริช David Friedrich จิตรกรเยอรมันยุคโรแมนติก ผู้ชื่นชมทิวทัศน์ธรรมชาติอย่างสมถะ เรียบง่าย ช่างถึงความงามของธรรมชาติ ใช้เทคนิคสียุคโบราณ โดยเฉพาะสีขาวเทาเทาเนียม ความโปร่งแสงที่พิเศษ เขากวนสีใช้เองโดยใช้ตะกั่วออกไซด์และน้ำมัน ลินสิดวอลท์ตั้งไฟความร้อนต่ำนานถึง 30 วัน ใช้ชีวิตในสตูดิโออย่างโดดเดี่ยวกับกองหนังสือที่เกี่ยวกับจิตวิทยาปรัชญาศิลปะและวรรณกรรมตลอด 3 ปี

งานที่สุดออทเนอร์ชนะรางวัล the first Art Prize ประจำปี 2009 ภาพ Open Water# 24 เป็นเงินรางวัล 250,000 เหรียญดอลลาร์ จากชีวิตยากจนดิ้นรนฝ่าฟันมรสุมอย่างโชกโชน แต่ศรัทธามุ่งมั่นวาดภาพอย่างไม่ย่อท้อศิลปินบอกตัวเองว่าเขาเป็นทั้งภูเขาและทะเลมหาสมุทร เพราะเติบโตในอลาสก้าที่มีภูเขาและมองเห็นน้ำเบื้องล่าง ทั้งภูเขาและทะเลมีลักษณะคล้ายกันคือภูเขาเกิดจากการปะทะของแผ่นเปลือกโลกที่ยกตัวขึ้นกับมีส่วนที่ถูกกัดกร่อนลง เช่นเดียวกับทะเลที่มีระลอกคลื่นสูงต่ำแล้วซัดสลายไป ทะเลอันกว้างใหญ่ทำให้เขารู้สึกตื่นเต้นเพราะมันเต็มไปด้วยการต่อสู้และความตาย อีกทั้งจังหวะขึ้นลงคล้ายการเดินร่ำลับกันไปมาไม่รู้จบชีวิตคนเราก็เป็นเช่นทะเลที่มีความขัดแย้งอยู่ในตัว ความรู้สึกอ้างว้างอ่อนโยนแทนถึงผู้หญิง แต่พอเป็นคลื่นซัดถาโถมจะหมายถึงผู้ชายทันที ทะเลในความมืดจงอย่าเข้าใกล้ทะเลที่โหดร้าย หรือบางขณะก็อาจเป็นคลื่นเรืองแสงละเอียดอ่อนทำให้รู้สึกอ่อนโยน ทั้งหมดนี้สะท้อนเป็นธรรมชาติของคน ซึ่งมีทั้งความโหดร้ายและมีความอ่อนโยน ความรู้สึกจากประสบการณ์ได้คลื่นจริงและความประทับใจของเขาถ่ายทอดลงสู่ภาพวาด เขายังเล่าถึงความรู้สึกตอนวาดภาพว่า “ขณะกำลังวาดเมื่อคิดเป็นข้อมูลทั้งขั้นตอนและเทคนิคมากเกินไปที่จะตัดสินใจวาดภาพ ต้องเผชิญความมืด-ความสว่างในแต่ละช่วงทำงานแก้ปัญหามากมายอย่างฉับพลัน ยิ่งช่วงการวาดที่ซับซ้อนมาก ๆ จะเป็นจุดที่เจ็บสงบเหมือนกับตอน

แข่งรถหรือเล่นโต้คลื่น ทุกอย่างจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นความเจ็บลึก ๆ อยู่ภายในแต่กลับเป็นพลังที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ตัดจากโลกภายนอกเข้าสู่สมาธิในการทำงานที่มีมนต์ขลัง รู้สึกเป็นช่วงเวลาที่ยอดเยี่ยมในการทำสิ่งที่สำคัญมาก ๆ และเขายังพูดถึงการศึกษาศิลปะที่ทั้งท้าทายน่าคิดว่า “แนวคิดทฤษฎีและเทคนิคสามารถสอนได้ แต่งานศิลปะเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับใจมนุษย์และพลังการสร้างสรรค์ที่ไม่อาจสอนเป็นหลักสูตร ” นักสะสมงานต้องการงานที่รู้สึกเหมือนตกหลุมรักอย่างไร เหตุผล ในขณะที่อีกฝ่ายเป็นนักวิชาการล้นขอบโก่งความรู้สึกและทำให้ศิลปะอยู่ในกฎระเบียบ ดังนั้นโลกศิลปะร่วมสมัยจึงเต็มไปด้วยวิธีการคิด ตัวเขาไม่ได้ต่อต้านการใช้สติปัญญาทางความคิด แต่มนุษย์มีความรู้สึกหลงใหลโดยปราศจากการพูด มนุษย์มีอารมณ์ลึกซึ้งซึ่งความรู้สึกตกหลุมรักนั้นหาเหตุผลและอธิบายไม่ได้ (The Sun Magazine, 2558)

หลังจากได้รับรางวัลมีชื่อเสียงซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตครั้งใหญ่ ออทเนอร์เซ็นสัญญาเป็นศิลปินในค่ายบรูคลิน มีการว่าจ้างทีมงานเป็นชุดในสตูดิโอ ทั้งทีมงานขายรวมทั้งจ้างศิลปินคอยทำงานชุดใหม่ เขาเห็นด้วยที่จะผลิตผลงานเป็นจำนวนมาก ๆ แบบโรงงานผลิตัวอย่างแอนดี้ วอร์ฮอล (Andy Warhol) หรือการวาดภาพแบบเจฟฟ์ คูน (Jeff Koons) เขาตื่นเต้นและเอาจริงเอาจังกับการจัดการชุดงานใหม่ที่ยิ่งใหญ่ด้วยภาพที่มีขนาดใหญ่กว่าสิบเท่าของผลงานที่เคยได้รางวัล รู้สึกภูมิใจลูกทิม และตั้งใจหาสถานที่ ๆ จะแสดงนิทรรศการที่เหมาะสมกับชุดใหม่ โดยเปรียบเทียบว่าการแสดงศิลปะและดนตรีเป็นสถานที่ที่ผู้ชมจะเดินทางไปและมีความรู้สึกร่วมไปกับมัน (Artprize, 2555)

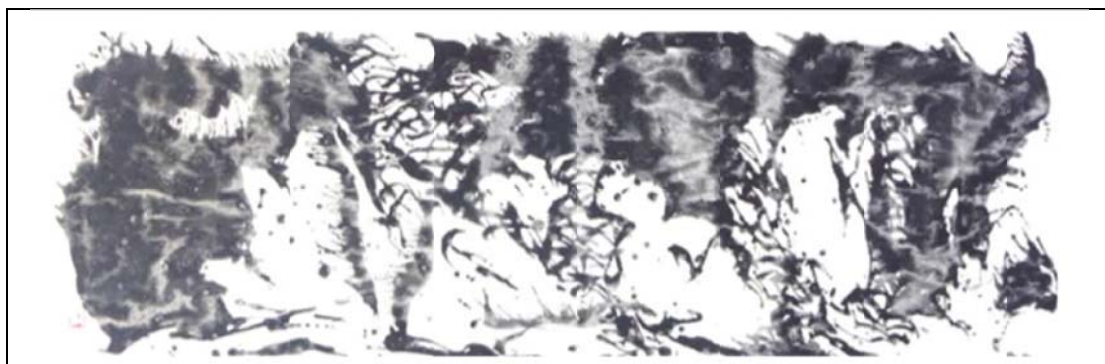
ภาพที่ 23 ภาพแสดงให้เห็นสตูดิโอของเขาหลังจากที่มีการทำงานเป็นทีม
ที่มา: Ran Ortner.com, **Ran Ortner Studio**, accessed November 19, 2016, available from <https://www.pinterest.com/qpeleteiro/ran-ortner-artista/>

ตารางที่ 4 สรุปวิเคราะห์ผลงานร้าน ออทเนอร์

ร้าน ออทเนอร์	ศิลปินตะวันตก
แรงบันดาลใจ	ธรรมชาติ “ทะเลมหาสมุทร ” จากกีฬากระดานโต้คลื่น
แนวความคิด	ทะเลเป็นตัวแทนธรรมชาติของมนุษย์ มีทั้งความรู้สึกเป็นหญิงและชาย อ่อนโยนเมื่อเป็นคลื่นซัดเบาเป็นระลอกสลับโหดร้ายดุต้นไว้ใจไม่ได้เมื่อเป็นพายุมรสุม
รูปแบบ	จิตรกรรมภาพคลื่นในท้องทะเล เน้นเส้นระลอกคลื่นซับซ้อน สีโทนเทาเป็นทะเลในภูมิอากาศหนาว
เทคนิค	เพ้นท์พู่กันและแอร์บรัช
ขนาด	ใหญ่ ตามค่านิยมเฟรมอเมริกัน
ภาพผลลัพธ์	ทะเลขนาดใหญ่ที่เลียนแบบความจริงให้เหมือนจริงมากที่สุดตามที่ตาเห็น

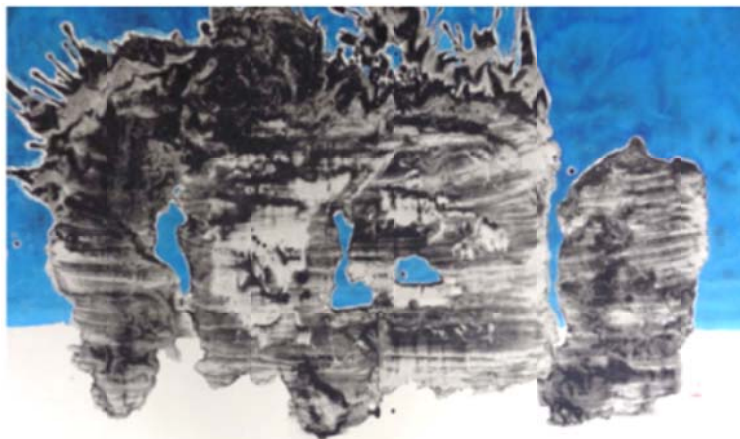
3. โอชัยโฮ Oh Chai Hoo

ศิลปินสิงคโปร์ปัจจุบันอายุ 56 ปี ศึกษาศิลปะจากสถาบันวิจิตรศิลป์นันทยางสิงคโปร์ปี 1982 เขาเป็นศิลปินที่ได้รับรางวัลของสิงคโปร์มากมายตลอดระยะเวลา 30 ปี หนึ่งในผู้ก่อตั้งสถาบันนันทยางและเคยเป็นประธานถึงสองวาระ เขาเป็นสมาชิกคณะกรรมการของสมาคมประติมากรรมของสิงคโปร์และยังคงเป็นสมาชิกกรรมการของเสี้ยวเต๋าจีน, การประดิษฐ์ตัวอักษรประทับตรา, การเขียนอักษรจีน ผลงานถูกสะสมในคอลเลกชันต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนทั่วโลก รวมถึงเป็นของขวัญจากกระทรวงต่างประเทศสำหรับมอบให้รัฐมนตรีประเทศต่าง ๆ ความหลงใหลต่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นธรรมชาติที่ลึกซึ้งเพื่อสร้างความสมดุลในชีวิต ผ่านการทดลองสื่อและรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการผสมผสานกันของประเพณีระหว่างตะวันออกและตะวันตกอย่างมีประสิทธิภาพการประดิษฐ์เขียนตัวอักษรจีนแบบดั้งเดิมและปรัชญาโบราณนำมาตีความใหม่และปฏิบัติงานร่วมสมัย การพัฒนาวิธีการที่ทันสมัยไม่ซ้ำกันควบคู่กับเทคนิค การนำพื้นผิวมาใช้ซึ่งได้จากเทคนิคของงานเซรามิกที่ทดลองมากกว่า 15 ปี (Hakaren, 2558)

ภาพที่ 24 Beside the secret garden, 48cmx140cm, Black pigment on rice paper, 2014
ที่มา: Artists Alliance SG, Oh Chai Hoo, accessed July 23, 2014, available from <http://www.artistsalliancesg.com/oh-chai-hoo.html>

ศิลปินสร้างสรรค์เรื่องราวธรรมชาติจัดอยู่ในรูปแบบศิลปะนามธรรม ภาพผลงานในนิทรรศการชื่อ “โม” เป็นเทคนิคใหม่ที่เขาไม่เคยทำมาก่อน คือการใช้หมึกผ่านเครื่องเป่าซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการเคลือบเงาเซรามิก เป็นความคิดจากเทคนิคชื่อหัว Zhi hua หรือภาพวาดหมึกจีนด้วยการใช้นิ้วมือ ที่ย้อนเวลากลับไปราวช่วงชิงหรือก่อนหน้านั้นเป็นเวลาไม่น้อยกว่าร้อยปี ภาพต้นไม้ที่ไม่ได้แสดงลักษณะเหมือนจริงตามกายภาพ แต่เป็นการแสดงออกด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่ได้ตอบอยู่ภายในใจ เห็นการเคลื่อนไหวที่มีชีวิตชีวา จังหวะเส้นพลิ้วไหวที่สะบัดอย่างเด็ดเดี่ยว ศิลปินใช้เครื่องเป่าลมเป่าสีให้วิ่งไปในทิศทางต่าง ๆ เกิดร่องรอยเป็นเส้นหนักเบา เทคนิคเป่าลมทำให้ใบไม้กิ่งไม้ไหวอย่างอิสระ เห็นส่วนที่เป็นปริมาตรน้ำหนักที่เกิดเป็นสีหนาทึบและเห็นส่วนที่โดนลมเป่าเป็นสีบางโปร่งแสงมองเห็นชั้นสีข้างล่าง เทคนิคแสดงตัวอย่างอิสระและมีทักษะชำนาญ ความงามจากการปล่อยสีไหลวิ่งเป็นเส้นใหญ่-เล็ก สีหยุดเป็นจุด ๆ สร้างจังหวะเคลื่อนไหว เขาทำงานโต้ตอบอย่างฉับพลันและมีสมาธิจดจ่อ สนุกกับผลลัพธ์ร่องรอยที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ทางเซรามิกที่สั่งสมมานาน ลักษณะการทำงานเช่นนี้ไม่สามารถลบหรือแก้ไขได้ระหว่างการทำงาน ดังนั้นศิลปินต้องไม่ออกแวกพร้อมปล่อยให้ผลเทคนิคเป็นอิสระเฉียบขาดและลงตัว ทักษะธาตุต่าง ๆ ชัดเจนและโดดเด่น เช่นเส้น น้ำหนัก สีลาจังหวะ ร่องรอยจากการสาดสี ภาพวาดตั้งจุดเด่นของทัศนธาตุอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา (Artist Salliance SG, 2558)

ภาพที่ 25 Splash of Quietness, 66 x 96cm, Pigment Ink and Colour on Rice Paper
ที่มา: Hakaren, Oh Chai Hoo, accessed July 23, 2014, available from
<http://hakaren.com/artists/oh-chaihoo>

ภาพที่ 2 “การสาดที่สงบเงียบ” Splash of Quietness การทำงานที่รุนแรงรวดเร็วท่ามกลางความเงียบ ใช้สีน้ำเงินแทนความสงบเงียบเป็นพื้นหลังภาพ การเลือกใช้ทัศนธาตุสร้างความขัดแย้งแทนความรู้สึกโดยไม่เล่าเรื่องศิลปินมีชั้นเชิงในการสร้างสรรค์เป็นนามธรรมอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเขามีทักษะการเขียนพู่กันจีนตามแบบเซน การเข้าใจปรัชญาการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและมีอารมณ์ความรู้สึกที่นุ่มลึกต่อสรรพสิ่งในธรรมชาติ เห็นคุณค่าความงามของธรรมชาติอย่างบริสุทธิ์การมีปรัชญาในใจที่ปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ยิ่งทำให้การใช้ทัศนธาตุสื่อความหมายลึกซึ้งในตัวอย่างนามธรรม จากเรื่องราวที่เขาเลือกเช่น ต้นไม้ หิน ในสวนของเซน ความเงียบ ฯลฯ ผลงานมีทั้งการเขียนบนกระดาษที่ทำจากข้าวและเฟรมผ้าใบ หรือบางครั้งผลงานจะเป็นกระดาษแต่ก็มีการต่อเฟรมภาพแบบญี่ปุ่นเพิ่มขนาดใหญ่ยาว ทุกผลงานมีการประทับตราซึ่งเขาออกแบบแกะสลักเองแสดงถึงความเป็นตัวตน ขนบธรรมเนียมของผู้ที่ฝึกฝนในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ และมีเคารพในประเพณีนิยม (Hakaren, 2558)

ตารางที่ 5 สรุปวิเคราะห์ผลงานไอชียโฮ

ไอชียโฮ	ศิลปินตะวันออก
แรงบันดาลใจ	ธรรมชาติ “หิน ,ต้นไม้”
แนวความคิด	ความประทับใจธรรมชาติในปรัชญาเซน ที่ใช้ชีวิตอย่างสมดุลย์
รูปแบบ	นามธรรม ตัดทอนรูปทรงมากเลือกใช้ทัศนธาตุแสดงอารมณ์อย่างเปิดเผย
เทคนิค	การเป่าสีจากเครื่องเคลือบเซรามิค
ขนาด	เล็ก-ใหญ่
ภาพผลลัพธ์	ภาพไม่เหมือนจริง เน้นความรู้สึกผ่านทัศนธาตุตามความหมายเท่านั้น

ผลการศึกษา

ศิลปกรรมนั้นจัดตามกลุ่มลักษณะที่แสดงออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะความเชื่อทางปรัชญา ซึ่งไม่ใช่มองแต่เพียงรูปลักษณ์ภายนอกที่แบ่งแยกการมองเห็นได้ง่ายเท่านั้น คือ กลุ่มที่1 “ภาวะวิสัย” Objectivism หรือ วัตถุวิสัย หรือ ปรัชญา ที่เชื่อว่าความจริงอยู่ในโลกภายนอก ลักษณะประจำของสิ่งหนึ่งก็ยังคงอยู่กับสิ่งนั้นตลอดไป และกลุ่มที่2 “อัตวิสัย” Subjectivism ที่เชื่อว่าความงามและความจริงอยู่ในโลกภายในจิตเป็นผู้ชี้ขาดตามความเชื่อของตน

ตารางที่ 6 สรุปความเหมือนและความต่างของศิลปินทั้งสาม

ศิลปิน	โลก	ธรรมชาติ	ปรัชญา	เทคนิค อนุรักษ์	ขนาด ใหญ่	ภาวะ วิสัย	อัตวิสัย
 ฮิโรชิ เซ็นจู (ญี่ปุ่น)	E	✓	✓	✓	✓	x	✓
 ไอชียโฮ (สิงคโปร์)	E	✓	✓	✓	x	x	✓
 รัน ออทเนอร์ (อเมริกา)	W	✓	✓	✓	✓	✓	x

ผลลัพธ์ของภาพวาดตามลักษณะภายนอกที่ปรากฏต่างกันอย่างเห็นได้ชัดว่าศิลปิน ตะวันออกมีความเชื่อความงามในโลกภายใน ศิลปินที่พยายามค้นหาความงามจากจิตใจภายใน โดย เลือکتศนธาตุแทนความหมายที่ต้องการสื่อความรู้สึกนั้น ส่วนศิลปินตะวันตกมีความเชื่อว่าความงาม มีอยู่ในโลกภายนอก โดยแสดงภาพให้เหมือนจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้เมื่อนำความงามภายนอกให้ ประจักษ์ การมองหาความเชื่อความงามที่ต่างด้านกันนี้ เพราะความแตกต่างทางความเชื่อปรัชญา ศิลปะและทางศาสนาที่ยาวนานเป็นพื้นฐานที่ฝังใจ ศาสนาตะวันออกมีความเชื่อเน้นการมองกลับเข้า หาตัวเอง หาจิตวิญญาณค้นพบความจริงที่มีอยู่ภายในตัวเอง ดำเนินชีวิตสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกับ ธรรมชาติ จึงเกิดความรู้สึกผูกพันต่อธรรมชาติอย่างลึกซึ้งเสมือนธรรมชาติมีชีวิตจิตวิญญาณด้วย ส่วน ความเชื่อปรัชญาทางตะวันตกนั้นให้ค่าความเป็นมนุษย์และยกย่องมนุษย์เหนือกว่าธรรมชาติ จึงมอง ธรรมชาติเพื่อประโยชน์ใช้สอยของมนุษย์มีข้อความในประวัติศาสตร์ของศาสนาตะวันตก ชาเดียและ โมมอเนติส

“นักคิดชาวยิวกล่าววาทจักรวาลถูกสร้างขึ้นเพื่อมนุษย์ นักคิดชาวคริสต์ที่สำคัญเช่น ฆอมีส อาควินัสและจอห์น แคลวินก็ใช้ถ้อยคำที่เกือบจะเหมือนกันทุกประการว่า สิ่ง ที่ สมบูรณ์น้อยกว่าดำรงอยู่เพื่อรับใช้สิ่งที่สมบูรณ์กว่า และมีการจัดเรียงความสมบูรณ์ ตามลำดับ โดยมนุษย์ (ยกเว้นทูตสวรรค์) จัดเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีฐานะสูงที่สุด แคลวินบรรยาย การสร้างโลกในหนังสือปฐมกาลคัมภีร์ไบเบิลว่า ในวันแรก ๆ นั้นโลกถูกสร้างเพื่อเตรียมความ พร้อมสำหรับการสร้างมนุษย์ ซึ่งก็สนับสนุนทรรศนะที่ว่า สรรพสิ่งในธรรมชาติดำรงอยู่เพื่อ มนุษย์” (เจมส์ เอ็ม กุสตาฟสัน, 2536: 241)

จากตารางนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงศิลปินที่ใช้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติแต่ละ ภูมิภาค มีวัฒนธรรมความเชื่อปรัชญาที่แตกต่าง มีการนำเอาเทคนิคโบราณการทำสีของตนแสดง ถึงการอนุรักษ์มรดกโบราณอันทรงคุณค่ามาเป็นสื่อรับใช้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งด้านตะวันตกเองก็ตั้งคุณค่า ความงามด้วยเทคนิคสีโบราณเช่นกัน ดูจากตัวอย่างผลงานของฮีโรชิ เซ็นจู (2007) กับ รัน ออท เนอร์ (2009) ที่สร้างชื่อเสียงโด่งดังที่นิวยอร์กในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันด้วยเทคนิคประเพณีโบราณ แต่สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของโลกตะวันออกคือพื้นฐานประเพณีความเชื่อทางศาสนาที่ ผูกพันฝังลึกทางใจกับธรรมชาติที่สืบทอดอย่างยาวนานและติดแน่นในใจเสมอ

สำหรับผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมของผู้สร้างสรรค์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา ทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรจัดอยู่ในประเภทจิตรกรรมรูปแบบนามธรรมที่มีแรง บันดาลใจจากธรรมชาติ โดยมีแนวคิดและความเชื่อศาสนาตามปรัชญาพุทธฝั่งตะวันออก

ตารางที่ 7 สรุปเปรียบเทียบผลงานอัจฉิมาจากตารางข้างต้น

อัจฉิมา เจริญจิตร ตนานนท์	โลก	ธรรมชาติ	ปรัชญา	เทคนิค อนุรักษ	ขนาด ใหญ่	ภาวะ วิสัย	อัติวิสัย
	E	√	√	x	√	x	√

ตารางที่ 8 สรุปวิเคราะห์ผลงาน อัจฉิมา เจริญจิตร ตนานนท์

ความงามความจริง	นามธรรมของสายน้ำ
แรงบันดาลใจ	ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สายน้ำ
แนวความคิด	กระแสน้ำเปรียบดังลีลาจังหวะไปตามกระแสชีวิตที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง
รูปแบบ	จิตรกรรมนามธรรม ตัดทอนรูปทรง
เทคนิค	การปล่อยสีไหลอิสระจำลองการเลือนไหลจริงของสายน้ำ
ขนาด	เล็ก-ใหญ่
ภาพผลลัพธ์	ภาพไม่เหมือนจริงเน้นความรู้สึกผ่านทัศนธาตุ

ภาพที่ 26 Flow#1

ภาพที่ 27 Flow#7

ผลงานอัจจิมา ชุด “นามธรรมของสายน้ำ”

แนวความคิดจากคำสอนพุทธและเซน คือการแสดงภาพวาดการเคลื่อนไหวของสายน้ำมีจิตวิญญาณความรู้สึก เปรียบตั้งการแสดงความรู้สึกเมื่อชีวิตต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงไปตามลีลาจังหวะของกระแสธารชีวิตผ่านสุข-ทุกข์หมุนเวียนเป็นอนิจจังชีวิตมีความไม่แน่นอน ต้องผ่านการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) เราจึงควรดำเนินชีวิตให้สอดคล้องและยอมรับสภาพการเป็นไปตามธรรมชาติตามคำสอนพุทธ ด้วยการวางใจให้สมดุลย์ สงบ ราบเรียบ ไม่มีอคติแบ่งแยกทวิภาคตามแบบเซน แนวความคิดเป็นปรัชญานามธรรมถ้าเพียงอ่านทฤษฎีนั้นเชื่อว่าการปฏิบัติโดยทำใจยอมรับเป็นไปได้อย่าง แต่การเข้าฝึกวิปัสสนาผ่านประสบการณ์โดยตรงการมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง การวางเฉยต่อความรู้สึกที่เกิดสุข-ทุกข์ขึ้นต่อร่างกายด้วยความนอบน้อมยอมรับและเคารพต่อกฎธรรมชาติอย่างแท้จริง

รูปแบบ เพราะการยอมรับและปล่อยวางต่อการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้สายน้ำชุดนี้แสดงภาพเคลื่อนไหวของสายน้ำที่ไม่รุนแรง จังหวะการเปลี่ยนผ่านชีวิตที่ค่อยเป็นค่อยไป สีไม่สดฉูดฉาดคลุมโทนเป็นสีเทา ๆ แสดงความรู้สึกเป็นกลาง มองชีวิตไม่หือหาว แต่บางภาพแสดงจังหวะชีวิตที่ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่ฉาโหม แต่ก็พร้อมคลุมสีที่สงบเยือกเย็นกับจังหวะที่ต้องเปลี่ยนผ่าน

เทคนิค การวาดเส้นให้ไหลเกิดเส้นเป็นรูปทรงพร้อมเกิดน้ำหนักขณะไหลไปตามแรงโน้มถ่วงโลก โดยไม่ใช่ฟุ้งกัน เป็นการสร้างสรรค์ภาพโดยมีเป้าหมายความรู้สึกที่ต้องการอยู่ในใจ นึกเป็นภาพจังหวะการเคลื่อนไหวเป็นโครงรวมหลวม ๆ ไว้ เทคนิคต้นสดแสดงเอกลักษณ์ความงามที่เกิดจากเส้นรูปทรงเป็นอิสระจากการไหลผ่านจังหวะการเปลี่ยนแปลง

สรุปผล

จากการศึกษาจิตรกรรมแรงบันดาลใจจากธรรมชาติของศิลปินทั้งตะวันออกและตะวันตกที่เป็นตัวอย่างหนึ่งในการตั้งประเด็นว่า “ฝ่ายโลกตะวันตก มีความเชื่อความงามและความจริงมาจากโลกภายนอกตามที่ตามองเห็น ในแบบ “ภาวะวิสัย” ดังนั้นศิลปินตะวันตกจึงพยายามจำลองธรรมชาติให้เหมือนจริงแสดงความงามตามที่ตาเห็นอย่างเที่ยงตรงที่สุด ในขณะที่ศิลปินตะวันออกมีปรัชญาความเชื่อว่า ความงามและความจริงมาจากโลกภายในที่เห็นได้ด้วยจิตใจ ในแบบ “อัตวิสัย” ซึ่งต่างกันเป็นกลางวันกับกลางคืน” ตามบทความตอนหนึ่งในหนังสือของศาสตราจารย์อิทธิพล ผู้สร้างสรรค์นำศิลปินญี่ปุ่นและสิงคโปร์เป็นตัวแทนตะวันออก และศิลปินอเมริกาเป็นตัวแทนตะวันตก มาเปรียบเทียบวิเคราะห์ความงามและความจริงของผลงาน ศิลปินตัวอย่างมีเกณฑ์อายุ 56-59 ปี นับเป็นช่วงที่ประสบความสำเร็จในอาชีพและมีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นที่ยอมรับ ผลการวิเคราะห์มีลักษณะที่เหมือนกันคือแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ, ปรัชญาความเชื่อทางวัฒนธรรม, การใช้สีไม่ก็สี เพื่อเน้นทัศนธาตุที่ต้องการสื่อความหมาย และข้อที่เด่นน่าสนใจคือมีการนำเทคนิคโบราณมาใช้ในงานแสดงถึงการอนุรักษ์มรดกซึ่งทำให้เห็นคุณค่าความงาม โดยฝั่งตะวันตกก็มีเทคนิคประเพณีวัฒนธรรมอันมีผลทางใจเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อความงามในภาพวาดตะวันตกยังคงมองธรรมชาติจากภายนอกที่ตาเห็นเป็นส่วนใหญ่หากแต่ฝั่งตะวันออกมีรากฐานความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณในธรรมชาติที่มีผลทางใจอย่างฝังลึก จึงทำให้การพัฒนาศิลปะนามธรรมแบบตะวันออกยังคงดำเนินไปควบคู่กับการศรัทธาในความเชื่อทางศาสนาที่มองภายในต่อไปเน้นการแสดงออกถึงจิตวิญญาณความรู้สึกโดยตรงและมีแก่นความคิดความรู้สึกชัดเจน เพื่อการแสดงภาพนามธรรมยังคงมีทางออกในการทำงานเสมอ

การศึกษาองค์ความรู้ภาคสนาม

การสร้างสรรคเชิงวิจัย : นามธรรมของสายน้ำ มีการดำเนินการศึกษาองค์ความรู้ภาคเอกสารทบทวนวรรณกรรมและมีการศึกษาองค์ความรู้ภาคสนาม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน 3 กิจกรรม คือ

1. แรงบันดาลใจด้านรูปธรรม คือ กิจกรรมที่1การสำรวจทะเลใต้ร่วมกับโครงการอนุรักษ์ของศูนย์จุฬารักษ์ บันทึกถ่ายภาพและจดความประทับใจในประสบการณ์อยู่บนเรือกลางทะเล 12 ชม./วัน รวม 5 วัน และกิจกรรมที่2 การศึกษาดูงานศิลปิน อิโรเซชิ เส้นจูน ญ ประเทศญี่ปุ่น ผู้มีชื่อเสียงการวาดภาพน้ำตกและสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคการไหลของสี

2. แรงบันดาลใจด้านนามธรรม คือ กิจกรรมที่3 การอบรมวิปัสสนาที่ศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า เพื่อความศรัทธาและเชื่อมั่นในแนวความคิดว่า “ทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง...เป็นอนิจจัง”

การสำรวจทะเลใต้ร่วมกับโครงการอนุรักษ์ปะการังของศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์ 48

ภาพที่ 28 เรือปฏิบัติการเฉพาะของศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์ 48

การเดินทางศึกษาเก็บข้อมูลและแรงบันดาลใจจากการอยู่กลางทะเล 12 ชม./วัน ของทะเลภาคใต้ จังหวัดภูเก็ต เริ่มจากเกาะราชาใหญ่, เกาะรอก, เกาะตะรุเตา ระหว่างวันที่ 22-27 มกราคม 2559 รวม 6 วัน ซึ่งผู้สร้างสรรค์เขียนโครงการขออนุญาตร่วมทีมไปสำรวจพร้อมโครงการอนุรักษ์ปะการังประจำปีของศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์ แล้วได้รับการตอบรับอนุมัติจากศูนย์เป็นอย่างดี จุดประสงค์ของโครงการวิจัยจุฬาภรณ์คือการลงทุนหรือเปลี่ยนทุนที่หลุดชำรุดใหม่ เพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำใต้ทะเล ตลอดช่วงปฏิบัติงานบันทึกและทำแผนงานอย่างมีระเบียบวินัย โดยมีหน่วยทหารเรือเป็นหน่วยสนับสนุนและรับผิดชอบ

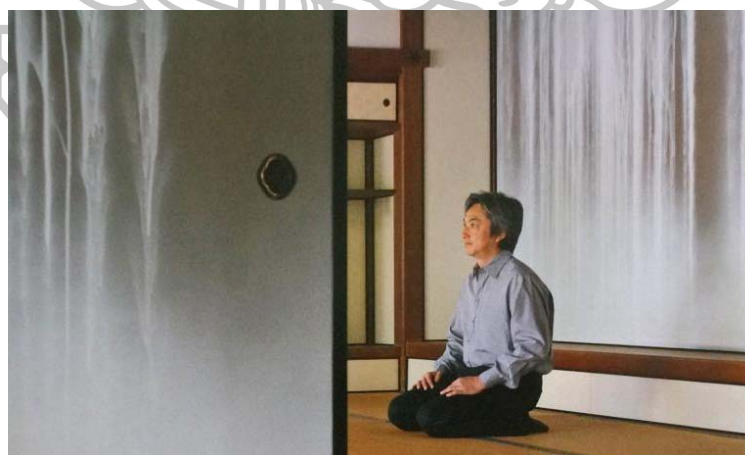
การเดินทางลงเรือเข้าตुरु่ก่อน 6 โมงเช้าแล้วกลับเข้าฝั่งที่พักตอน 2 ทุ่มทุกวันเป็นกิจวัตร จึงทำให้ใช้เวลาอยู่บนเรือกลางทะเลตลอดทั้งวันจากพรอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตกดิน การสำรวจครั้งนี้แตกต่างจากทุกครั้ง จากเคยอยู่บนฝั่งชายทะเลแล้วถ่ายรูปเก็บบันทึก แต่ครั้งนี้อยู่บนเรือที่แล่นสู่ท้องทะเล แทบจะไม่เห็นฝั่งบก ทั้งวันจะเห็นท้องทะเลและม่านฟ้าคู่กันไปตลอดทาง ตลอด 5 วันพบสภาพภูมิอากาศแปรปรวน แตกต่างกันไปในแต่ละวัน ความรู้สึกของการอยู่กลางทะเลที่เสมือนตัวเรา เป็นเพียงจุดเล็ก ๆ ที่ลอยอยู่ท่ามกลางท้องทะเลที่กว้างสุดลูกหูลูกตา บางวันเจอลมสุ่มพายุพัด คลื่นลมซัดจนเรือโคลงโยกเปี้ยกท่อมทั้งลำซึ่งเป็นเรือ 2 ชั้นที่ขนาดจุคนได้ 100 คน บางวันอากาศโปร่งสดใส คลื่นพลิ้วปลิวลมแดดอ่อน ๆ จนคลื่นหยุดราบเรียบสู่ความสงบ น้ำทะเลส่วนใหญ่สีน้ำเงินไปจนถึงสีเทาเข้ม บางวันมีฝนตกเรือวิ่งแล่นฝ่าฝนจนวิ่งเลยจุดบริเวณที่ฝนไม่ตก มองเห็นสายรุ้งใหญ่และ

เห็นรุ้งเล็กทอดตัวบนผิวน้ำขนาบข้าง ๆ เรือ เมื่อมีโอกาสได้พบท่านผู้บัญชาการ ท่านจะทักทายยิ้มแย้มแล้วพูดว่า ล่องเรือกลางทะเลนั้นคาดเดาล่วงหน้าได้ยาก เพราะทะเลคือตัวตนของความไม่แน่นอน มีเสน่ห์ สวยทุกมิติ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเสมอ..

การเดินทางครั้งนี้สร้างความประทับใจในความรู้สึกที่พบเจอ แม้อากาศที่ติดตัวมาจะไม่อำนวยต่อการถ่ายภาพที่เปียกอยู่ตลอดเวลา แต่ความรู้สึกที่อยู่ท่ามกลางทะเลที่ว่างเปล่า ผ่านสภาพภูมิอากาศที่เห็นการเปลี่ยนแปลง จังหวะน้ำที่หลากหลายอย่างใกล้ชิดตลอดตั้งแต่เช้าจนมืด หมุนเวียนสว่างสลับกลับไปมิด ความงามที่เกิดภายใต้การเปลี่ยนแปลง จังหวะอารมณ์ความรู้สึกที่พบผ่านการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง นิ่งละเมียด, เคลื่อนตัวช้า ๆ ช้า ๆ ระลอกคลื่น, การซัดที่ถาโถม เต็ดขาด ธรรมชาติที่กว้างใหญ่ ธรรมชาติที่มีชีวิต คลื่นน้ำคลื่นลมที่สัมผัสถึงการไหลเป็นอิสระ เป็นจังหวะวิถีของความงามในการเปลี่ยนแปลง

การศึกษาดูงานศิลปิน ฮิโรชิ เซ็นจู ณ ประเทศญี่ปุ่น

การเดินทางศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง Kyoto ระหว่างวันที่ 21-27 มีนาคม 2558 รวม 7 วัน โดยร่วมเดินทางไปพร้อมกับคณะนักศึกษาปริญญาโท ภาคทฤษฎีศิลป์ ชั้นปีที่ 2 วิชาสุนทรียศาสตร์ ตะวันออกของผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยยศ อิชฎีวรพันธุ์ ซึ่งขอขอบพระคุณในความกรุณาให้ร่วมการเดินทางในครั้งนี้ การไปทริปปญี่ปุ่นเพื่อดูผลงานศิลปะของศิลปินฮิโรชิ เซ็นจู แล้วยังได้ชื่นชมมุมมองความเป็นธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ การเคารพและนอบน้อมต่อธรรมชาติของชาวญี่ปุ่นอีกด้วย

ภาพที่ 29 ศิลปินญี่ปุ่น ฮิโรชิ เซ็นจู

ที่มา: Kuspit Donald, **Hiroshi Senju** (Italy: Akira, 2009), 7.

การตั้งใจเดินทางไปดูผลงานของจริงของอิโรชิ เซ็นจู ศิลปินญี่ปุ่นผู้สร้างบันดาลใจแก่ผู้สร้างสรรค์ โดยเดินทางเข้าตู่ที่สถานีเกียวโตมุ่งหน้าไปยังสถานีKaruzawa ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง ขาไป-กลับรวม 8 ชั่วโมง

ภาพที่ 30 แกลอรีส่วนตัวของ อิโรชิ เซ็นจู

ความพิเศษสะดุดตาของสถาปัตยกรรมที่ตัดทอนดูสมัยใหม่มาก แกลอรีขนาดกลาง ๆ เดินเข้าชมได้ประมาณ 1-2 ชั่วโมง มีการทำผนังโปร่งเชื่อมโยงห้องนิทรรศการที่มองภาพน้ำตกและเห็นทิวทัศน์สวนที่มองทะลุอยู่ด้านนอก จากผังวงกลมสีเขียวคือส่วนของพื้นที่สวนที่อยู่ภายนอกอาคาร ห้อง Fall room เป็นผลงานขนาดใหญ่ยักษ์ ชาวดำในห้องค่อนข้างมืด แสดงถึงความขลังศักดิ์สิทธิ์ ถีกลับ ตั้งตระหง่านของม่านน้ำตกขนาดใหญ่ที่โอบล้อมผู้ดู ส่วนห้องวงกลมสีฟ้าเป็นห้องที่จัด

ภาพที่ 31 แผนผังของแกลอรี

ซ้อนแสงฟ้าอุตุตราไวโอเล็ตที่ตั้งเวลาในการปรับหมุนแสงจากหลอดไฟแสงปกติค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นแสงสีฟ้า ทำให้ภาพดูมีชีวิต มีความเคลื่อนไหว เพราะภาพค่อย ๆ เปลี่ยนสี ค่อย ๆ เปลี่ยนอารมณ์คนดูช้า ๆ ห้องนี้เป็นเชื่อมแสงทำให้งานมีมนำเสนอแปลกใหม่ ที่แม้ผลงานจะเป็นเฟรมผ้าใบ อยู่ก็ตาม ชุดภาพน้ำตกนี้มีลักษณะการไหลของน้ำตกมีจังหวะแตกต่างหลายจังหวะ ทั้งแรงเร็วและการไหลช้า ๆ ของน้ำตกในแนวตั้งอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งต่างจากผลงานของผู้สร้างสรรค์ที่เป็นการจัดไหลเคลื่อนไหวที่อิสระหลากหลายทิศทางจากซ้ายไปขวา ที่แสดงจังหวะการดำเนินชีวิตที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้า แกลลอรีมีผลงานหลายเนื้อหา แต่ก็เป็นเรื่องบันเทิงใจจากความงามของธรรมชาติ เช่น โขดหิน ดอกไม้ซากุระ แต่ละชุดรวมทั้งหมดของศิลปินที่แสดงผลลัพธ์ของเทคนิคที่สอดคล้องกับเนื้อหาของภาพชัดเจน แสดงความสมบูรณ์และความชำนาญของเทคนิคอย่างดีเยี่ยม

ภาพที่ 32 ผลของเทคนิคที่แสดงเรื่องราวธรรมชาติ

ที่มา: Kuspit Donald, Hiroshi Senju (Italy: Akira, 2009), 78-90.

การอบรมวิปัสสนาที่ศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า

รายการหลัก

- หน้หลัก
- ท่านอาจารย์โกเอ็นก้าถึงแก่กรรมแล้ว
- ประวัติท่านอาจารย์โกเอ็นก้า

ตารางหลักสูตรอบรม 2557 - 2558

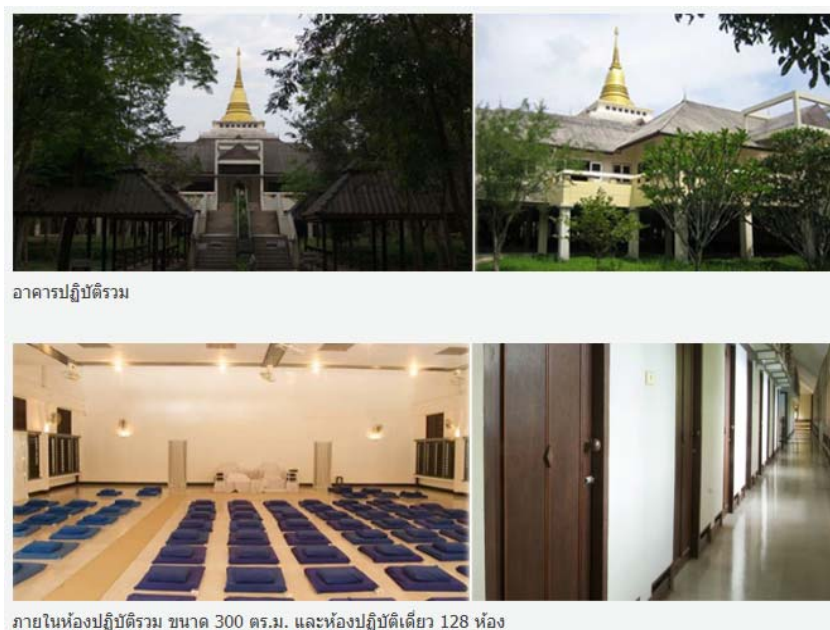
มกราคม 2557	กุมภาพันธ์ 2557	มีนาคม 2557	เมษายน 2557	พฤษภาคม 2557	มิถุนายน 2557
กรกฎาคม 2557	สิงหาคม 2557	กันยายน 2557	ตุลาคม 2557	พฤศจิกายน 2557	ธันวาคม 2557
มกราคม 2558	กุมภาพันธ์ 2558	มีนาคม 2558	เมษายน 2558	พฤษภาคม 2558	มิถุนายน 2558
กรกฎาคม 2558	สิงหาคม 2558	กันยายน 2558	ตุลาคม 2558	พฤศจิกายน 2558	ธันวาคม 2558

ภาพที่ 33 เว็บไซต์ศูนย์และท่านโกเอ็นก้าผู้ก่อตั้ง

ที่มา: ศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า, การอบรมวิปัสสนา, เข้าถึงเมื่อ 14 ตุลาคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.thaidhamma.net/>

ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานโกเอ็นก้าเป็นศูนย์สากลที่เปิดอบรมทุกเชื้อชาติศาสนา ทั้งโลก ตะวันออกและตะวันตกทั่วทุกทวีป ไม่ว่าจะเป็นประเทศอินเดีย เนปาล ศรีลังกา ไทย พม่า กัมพูชา ไต้หวัน อินโดนีเซีย จีน ญี่ปุ่น ฮองกง มองโกเลีย อิหร่าน โอมาน อิสราเอล สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ รัสเซีย ยุโรป อังกฤษ อังการี อเมริกา แคนาดา เม็กซิโก อาร์เจนตินา อูรุกวัย คิวบา เวเนซุเอล่า ซิมบับเว เคนยา แอฟริกาใต้ ฯลฯ

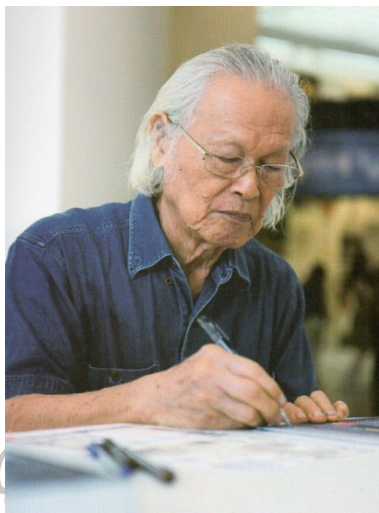
ในประเทศไทยมีถึง 10 สาขากระจายทั่วภูมิภาคเหนือถึงใต้ ผู้สร้างสรรครู้จักศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้านี้มา 10 ปีแล้ว เข้าอบรม 10 วันมาแล้วรวม 5 ครั้ง รวมเป็น 50 วัน เคยเดินทางไปศูนย์ฝึกถึง 3 ศูนย์ที่จ.ปราจีนบุรี, พิษณุโลกและกาญจนบุรี เมื่อปี 2549, 2550, 2556, 2557, 2558 ซึ่งพอได้ศึกษาปริญญาเอกปี 2556 ผู้สร้างสรรคตั้งใจเข้าอบรมต่อเนื่องกันครบ 3 ปีทุกปี เพราะได้รับประสบการณ์ที่สำรวจความรู้สึกของตนเองได้ดี ซึ่งเชื่อว่าสำคัญมากต่อการทำงานแนวนามธรรม หน้าหลักของเว็บไซต์ www.thaidhamma.net จะขึ้นความหมายของวิปัสสนาคือ การมองดูสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง การเข้าคอร์สอบรมถึง 10 วันทำให้มีเวลาปรับตัว จิตสงบเพียงพอที่จะเจาะลงไปในส่วนลึกเพื่อให้ได้รับรู้ถึงปรากฏการณ์ของกายและจิต เรียนรู้และเข้าใจกฎธรรมชาติ ว่าสรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง และเข้าใจความหมายอย่างลึกซึ้งถึง “อนิจจัง”

ภาพที่ 34 ศูนย์วิปัสสนาธรรมกมลลา จ.ปราจีนบุรี

ตารางกิจวัตรเริ่มที่ตี 4 และจบกิจกรรมพักผ่อนตอน 3 ทุ่มครึ่งของทุกวัน ที่นี้มีกฎระเบียบเคร่งครัดมาก โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความสงบ การปิดวาจาและเข้าพักราวกับอยู่ตัวคนเดียว ค้นหาความรู้สึกความหมายของชีวิตที่เน้นคุณค่าทางใจ จนเมื่อปฏิบัติไปเรื่อย ๆ จนมีประสบการณ์ที่ลึก มีความไวต่อประสาทสัมผัสทางกายจะเชื่อมโยงรับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นทางใจได้ทันที รับรู้ตื่นตัวต่อส่วนสัมผัสไปจนทั่วถึงจุดเล็ก ๆ ผ่านผิวหนังทุกอณูของร่างกาย เปิดประสบการณ์ที่ตามจิตผ่านความรู้สึกผ่านจังหวะลมหายใจที่เกิดขึ้นตามความจริงใจจะสงบจากภายใน ไม่ใจร้อน รู้ความรู้สึกร้อนและหายใจชัด แรงดันหัวใจถี่เกินไปเมื่อมีอารมณ์โกรธ นักปฏิบัติวิปัสสนาเมื่อคุ้นเคยความสงบนิ่งที่อ่อนโยน จะรับนำตัวเองออกจากภาวะที่หนักแล้วไม่สบายนี้ให้ผ่านไป

ทัศนะของศาสตราจารย์ชลุด นิมเสมอ เรื่องธรรมะกับศิลปะ “วิธีปฏิบัติมีหลักง่าย ๆ คือ พยายามให้มีสติ สตินำทุกการกระทำ ทุกอริยาบท ทุกความรู้สึก ทุกความคิด มีสติจับที่กำลังคิดอะไรกำลังทำอะไร ก่อนหน้านั้นผมเป็นคนมักโกรธอยู่เสมอ ผมก็คอยดูความโกรธเป็นอย่างไร เวลาเมื่อไม่สบายใจหรือใครทำอะไรไม่ถูกใจก็จะมีความร้อนเกิดขึ้นที่หน้าอก แล้วค่อยซาบซาบขึ้นไปบนหัว ก่อนที่จะกระจายไปทั่วตัว การฝึกดูความรู้สึกทำให้รู้ว่าไอ้ที่ว่าร้อนนี้ร้อนจริง..ก่อนนี้ไม่เคยรู้ เวลาโกรธก็โกรธเลย แต่เดี๋ยวนี้รู้ว่าโกรธทำให้ข้างในเราเริ่มร้อน พอร้อนปุ๊บว่าตัวเองว่า จะร้อนทำไมล่ะ พอคิดได้ก็หยุด” (ชลุด นิมเสมอ, 2556: 35)

ภาพที่ 35 ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลุต นิมเสมอ
ที่มา: ชลุต นิมเสมอ คอลเลคชันแอนดอาร์ไคฟ, ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลุต นิมเสมอ (กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558), 3.

ตั้งที่ฟังธรรมบรรยาย10วัน กล่าวถึงความทุกข์นั้น สำหรับนักวิปัสสนาผู้สำรวจพิจารณา ตรวจสอบภายในตัวเองได้แล้ว จะพบว่าความทุกข์นั้น ไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกหรือถ้ามีก็เป็น เปอร์เซ็นต์ที่น้อยมาก ทุกข์ทั้งหมดอยู่ที่ใจเราเองทั้งหมด เมื่อนักวิปัสสนารู้แล้ว พอมีเหตุเข้ามากังวล ใจให้เดือดร้อนหรือหงุดหงิดใจ เกิดสภาวะรับรู้ถึงความผิดปกติในกายและลมหายใจ ก็จะหยุดระงับ หรือพยายามรักษาความสมดุลร่างกายและจิตใจนั้นให้สงบลง

บทความ “ต่างชาติตื่นตัวใช้การเจริญสติ ปลูกฝังคุณธรรมในเด็ก” โดยนายแพทย์พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐกล่าวว่าเด็กนักเรียนอเมริกันต่างเครียดผลการเรียน แก้ปัญหาด้วยความรุนแรง พฤติกรรมก้าวร้าว ชอบเอาแต่ใจ ไม่ยอมบังคับใจตัวเอง มักพบในเมืองใหญ่ที่เจริญทางเทคโนโลยี จึง ได้จัดตั้งศูนย์การวิจัยการเจริญสติของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส Mindful Awareness Research center of UCLA, www.marc.ucla.edu วิจัยศึกษาเด็กอายุ 7-9 ปี ให้ฝึกการเจริญสติ ตามโปรแกรม Inner Kids สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละครึ่งชั่วโมง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ แล้วประเมินผล ให้ครูและผู้ปกครองกรอกแบบสอบถาม พบว่าเด็กที่ผ่านการฝึกมีประพฤติดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ได้ ความเครียดลดลง มีความเมตตาและอ่อนโยน การเจริญสติเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เด็กจัดการกับ อารมณ์ตนเองได้ โดยเริ่มหายใจเข้าออกยาว ๆ ตามที่ฝึกมา แล้วใช้สติกำหนดรู้ที่ลมหายใจจนใจเริ่ม สงบลง (ผู้จัดการออนไลน์, 2559)

ภาพที่ 36 นักเรียนลอสแอนเจลิสในอเมริกาฝึกเจริญสติในโรงเรียน

ที่มา: ผู้จัดการออนไลน์, ต่างชาติตื่นตัวใช้การเจริญสติปลูกฝังคุณธรรมเด็ก, เข้าถึงเมื่อ 14 ตุลาคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9560000066271>

การอบรมวิปัสสนา เป้าหมายแรกคือความเข้าใจถึงแนวคิดหลักเรื่องการเปลี่ยนแปลงเมื่อผ่านการวิปัสสนาจนจิตละเอียดขึ้น ๆ ผลที่ตามมาคือทำให้ไวต่อประสาทสัมผัสของกายและการรับรู้ของใจที่ละเอียดอ่อนและอ่อนไหวต่อสิ่งภายนอกที่เข้ามากระทบง่าย เช่นจากการรับรู้เดิมทั่วไปอาจเป็นที่ 4/10 แต่ตอนนี้อาจพัฒนาเป็น 7/10 ผู้สร้างสรรค์ใช้การฝึกวิปัสสนาเปรียบเป็นเครื่องมือวัดความรู้สึกที่ชัดเจน โต้ตอบความรู้สึกในการทำงานศิลปะ จิตมีฐานนิ่งเที่ยงตรง ชื่อสัตย์ตามความจริง และไวต่อความรู้สึก ใจเป็นตัวนำความรู้สึกจิตนิ่งไม่ฟุ้งซ่าน นิ่งดั่งน้ำใสรับรู้ไวเต็มที่และซึมซับความรู้สึกง่ายและดิ่งลึก การพูด, การคิด, การอ่านปัจจุบันล้วนคิดตามรู้สึกตามความหมายนั้น ละเอียดอ่อนประณีตขึ้น มีสติตลอดพร้อมเผชิญการแก้ปัญหาในการทำงานอย่างใจเย็น ทั้งนี้เพราะเวลาวิปัสสนา พบความรู้สึกทั้งสุข-ทุกข์สลับซ้ำไปมา ฝึกใจนิ่งวางเฉย ไม่กลัว ไม่รู้สึกไม่พอใจแล้วรอให้ผ่านไป ซึ่งวิธีนี้ประยุกต์มาสู่ชีวิตจริงอย่างไม่รู้ตัว โดยเฉพาะช่วงการปฏิบัติสร้างสรรค์ การตัดสินใจ ฉับพลันรู้สึกนึกคิดหลวม ๆ ให้เห็นเป้าหมายแล้วสร้างภาพให้ตรงกับที่รู้สึกที่สุด ช่วงการทำงานระยะแรกนั้นใจจะตื่นกลัว หายใจขัดถี่อึดอัด ใจเต็นแรง รู้สึกไม่มั่นใจ ไม่ชำนาญเทคนิคพอ กลัวปัญหาไม่กล้าแก้งาน พลาดคือทิ้งเฟรมไป รู้สึกว่ายากเกินกว่าจะคุมภาพได้ กล้า ๆ ปนกลัว เทสีแต่ละที่ต้องวิ่งรอบเฟรมเป็นลิงปล้นละวันระวังตรงนั้นตรงนี้ บางส่วนถูกใจบ้างไม่ตรงใจบ้าง แต่เมื่อฝึกฝนเทคนิค และฝึกใจที่พร้อมเผชิญปัญหาแล้วค่อย ๆ แก่ไข ไม่ร้อนรน ใจเย็นขึ้นคล้ายการนั่งวิปัสสนา รอจังหวะตามรู้จังหวะมั่นใจการหยุดเทสี ทันทีที่เทหยุดกลายเป็นพื้นที่รูปร่าง ปรางภูเส็น รูป ทิศทาง จังหวะ น้ำหนักไปพร้อม ๆ กันอย่างตามรู้ทุกขณะ ค่อย ๆ ตะล่อมบ้าง ทศนธาตุทั้งหมดโดยรวมค่อย ๆ ปรางภูภาพขึ้นพร้อม ๆ กัน ดังนั้นก่อนลงมือทำงานจะมองเฟรมนั้นอยู่นานมากการผสมสีใช้เวลานาน

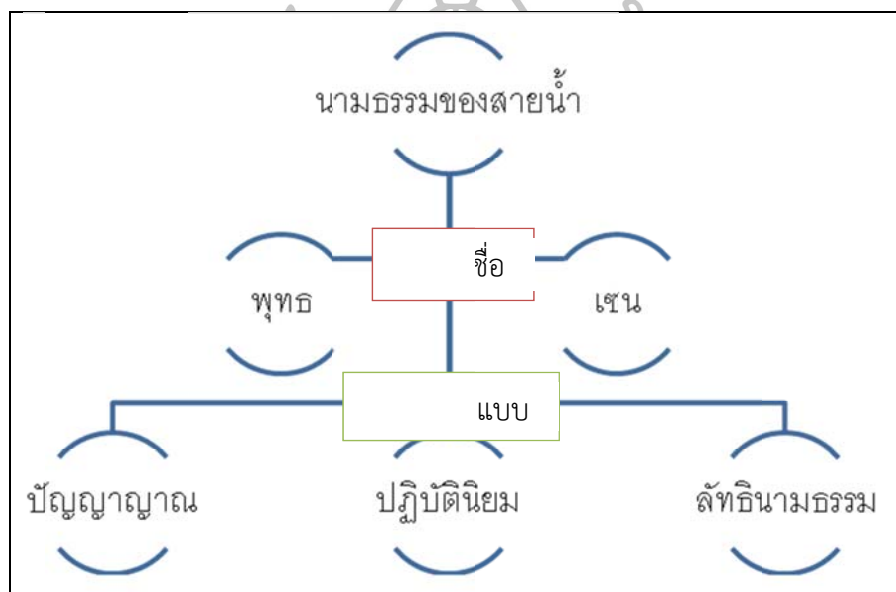
จนมั่นใจว่าต้องการความรู้สึกนี้ สร้างรูปตามจังหวะเทคนิคที่รุก-รับสลับกันไป ทั้งน้ำหนักปล่อยเทคนิคอิสระบ้าง การปฏิบัติงานชุดเทคนิคนี้ ยิ่งตั้งใจมากบังคับทิศทางมาก เส้นจะยิ่งแข็งไม่เป็นธรรมชาติ การเข้าใจความเป็นธรรมชาติก็ปล่อยไหล ไม่ฝืน.. เช่นเดียวกับการฝึกดูลมหายใจก็เช่นกัน ปล่อยดูไปตามธรรมชาติ ความเข้าใจจนเกิดทักษะบางอย่างไม่สามารถเรียนรู้จากการอ่านผ่านตัวหนังสือแต่ต้องปฏิบัติจนเกิดความเคยชินผ่านประสบการณ์จริงจึงประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อศึกษาองค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี สรุปได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างความคิดเพื่อสร้างสรรค์

ภาคทฤษฎี

1. พุทฺธ

“สรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง” ตามเงื่อนไขกฎของธรรมชาติ สายน้ำที่ไหลเปลี่ยนแปลงคล้ายจังหวะการดำเนินชีวิตที่ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลง ไม่นานอน มีเริ่ม-สิ้นสุด ไม่ยั่งยืน

2. เซน

ธรรมชาติมีจิตวิญญาณเชื่อมโยงมนุษย์ รับรู้นามธรรมใจส่งถึงใจ ไม่ผ่านคำพูดภาษา ใจนิ่งเป็นกลางไม่แบ่งทวิภาค การทำงานให้มีสติอยู่ตลอดเวลา

3. ปัญญาญาณ

ความรู้สึกรึ้นลับ ก้าวกระโดดเหนือการอธิบาย พูดคำตอบไม่ผ่านการคิดเชิงตรรกะ ไม่มีกรรมวิธี ผ่านมาจากสมาธิ

4. กลุ่มปฏิบัตินิยม

เน้นให้เริ่มทำงาน จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว ความรู้ที่เกิดจากแก้ปัญหาผ่านประสบการณ์ด้วยตนเอง เลือกทำตามความสนใจ ไม่อ้างอิงหลักการเหตุผลของคนอื่น

5. ลัทธินามธรรมตะวันตก

ความงามความจริงอยู่ในโลกภายในของแต่ละบุคคลแบบอัตวิสัย ใช้เทคนิคสร้างรูปทรงใหม่เพื่อแทนความรู้สึกที่ตรงใจ

6. ศิลปินญี่ปุ่น ฮิโรชิ เซ็นจู

ความงามของภาพจิตรกรรมนามธรรมที่ใช้เทคนิคปล่อยสีไหลอิสระตามแนวตั้ง เนื้อหาน้ำตก ตัวแทนเทพเจ้าแห่งความศักดิ์สิทธิ์

ภาคสนาม

1. สำรวจทะเลใต้

การศึกษาการเคลื่อนไหวของน้ำ ที่อยู่บนเรือกลางทะเลทั้งวัน นาน 12 ชั่วโมงต่อวัน ในเวลา 6 วัน รวมเป็น 72 ชม. เพื่อซึมซับความงามที่ยิ่งใหญ่ อันเป็นแรงบันดาลใจและประสบการณ์ตรงที่เผชิญสภาพภูมิอากาศต่าง ๆ ในแต่ละวัน

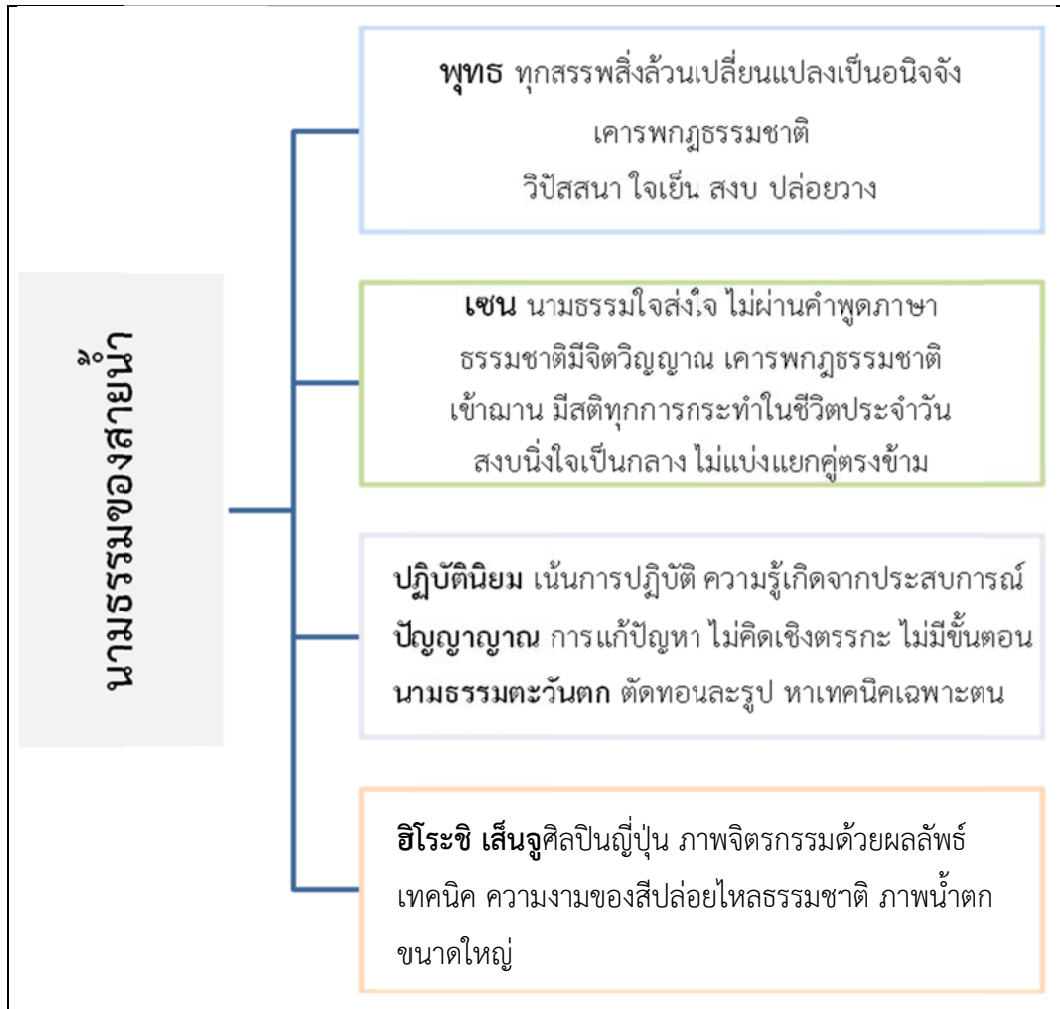
2. เดินทางไปศึกษางาน ฮิโรชิ เซ็นจู ที่ประเทศญี่ปุ่น

การได้ดูผลงานเห็นผลลัพธ์ของเทคนิคอย่างใกล้ชิดจากของจริงภาพที่สร้างด้วยความตั้งใจพิถีพิถันผสมผสานกับการไหลสีแทนน้ำตกที่ปล่อยไหลอิสระธรรมชาติบางภาพนุ่มนวลจนถึงไหลดิ่งแรง ความมีพลังตามขนาดภาพใหญ่ที่สร้างชื่อให้แก่ศิลปิน น้ำตกที่มีชีวิตโอบตัวผู้ชมบรรยากาศ แกลลอรี่ที่พิถีพิถันนำเสนอผลงานสู่เรื่องราวธรรมชาติ ท่ามกลางการจัดเรียงแขวนภาพบนผนังที่มองทะลุผ่านสวนต้นไม้จากภายนอกอาคารได้อย่างลงตัว

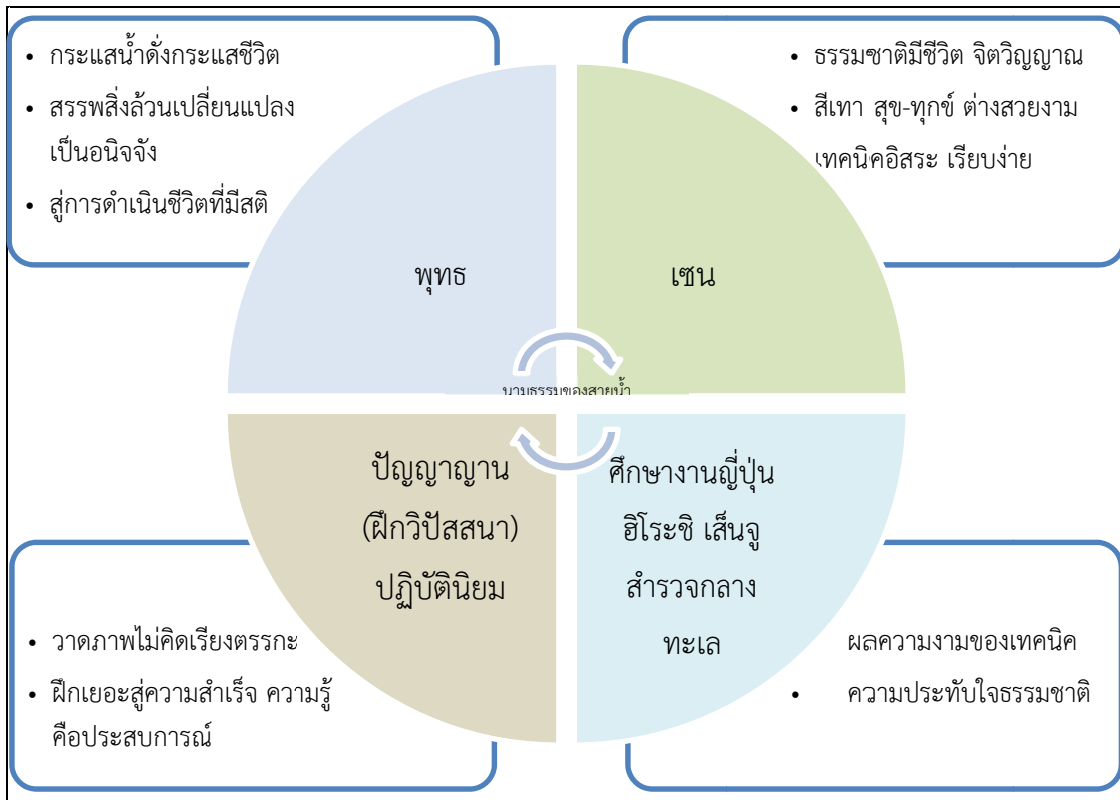
3. อบรมวิปัสสนาโกเอ็นก้า

การเข้าฝึกจิตให้มองดูสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงอย่างมีสติ ซึ่งช่วยทำให้จิตมีฐานที่มั่นคง สามารถจับและรับรู้ความรู้สึกที่เที่ยงตรงตามความเป็นจริง ทั้งยังมีการรับรู้สัมผัสทางกายและใจที่ไวต่อประสาทสัมผัส การฝึกฝนที่ผ่านการอดทนเผชิญความรู้สึกสุข-ทุกข์วนเวียน ด้วยใจที่เป็นกลาง ไม่ได้ตอบความรู้สึกใด ๆ ปล่อยวาง ยอมรับความเป็นอนิจจัง นิ่งเฉย การอบรมได้ทั้งความเชื่อตามแนวความคิดที่ลึกซึ้ง และช่วยเรื่องการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยปัญญาญาณ การปล่อยเทคนิคไหลอิสระด้วยการไม่บังคับ

กรอบแนวคิดการสร้างสรรค์

แผนภูมิที่ 5 กรอบแนวคิด นามธรรมของสายน้ำ

แผนภูมิที่ 6 แผนภูมิองค์ประกอบการสร้างภาพ

การพัฒนาสู่แนวความคิด

ผู้สร้างสรรค์ยึดหลักพุทธที่สอนให้มนุษย์ใช้ชีวิตสอดคล้องไปตามกฎธรรมชาติ ตระหนักว่าทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง จังหวะคลื่นที่เคลื่อนตัวถูกขัดเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม กระแสน้ำไหลไม่เคยหยุดนิ่ง เสมือนดั่งจังหวะชีวิตคนเราที่ต้องถูกเซซัดเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมรอบตัว ผ่านสุข-ทุกข์วนเวียนกลับไป-มาในชีวิต ดังนั้นจึงเลือกการมองสรรพสิ่งให้เป็นกลาง ไม่แบ่งคู่ตรงข้ามตามความคิดเซน สุขคือทุกข์น้อย ทุกข์คือสุขน้อย พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ชีวิตและเคลื่อนไปตามกาลเวลา น้อมยอมรับอนิจจังด้วยใจที่สมดุลย์...แล้วนำมาเปรียบเทียบเป็นภาพของสายน้ำที่มีเรื่องราวสื่ออารมณ์ความรู้สึกที่ลักษณะคล้ายคลึงกัน

รูปแบบ

จิตรกรรมนามธรรมความเชื่อตะวันออก ศิลปะที่มองข้ามรูปลักษณะภายนอก ไม่เลียนแบบตามความเป็นจริงของโลกภายนอก สกัดความรู้สึกถ่ายทอดส่งใจถึงใจผู้รับแสดงออกด้วยสื่อต่าง ๆ ตามความสามารถและบุคลิกภาพของผู้สร้างสรรค์แล้วถ่ายทอดออกเป็นผลงาน ลักษณะตัดทอนละรูปไม่คำนึงตามที่ตาเห็น เลือกแสดงความสำคัญกับทัศนธาตุ เช่น เส้น สีและรูปร่างต่าง ๆ เป็นหลักเพื่อ

สื่อความหมายที่ต้องการ แสดงเรื่องราวจังหวะคลื่นที่ดำเนินราวจังหวะชีวิต เฝิญูความรู้สึกสุข-ทุกข์ที่ผู้สร้างสรรค์มองผ่านทั้งจังหวะสุขหรือทุกข์ก็งดงามไม่ต่างกัน การมองธรรมชาติที่ชาวตะวันออกรู้สึกถึงความผูกพันที่ลึกซึ้ง มองธรรมชาติสายน้ำราวกับมีชีวิต จิตวิญญาณ ความรู้สึกเดียวกัน

โครงสร้างของภาพจิตรกรรมเกิดจากผลลัพธ์ของเทคนิคที่ต้นสด บริสุทธิ์ ด้วยกระบวนการทำงานที่รวดเร็วฉับพลัน จนไม่สามารถปรุงแต่งด้วยแปรงพู่กัน การเกิดทัศนธาตุ เส้น รูปทรง สี พื้นผิวน้ำหนัก จึงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันตาม ๆ กันมา โดยผู้สร้างสรรค์มีความคิดเป็นภาพในใจคร่าว ๆ ก่อนลงมือ เพื่อปล่อยแสดงคามงามของเทคนิค ไม่แข็งและไหลได้ลักษณะความเป็นธรรมชาติ

เส้น เส้นของเทคนิคจึงได้เส้นอ่อนพริ้ว ไม่ถูกการบังคับตั้งใจจากพู่กัน ทั้งภาพโดยรวมมีจังหวะของเส้นต่าง ๆ ตามทิศทางการเคลื่อนไหวที่เป็นลักษณะเด่นตัวเอกของภาพ เป็นระยะจากการมองภาพทะเลในมุมกว้างที่เห็นการเปลี่ยนแปลงของจังหวะคลื่นชัดเจน

ภาพที่ 37 ภาพน้ำทะเลมุมกว้าง แสดงการเคลื่อนไหวตามกระแส

รูปทรง รูปทรงเปิดเป็นอิสระ ตามความเปลี่ยนแปลงของเหลวที่เคลื่อนไหว เปลี่ยนรูปไม่แน่นอนรูปทรงบางภาพชัดเจนจับอารมณ์ความรู้สึกที่มีการเคลื่อนไหว ไหลไปตามความรู้สึก ภาพส่วนใหญ่แสดงการเคลื่อนไหวตัวซ้ำ ไหลเอื่อย ตามวิถีชีวิตที่มีหลักธรรมยึดเหนี่ยว ไม่ตื่นตื่นหวือหวา ไม่รู้สึกตามแรงกระทบภายนอกมากนัก แต่บางภาพอาจมีจังหวะรูปคลื่นชัด มีแรงพัดถาโถม เป็นจังหวะหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของชีวิตที่ต้องเผชิญความทุกข์ยาก

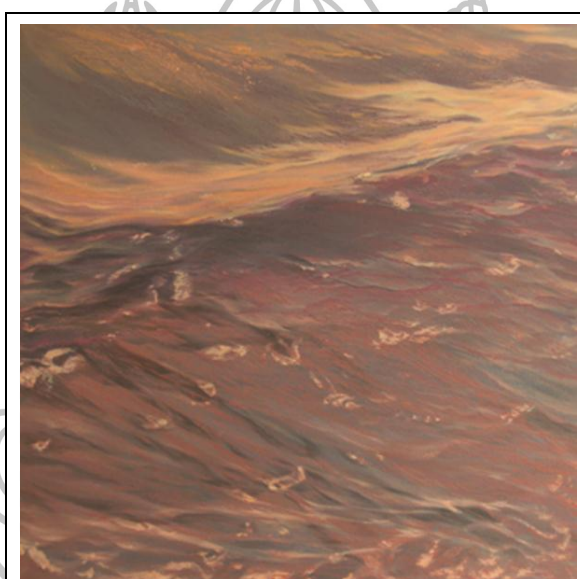
ภาพที่ 38 แสดงรูปทรง

สี โดยรวมคุมโทนสีเทา ความรู้สึกที่มองโลกเป็นกลางไม่แบ่งแยกสุข-ทุกข์ แม้ต้องอยู่ชีวิตคนเมืองในสังคมที่เต็มไปด้วยสีสันในชีวิต แต่สีมากมายนั้นถูกผสมกลายเป็นโทนสีเทา ไม่เด่น ไม่รุนแรง สีแสดงความสุขุม สงบ คล้ายอารมณ์ปนเศร้าครอบคลุมบรรยากาศทั่วภาพ ความสุข-ทุกข์ที่สวຍงามไปคนละแบบในจังหวะของชีวิต

ภาพที่ 39 แสดงสี

เทคนิค การเทหยอดสีจากการเรียนภาพพิมพ์หิน การเททฤษฎีในระดับปริญญาตรี ที่เกิดเส้น, รูปทรงที่มีเส้นหักจากการไหลของทฤษฎี ความงามของเส้นที่ไหลอ่อนไหวเป็นลักษณะสายน้ำได้เหมือนจริงในเพลาทอลูมิเนียม จึงนำลักษณะเฉพาะตัวที่ชำนาญนี้มาประยุกต์ใช้ในงานจิตรกรรมระดับปริญญาโท การเพ้นท์สร้างภาพโดยรวม วางรูปทรง, จังหวะพื้นที่ว่างจนครบคล้ายลักษณะภาพพิมพ์ แล้วจึงวาดเทสีสร้างเทคนิคการซ้อนสีให้ไหลคลุมซ้อนสร้างมิติภาพ จนมาสู่ระดับดุซภูนี้ จึงนำเทคนิคการเทหยอดของสีที่แสดงลักษณะน้ำไหลที่เหมือนจริง สร้างภาพต้นสดอย่างท้าทาย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลักจุดประกายสร้างสรรค์และให้ความเชื่อมั่นถึงความชำนาญเฉพาะตัวที่ผู้สร้างสรรค์มีอยู่

(ก)

(ข)

ภาพที่ 40 แสดงภาพเปรียบเทียบผลงาน

(ก) ผลงานปริญญาโท

(ข) ผลงานปริญญาเอก

ผลงานก่อนการศึกษาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต

ปี 2545นิทรรศการเดี่ยว “Liquid Mind” ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

ชุดผลงานสร้างสรรค์ระดับมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวความคิดความงามทิวทัศน์น้ำทะเลเป็นแรงบันดาลใจ แสดงการเคลื่อนไหวของสายน้ำในลีลาจังหวะต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลายของความเป็นผู้หญิง
รูปแบบ จิตรกรรมสีน้ำมันร่วมสมัย

เทคนิค การเพ้นท์ระบายสีด้วยพู่กัน แล้วใช้เทคนิคการลื่นไหลของสีคลุมจนเสร็จกระบวนการ มีขั้นตอนการวางแผนชัดเจน ลักษณะคล้ายขั้นตอนการทำภาพพิมพ์ แต่ทำเทคนิคไหลที่แม่นยำบนเฟรมที่เพ้นท์เป็นพื้นเรื่องราวไว้แล้ว โดยไม่อาศัยแทนพิมพ์

ผลลัพธ์ของภาพ ชุดจิตรกรรมที่มีสีมากมาย เป็นช่วงสนุกตื่นเต้นในการใช้สีน้ำมันของงานจิตรกรรม มีสีสันสดใส อารมณ์หลากหลาย (ช่วงผู้สร้างสรรค์ก่อนวัย 30) ภาพแสดงความงามความจริงของโลกภายนอก ลักษณะเลียนแบบความเหมือนจริง มีรายละเอียดมาก

ตัวอย่างผลงาน Liquid Mind 2545

ภาพที่ 41 Flow water#1

ภาพที่ 42 Flow water#3

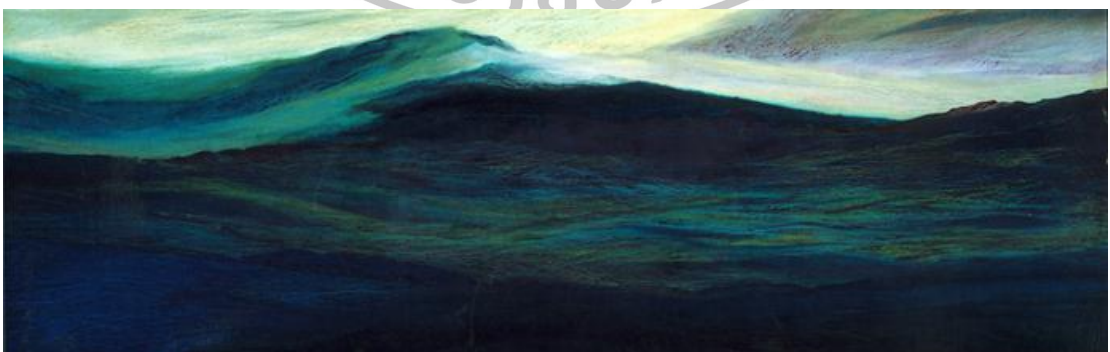
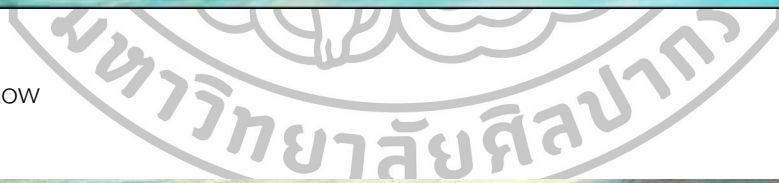
ภาพที่ 43 Water

ภาพที่ 44 Red

ภาพที่ 45 Flow

ภาพที่ 46 Liquid Mind

ปี 2548 นิทรรศการเดี่ยว “Flow, feel...free” ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

ผลงานสร้างสรรค์หลังจากศึกษาจบเป็นศิลปินอิสระ

แนวความคิด ความงามที่วาทศน์น้ำทะเลเป็นแรงบันดาลใจ แสดงการเคลื่อนไหวของ
สายน้ำในลีลาจังหวะราบเรียบในวิถีชีวิตเน้นสะท้อนอารมณ์ส่วนบุคคล รู้สึกถึงความโรแมนติก สง่า
งามเป็นผู้ใหญ่

รูปแบบ จิตรกรรมสีน้ำมันกึ่งนามธรรม

เทคนิค การเพ้นท์ระบายสีด้วยพู่กันที่ซับซ้อนขึ้นใช้เทคนิคการไล่ไหลของสีคลุมเพิ่ม
รายละเอียด มีขั้นตอนการวางแผนชัดเจน

ผลลัพธ์ของภาพ ชุดจิตรกรรมเริ่มตัดทอนรูปทรง รายละเอียดบ้าง แสดงสีหม่น ขริม
คละความเศร้าสร้อย โดดเดี่ยว ภาพมุ่งใช้สีสื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกภายในชัดเจน จังหวะภาพนิ่ง ไม่
รุนแรง (มีประสบการณ์วิปัสสนา 3 ปี)

ตัวอย่างผลงาน Flow, feel...free 2548

ภาพที่ 47 Basking

ภาพที่ 48 Breath

ภาพที่ 49 Distress

ภาพที่ 50 Gentry

ภาพที่ 51 Still

ปี 2551 นิทรรศการคู่“ด้วยความรู้สึก...” ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

ผลงานสร้างสรรค์ที่พัฒนาต่อจาก Flow, feel...free

แนวความคิด ความงามของน้ำทะเลเป็นแรงบันดาลใจ แสดงอารมณ์ความรู้สึกซับซ้อนซ่อนอยู่ในแทนด้วยภาพลึกลับจิ้งหะของสายน้ำพิจารณาจนน้ำที่ไม่มีรูปทรงกลับมีรูปทรง

รูปแบบ จิตรกรรมสีน้ำมันกึ่งนามธรรมกึ่งเซอเรียลลิส

เทคนิค การเพ้นท์ระบายสีด้วยพู่กันที่ซับซ้อนขึ้น ใช้เทคนิคการสั่นไหลหลายสีให้ไหลกลมกลืนกับงานเพ้นท์พู่กัน แสดงสีหลากหลายในภาพบรรยากาศ

ผลลัพธ์ของภาพ ชุดจิตรกรรมภาพน้ำที่ไม่มีรูปทรง ให้ปรากฏรูปทรง สีหม่นเป็นความรู้สึก ภาพมุ่งใช้สีสื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกภายในชัดเจน จิ้งหะภาพนี้ ไม่รุนแรง (ประสบการณ์วิปัสสนา 3 ปี)

ตัวอย่างผลงาน “ด้วยความรู้สึก...” 2551

ภาพที่ 52 Flowing#1-3

ภาพที่ 53 Focus#2-3

ภาพที่ 54 Harmony in gray

บทที่ 4

วิธีการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม

วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. ศึกษาองค์ความรู้ภาคเอกสารและภาคสนามแล้วกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์
2. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดที่ 1 และวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาแล้วพัฒนา
3. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดที่ 2 แล้ววิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาแล้วพัฒนา
4. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดที่ 3 แล้ววิเคราะห์ผลงาน ประเมินคุณค่า
5. ผลการวิเคราะห์งานสร้างสรรค์ ความคิด ความงาม ความหมาย และประเมินคุณค่าองค์รวมเมื่อสร้างสรรค์เสร็จแต่ละช่วง
6. สรุป

กระบวนการวิธีการสร้างสรรค์

1. การใช้ปริญญาณ(จิตสำนึก)กลั่นกรององค์ความรู้ภาคทฤษฎี(รูปธรรม)และซึมซับแรงบันดาลใจจากการปฏิบัติภาคสนามผ่านประสบการณ์(นามธรรม)จนเต็มที เพื่อพร้อมจินตนาการสร้างสรรค์ภาพผ่านกระบวนการทำงานของปัญญาญาณ
2. ระยะเวลาปริญญาณวางแผนดำเนินการทดลองอย่างมีขั้นตอน หาผลสรุปของวัสดุและส่วนผสมเทคนิคให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพที่สุด เริ่มด้วยการทดลองเทคนิคบนเฟรมขนาดเล็ก เพื่อสร้างความชำนาญเทคนิคให้ได้ตามเป้าหมาย แล้วค่อย ๆ เพิ่มขนาดภาพไปจนใหญ่เท่าที่จะคุมได้ในระยะสุดท้าย
3. ปริญญาณยังคงควบคุมการเตรียมขั้นตอนแต่ละส่วน โดยทดลองวัสดุสร้างสรรค์ ดังนี้
 - 3.1 การเลือกผ้าซึ่งเฟรม เช่น ผ้าดิบหน้าหยาบ-ละเอียด, แคนวาสสำเร็จรูป ในที่สุดเลือกผ้าแคนวาสสำเร็จรูป ผ้าดิบทั้งหน้าหยาบหรือบางถี่เล็กนั้นดูดซับสีของเหลวเร็วมาก ไม่อาจสร้างเส้นทิศทางให้วังไหลเคลื่อนตัวบนเฟรม แม้ผ่านรองพื้นทั้งสีพลาสติกขาวและอะคริลิกแล้วยังต้องใช้กระดาษทรายขัดหน้าให้เรียบด้วย

3.2 การรองพื้นเฟรม เช่น สีพลาสติก สีอะครีลิค 2-3 รอบเพื่อเพิ่มความลื่นไหลของสี
ได้ดี เลือกรองสีพลาสติก 2 รอบแบบผสมน้ำให้สีขาวบางให้ทั่วเฟรม รอบที่ 3 ใช้สีอะครีลิค ซึ่งลื่นเรียบ
กว่าฉาบเฟรมบนสุด สร้างลายพื้นผิวได้ดี

3.3 การลงพื้นเฟรมด้วยน้ำหนักสีเข้ม ใช้สีอ่อนเทหยอดสีสร้างเส้น, รูป พร้อมสร้าง
น้ำหนักได้หลายมิติกว่า

ภาพที่ 55 สาธิตกำหนดสีพื้นเฟรมภาพ ลงเทสีอ่อนปล่อยไหลสร้างเส้น, รูปทรง, จังหวะ, สี

3.4 การทดลองยี่ห้อต่าง ๆ ของสีน้ำมัน ส่วนที่ตกตะกอนสีที่เป็นของเหลวช่วยสร้างเส้นและรูปขีด ใช้สีน้ำมันลวดวินเซอร์ โดยเฉพาะสีขาวลวดใหญ่ ข้อดีในวิธีเทสี มีส่วนผสมของแป้ง ทำให้มีน้ำหนักหิ้งตัวไหลเป็นธรรมชาติ ไม่ใช้สีพลาสติกกระป๋องเพราะอาจเปลี่ยนสีตามสภาพอายุสี

ภาพที่ 56 อุปกรณ์การสร้างสรรค์

3.5 การทดลองสารทำละลาย ลินสีดวินเซอร์และเทอเพินไทล์ (น้ำมันสน) สร้างพื้นผิว รักษาภาพคงทนและเซ็ดตัว, ส่วนการหยอดเทสี ใช้ภาชนะหยอดเป็นขวดน้ำพลาสติก สามารถบีบปากคุมพื้นที่เล็กที่จะเทรดในบางจุดที่ต้องการได้อย่างดี

ภาพที่ 57 การผสมสีให้เหลวดีกวจนเข้าเป็นเนื้อเดียว

3.6 การผสมสีกลายเป็นของเหลว เพื่อแสดงลักษณะการไหลของสีแทนการไหลลักษณะน้ำ บีบสีจากหลอดผสมลินีสติติควนให้เหลวเป็นเนื้อนวลเข้ากันดี เวลาใช้ค่อยผสมเทอเพินไทล์ทำปฏิกิริยากับสี ผสมน้อยสีข้นจะได้พื้นผิวเส้นใหญ่ ถ้าผสมมากสีจะเหลวใสจะได้พื้นผิวเส้นเล็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการเอนองศาเฟรมด้วย ถ้าต้องการคลื่นเส้นเล็กบาง ผสมเทอเพินไทล์เยอะ จับเฟรมตั้งองศาขึ้นดิ่ง ปริมาณสีมากพอให้ไหลครอบคลุมพื้นที่ที่ต้องการและปริมาณที่ไหลล้นออกนอกกรอบเพื่อจับทิศทางเส้นที่ต้องการบนเฟรม อย่างกังวลการไหลทิ้งเกินของสี

ภาพที่ 58 เป็นขั้นตอนการแสดงการเทหยอดสีสร้างภาพ

ภาพที่ 59 ขั้นตอนการแสดงการเทหยอดสีสร้างภาพ

ภาพที่ 59 เป็นการแสดงการเทหยอดสีสร้างภาพที่ต่อเนื่องจากกระบวนการปัญญาญาณ คล้ายกับภาพที่อยู่ในใจ ให้ขยับชัดขึ้น สร้างมิติเต็มภาพจนสมบูรณ์ ได้ต่อการทำงานโดยไม่เรียงลำดับ ความรู้สึกนำทาง ลงมือจนเกิดผลลัพธ์ที่พอใจ

4. ระหว่างการทำงานที่ได้ต่อระหว่างสัญชาตญาณไม่ผ่านการประมวลผลและปัญญาญาณได้ต่อตามแก้ปัญหา เพรมหที่ร่องพื้นสีเข้มที่แห้งพร้อมลงเทคนิค การผสมสีที่ตั้งใจให้มากพอเพื่อจะไม่สะดุดหยุดก่อนเพราะสีหมด รูปเล็กรอเซ็ตสีแต่ละส่วนไม่เสียเวลานาน แต่ถ้ารูปใหญ่จะต้องรอเวลาเซ็ตตัวนาน บางครั้งนานถึง 2 วัน ก่อนลงมือทำส่วนอื่นต่อไป สีเกาะติดได้รูปนั้นแน่นอนก่อน ไม่ไหลเปลี่ยนทิศทาง กระบวนการทั้งหมดสลับการทำงานไปที่ปรินท์จากผลทดลองที่มีขั้นตอน

ภาพที่ 60 ภาพนี้เริ่มสร้างจากด้านบนจนเสร็จสมบูรณ์มาถึงด้านล่างของภาพ

5. การสร้างสรรค์ภาพเสร็จสมบูรณ์ตามปัญญาญาณ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ตลอด ไม่มีการเรียงลำดับขั้นตอน บางภาพเริ่มจากบนลงล่าง บางภาพขึ้นตรงกลางภาพหรือบางภาพขึ้นด้านล่างภาพก่อน ทั้งนี้ไม่ว่าจะขึ้นส่วนใดก่อน ภาพจะค่อยๆ ปรากฏขยับเพิ่มขึ้นๆ จนเสร็จ การแก้หน้าหนักภาพบางส่วน ไม่รอให้สีส่วนนั้นแห้ง ต้องเทสีใหม่แล้วใช้พู่กันกววนสีที่เกาะพรมให้ผสานพร้อมกับสีที่เทใหม่ แล้วจัดเอียงพรมให้สีไหลเคลื่อนตัวใหม่ ถ้ารอภาพแห่งการซ้อนสีที่แก้ไขจะไม่สด เทคนิคดูซ้ำเพราะเส้นไม่เชื่อมทิศทาง การประกอบแต่ละชั้นไม่ผสานกลมกลืนกัน

ระยะแรกของการศึกษา

โครงการการศึกษาค้นคว้าต่อการสร้างสรรค์ผลงานระดับปริญญาเอก ยังคงยืนยันเรื่อง สายน้ำ หารูปแบบใหม่ จึงทดลองสร้างเทคนิคลงบนงานกระดาษ เพื่อความรวดเร็ว และสามารถมอง สิ่งที่ยังคงอยู่ในใจให้เป็นรูปธรรมชัดขึ้น

ภาพที่ 61 ชุดภาพสเก็ตช์บนกระดาษ 15 ภาพ

เป็นเรื่องราวที่วิทัศน์ที่ลอยตัวเคลื่อนไหวมองจากมุมสูง ใช้ฟองอากาศเล็กใหญ่แทน สัญลักษณ์ความเป็นชีวิต อันบอบบาง ล่องลอยพริ้วไปตามช่วงจังหวะชีวิตที่ต้องเดินทางไปข้างหน้า มี หลุมช่อง ๆ ห้วง ๆ ซับซ้อนเป็นอุปสรรคอยู่ในการเดินทางนั้น สีส่วนใหญ่เป็นโทนสีเทา

ภาพที่ 62 การทดลองหารูปแบบ

ชุดภาพลงบนเฟรมผ้าใบชุดแรก ยังคงทดลองค้นหาเรื่องราว สี เพื่อเลือกความรู้สึกที่ต้องการสื่อ ภาพเป็นการเคลื่อนไหวของสายน้ำในจังหวะเคลื่อนไหวตัวช้า ๆ ฟองอากาศมากมายฟุ้งปลิว ลอยแว้งคว้าง ใส, เบา, บอบบางแทนความหมายความเป็นชีวิต สีภาพแบ่งแยกความรู้สึกชัดเจนคือ ภาพหัวงสุขที่มีสีหวานสวยเป็นสีลูกกวาด และภาพหัวงทุกข์ที่ใช้โทนสีเทา และภาพขาวดำล้วน

สรุปแนวความคิดและรูปแบบโครงการ “นามธรรมของสายน้ำ” ดังนี้

1. เรื่องราวความเคลื่อนไหวของสายน้ำก็เปรียบเช่นจังหวะลีลาของชีวิต ไม่จำเป็นต้องมี ฟองอากาศแทนความหมายของชีวิตจังหวะการเคลื่อนไหวของสายน้ำที่ไหลเอื่อย ไม่รุนแรง แทนการ ดำเนินชีวิตเรียบง่าย ชีวิตที่อยู่ในศีลกำกับสติ มีความพอใจความสงบสมดุลง

2. ผลลัพธ์ของเทคนิคเป็นความงามที่อิสระ ปราศจากการปรุงแต่ง สร้างภาพความรู้สึก ได้ทันที เป็นนามธรรมตรงตามความรู้สึกในใจ ได้ตอบบันทึกภาพได้เร็วกว่าการวาดระบายผ่านพู่กันที่ ค่อย ๆ บรรจงแต่งแต้มเป็นภาพ เทคนิครองรับลักษณะการเคลื่อนไหวของน้ำเสมือนจริง เพราะ เทคนิคเป็นของเหลวของน้ำจริงที่เคลื่อนไหวเป็นธรรมชาติ การไหลของสีที่ฟุ้งปลิวไหลเป็นเส้นอิสระ นำสู่ความรู้สึกที่อ่อนไหว พยายามหาความลงตัวให้พอดีระหว่างการควบคุมภาพได้และความมี ลักษณะที่เป็นธรรมชาติอิสระ ไม่จงใจจนทำให้ภาพแข็ง คือมีเป้าหมายความรู้สึกชัดเจนและความ บังเอิญแบบธรรมชาติสร้างจังหวะสมดุลง ที่สำคัญของงานเทคนิคควรมีเป้าหมายชัดเจนมีภาพที่รู้สึกในใจ เกิดขึ้น ไม่ปล่อยให้เทคนิคนำการทำงานจนหลงทาง

3. สี เมื่อได้อ่านปรัชญาเซนที่ตรงใจคือการมองชีวิตที่ไม่แบ่งแยกทวิภาค ขาว-ดำ, ชั่ว- เลว, สุข-ทุกข์ จึงไม่จำเป็นต้องแบ่งความรู้สึกแยกกัน ชีวิตมีทั้งสุข-ทุกข์ ผู้สร้างสรรค์ผ่านประสบการณ์ ชีวิตอันมีแต่ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ จนทำให้มองข้ามภาพความหวานสดใส โลกในเทพนิยาย ไม่ ตรงกับความความรู้สึก อีกทั้งภาพขาวดำนั้นก็ดูชีวิตขาดสีสันของชีวิต จึงพยายามสร้างภาพที่ยังมีสีอยู่ บ้าง แต่อยู่ในกลุ่มโทนเทา แสดงความขริบเป็นกลาง ความเป็นชีวิตวัยกลางที่ไม่แสดงความรู้สึกรุนแรง โหดร้าย

ชุดโครงการ นามธรรมของสายน้ำ รวม 20 ภาพ แบ่ง 3 ชุด ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดที่ 1 รวม 8 ภาพ
2. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดที่ 2 รวม 6 ภาพ
3. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดที่ 3 รวม 6 ภาพ

ชุดที่ 1 รวม 8 ภาพ

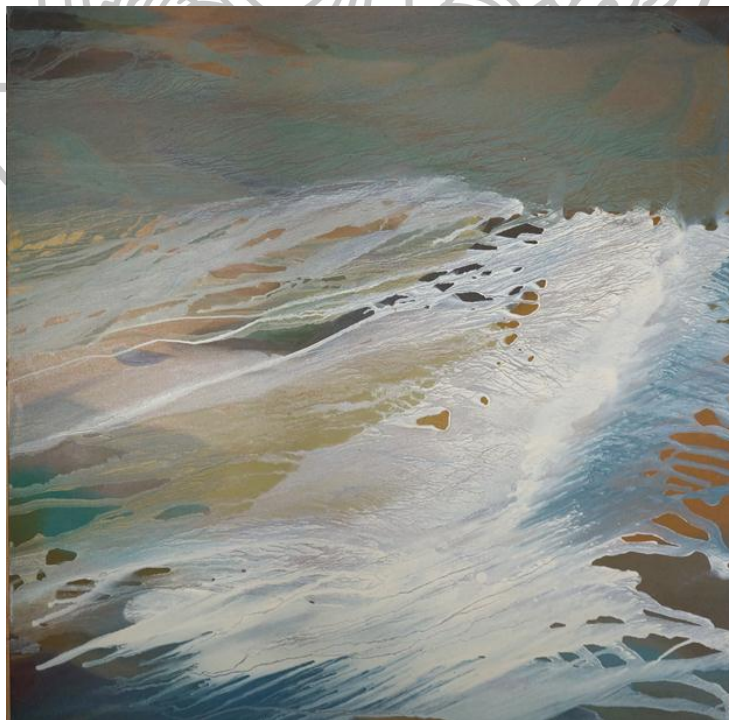
ภาพที่ 63 Flow#1

ภาพที่ 64 Flow#2

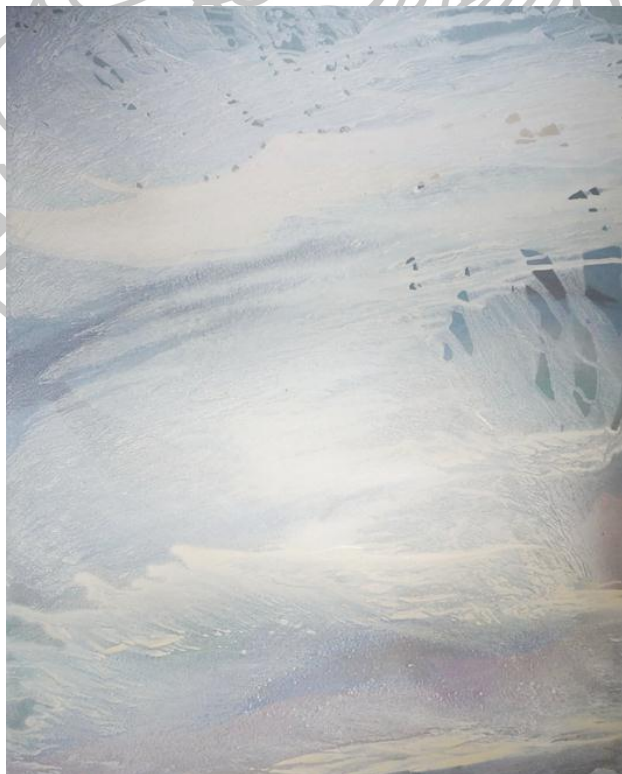
ภาพที่ 65 Flow#3

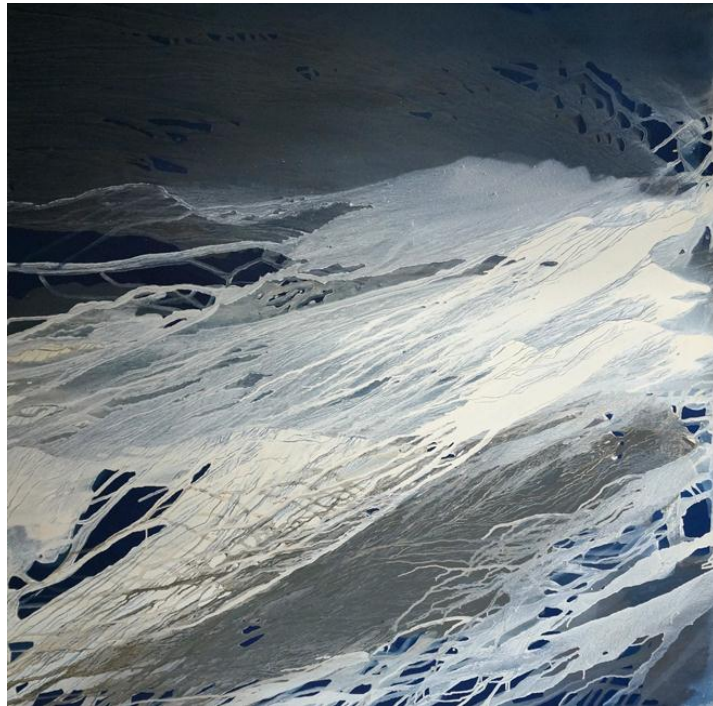
ภาพที่ 66 Flow#4

ภาพที่ 67 Flow#5

ภาพที่ 68 Flow#6

ภาพที่ 69 Flow#7

ภาพที่ 70 Flow#8

ภาพที่ 71 การตรวจงานสรุปโครงการชุดที่ 1

การวิเคราะห์ชุดที่ 1

เรื่องราว ทดลองสร้างลีลาจังหวะการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย ทั้งเอื่อยช้า และรวดเร็ว แต่ไม่ถ้ามเกินไป เพื่อถามตอบความรู้สึกที่ต้องการ

รูปแบบ รูปทรงชัดเจนบางครั้งแข็งไม่ดูเป็นน้ำ การใช้ปรัชญาอนุมานเทคนิคที่ใจสร้างเส้นทิศทางจังหวะเกินไป ทดลองใช้สีหลายแบบ บางภาพสีเยอะ บางภาพใช้เพียง 2-3 สีเท่านั้นสร้างน้ำหนักภาพ ทดลองรูปร่างของเฟรมที่ทำทั้งแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวนอน, แนวตั้ง, สี่เหลี่ยมจัตุรัส

เทคนิค ทดลองตั้งแต่ขนาดเฟรมเล็ก 100 ซม.จนถึง 180 ซม. ทดลองใช้ผ้าดิบแคนวาส และผ้าแคนวาสสำเร็จรูป 4 แบบ และรองพื้นเฟรมต่าง ๆ กันหลายรอบ ลักษณะเทคนิคบางภาพดูแข็ง ไม่อิสระธรรมชาติ บางภาพสร้างเทคนิครอบเดียว บางภาพสร้างหลายชั้นทับซ้อนกันมาก เทคนิคบางครั้งนึกภาพในใจไม่ชัด เทคนิคจึงสร้างภาพตรงใจ-ไม่ตรงใจบ้าง การทำงานที่ปรากฏผลลัพธ์ของเทคนิค จำเป็นต้องทำปริมาณเยอะ จนสามารถรู้จังหวะคุมและปล่อยไหลธรรมชาติ ความรู้นี้เกิดจากประสบการณ์โดยตรง

ปัญหา เพราะการทดลองเพื่อเลือกความรู้สึกที่ต้องการ เช่น การใช้สีเยอะเกินไป ทำให้ลักษณะความอ่อนพริ้วของเส้นสายน้ำเห็นไม่ชัด จึงไม่ใช้สีสดใสและมากจนเกินไป เพราะความงามเกิดจากการเน้นจังหวะเส้นแสดงความรู้สึกได้ดี

เฟรมแนวตั้งไม่เหมาะสำหรับเรื่องราวการเดินทางจังหวัดจันทบุรี การเคลื่อนไหวจึงควรเป็นเฟรมรูปร่างแนวนอนมากกว่า เลือกใช้สี่อะคริลิครอบพื้นรอบสุดท้าย เพื่อให้พื้นผิวผ้าใบสีนวลเหมาะกับการสร้างเทคนิคได้ดีกว่า

การพัฒนา

1. กระบวนการต้องลดปริมาตร ใช้สัญลักษณ์และปัญญาญาณ สร้างจังหวัดน้ำที่ปล่อยให้เทคนิคทำงานอิสระเป็นธรรมชาติ ปล่อยให้ควบคุมจนเกินไป
2. ไม่ใช่สีสดใส เน้นความสำคัญการเคลื่อนไหวของเส้นให้เด่น
3. เทคนิคทับซ้อนหลายชั้นที่รอแต่ละชั้นแห้งสนิท ทำให้ภาพไม่ประสานเส้นต่อเนื่อง
4. เฟรมพื้นผ้าแนวนอนแสดงการเคลื่อนไหวเส้นได้ดีกว่าแนวตั้ง แนวตั้งแสดงความรู้สึก ลึก วิ่งด้านบนลงสู่ด้านล่าง ทำทิศทางซ้ายไปขวาไม่ดี มุมแคบไป เคลื่อนไหวระยะสั้นแคบ
5. ปัญญาญาณนำความรู้สึกภาพในใจให้เห็นเป้าหมายชัดเจนกว่านี้ ต้องปฏิบัติงานให้มาก

ชุดที่ 2 รวม 6 ภาพ

ภาพที่ 72 Stillness#1

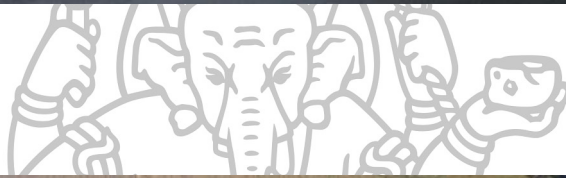
ภาพที่ 73 Stillness#2

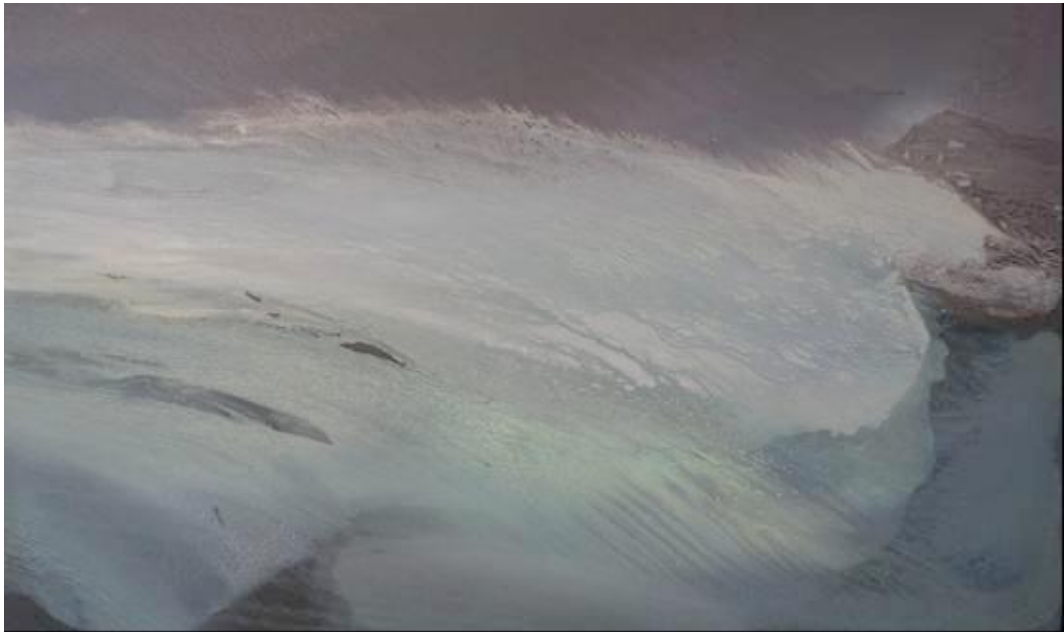
ภาพที่ 74 Stillness#3

ภาพที่ 75 Stillness#4

ภาพที่ 76 Rhythm of Life#1

ภาพที่ 77 Rhythm of Life#2

ภาพที่ 78 การตรวจงานโครงการชุดที่ 2

การวิเคราะห์ชุดที่ 2

เรื่องราว จากแนวคิดที่ยึดหลักพุทธ การมีสติ จึงทำให้สร้างลีลาจังหวะการเคลื่อนไหวค่อนข้างช้า นิ่งขึ้น สงบ ภาพถูกตัดทอนเน้นความรู้สึก

รูปแบบ ใช้สีเพียง 2-3 สีสร้างภาพ สีอ่อนสุดไม่ควรใช้สีขาวอย่างเดียว เพื่อป้องกันปัญหาสีกลายเป็นเหลืองเมื่อผ่านกาลเวลา จึงใช้สีฟ้าเทาอ่อน ๆ หรือครีมอ่อน เป็นการแก้ปัญหาจากชุดที่

แล้ว ทดลองเฟรมแนวตั้งสร้างความลึกลับจากบนลงล่าง แต่เฟรมแนวนอนสร้างความรู้สึกตรงใจมากกว่า เริ่มลดรูปทรงตามความรู้สึก ใช้สัญลักษณ์อิสระมากขึ้น

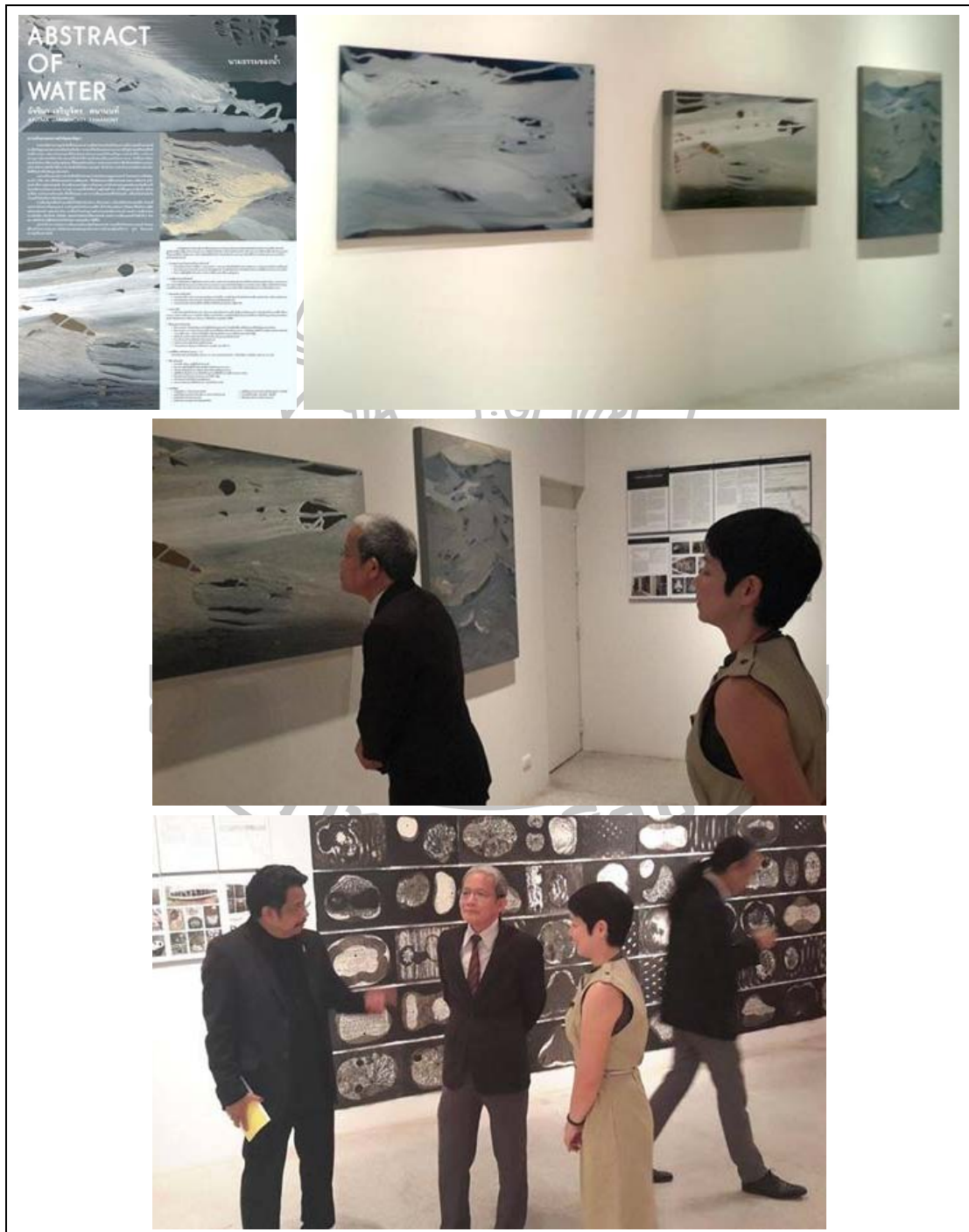
เทคนิค ทดลองเฟรมเล็ก-ใหญ่สร้างความมั่นใจที่จะคุมเทคนิคและปล่อยไหลอิสระให้ได้ ปัญญาญาณปฏิบัติงานลื่นไหลขึ้น ไม่มีจังหวะการหยุดคิดตรรกะ เทคนิคสด เทหยอดสีในรอบเดียว

ปัญหา ช่วงแรกของชุดที่2 ยังคงทำงานขนาดเล็ก ไม่กล้าพอที่จะทำงานขนาดใหญ่ กลัวคุมเทคนิคไม่ได้ กลัวการแก้ปัญหา จิตใจร้อนรน ใช้ปรัชญาอันบังคับกระบวนการเทคนิค ผลงานตอนแรกชุดนี้ มีทั้งหมด 9 ภาพ แต่ตัดทิ้งไป 3 ภาพ เพราะผู้สร้างสรรค์รับรู้ได้ทันทีว่าภาพแสดงผลการทดลองวางแผนเทคนิค แต่ไม่มีความรู้สึกในภาพเลย การทำงานเยอะผ่านประสบการณ์จนทำให้คุ้นเคยการโต้ตอบความรู้สึกชัดว่าภาพนั้นตรงใจมากน้อยแค่ไหน หรือต้องการความรู้สึกอย่างไรในภาพนั้น จนระยะหลังของชุดที่2 เมื่อเข้าใจกระบวนการปัญญาญาณมากขึ้น จึงกล้าลงมือสร้างรูปขนาดใหญ่ เพื่อสำหรับแสดงนิทรรศการที่หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า ผนังของหอศิลป์ เป็นแรงผลักดันให้ต้องทำงานขนาดใหญ่ให้ได้

การพัฒนา

1. แม้อลองทำภาพแนวตั้ง แต่ไม่ตอบสนองความรู้สึกที่ต้องการแสดงถึงจังหวะการเคลื่อนไหวไปตามจังหวะชีวิต ดังนั้นปรัชญาอันสรุปผลให้ชุดสุดท้ายควรเป็นชุดภาพแนวนอน
2. สีส้มที่อยู่ในความเศร้าขมตรงความรู้สึก ซึ่งทั้งโครงการการผสมสีตามสัญลักษณ์จะออกมาคล้ายๆ สีเดิมๆ ที่อยู่ในใจ เพราะชีวิตที่รู้สึกตัวดีว่าเมื่อสุขอยู่ไม่นานจะวนกลับไปหาทุกข์ เมื่อผ่านทุกข์ก็จะวนกลับมาหาสุข สีจึงถูกเบรคเป็นเทากลาง สุขที่ปนความเศร้า ความทุกข์ที่ขมสงบ หรือการใช้สีไม่มาก ไม่แสดงความรู้สึกผ่านสีสันมากนัก
3. แนวคิดเกิดจากการอ่านปรัชญาเซนมองธรรมชาติอย่างมีชีวิตชีวา มีจิตวิญญาณ ซึ่งมนุษย์ถือเป็นบรรพบุรุษจากธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ดังนั้นเปรียบตัวเองคือคลื่นกระแสน้ำ คือจังหวะชีวิตของตัวเอง ความเป็นชีวิต มีความรู้สึก มีจิตวิญญาณ เคลื่อนไปตามจังหวะที่ต้องถูกดำเนินไปตามกระแสธารชีวิตนั้นตามกฎธรรมชาติ เปลี่ยนผ่านสุข-ทุกข์ ดำเนินไปด้วยความเป็นอนิจจังของชีวิต

การนำเสนอผลงานนิทรรศการ 2 ครั้งเพื่อแสดงภาพรวม
ครั้งที่ 1 ณ หอศิลป์ พีเอสจี อาร์ต แกลลอรี คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์
ศิลปากร เมื่อ 3-27 เมษายน 2558

ภาพที่ 79 การแสดงนิทรรศการ พีเอสจี อาร์ต แกลลอรี

ครั้งที่ 2 ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า เมื่อ 16-31 มีนาคม 2559

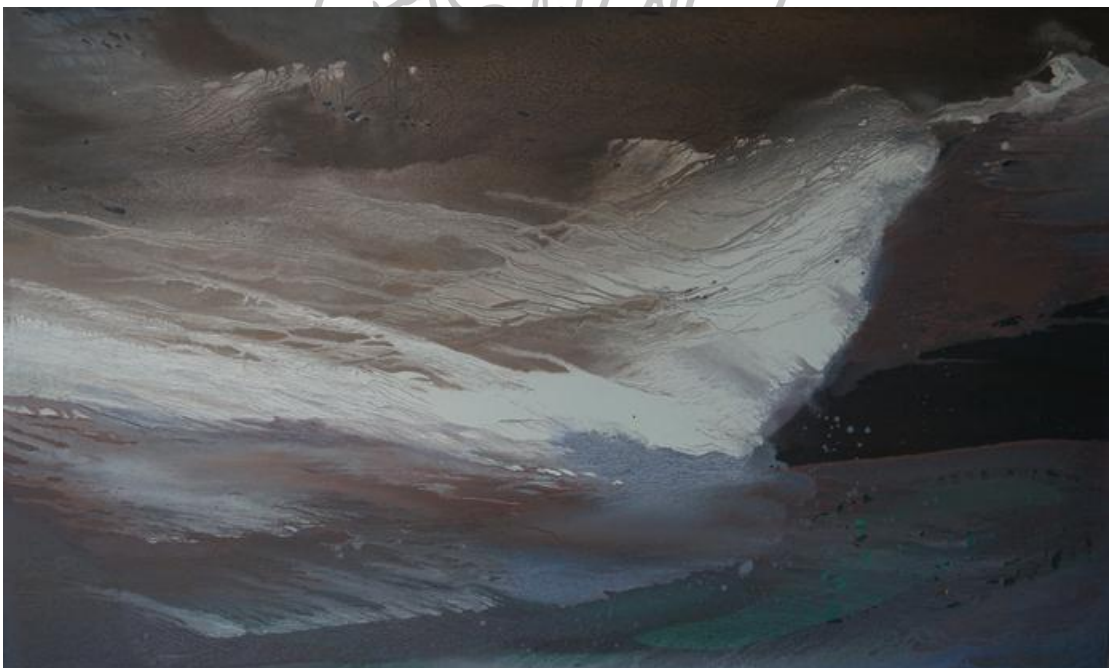
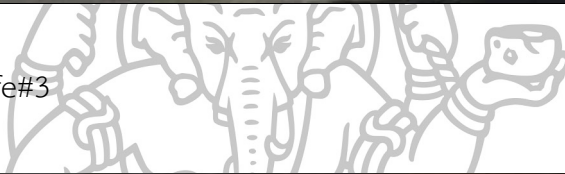

ภาพที่ 80 ผลงานขนาดใหญ่ 200 ซม.แสดงที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า

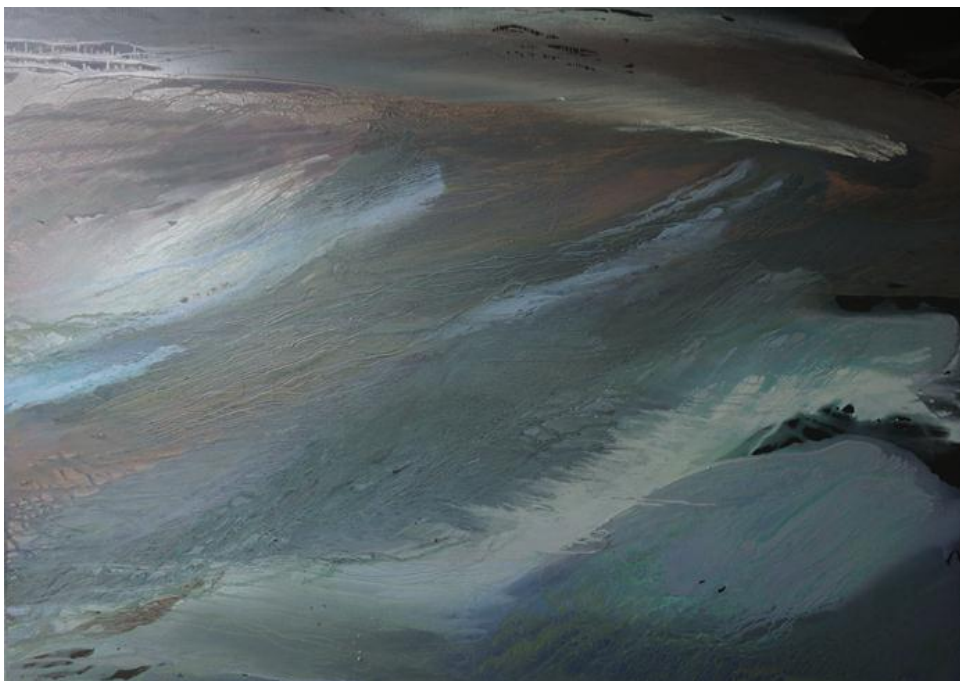
ชุดที่ 3 รวม 6 ภาพ

ภาพที่ 81 Rhythm of Life#3

ภาพที่ 82 Rhythm of Life#4

ภาพที่ 83 Rhythm of Life#5

ภาพที่ 84 Rhythm of Life#6

ภาพที่ 85 Rhythm of Life#7

ภาพที่ 86 Rhythm of Life#8

ภาพที่ 87 Rhythm of Life#8 ด้านซ้าย

ภาพที่ 88 Rhythm of Life#8 ด้านขวา

ภาพที่ 89 การตรวจงานชุดที่ 3

การวิเคราะห์ชุดที่ 3

เรื่องราว กลั่นกรองผ่านปรัชญาณ จังหวะการเคลื่อนไหวถูกจับความรู้สึกไปตามจังหวะชีวิตจริงที่บางช่วงสงบนิ่ง และบางช่วงต้องฝ่าฟันอุปสรรค วิ่งเคลื่อนตัวเป็นจังหวะที่พร้อมเผชิญอุปสรรคด้วยความรู้สึกสุขุม แม้อยู่ท่ามกลางการขัดแย้งของอุปสรรคแรงคลื่น

ภาพที่ 90 ภาพวาดพู่กันจีนที่แสดงตัวตลกตลกโดยศิลปินจีน จัดโดยคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ

รูปแบบ ลวดการควบคุมปริชาญาณอย่างชัดเจน เข้าใจกระบวนการทำงาน รูปทรงอิสระ ปล่อยวางมากขึ้น จากการอบรมพุทฺถ์กันจีน 2 ครั้ง ที่เห็นการทำงานของศิลปินจีนอย่างใกล้ชิด เห็นความรู้สึกที่ใช้สัญชาตญาณตัวตักพู่กัน การจุ่มสีในแต่ละครั้งฉับพลันรวดเร็ว ความรู้สึกผ่านไหลสู่มือ เน้นการกระทำพร้อมความรู้สึกด้วยใจนิ่งมีสมาธิ สีหม่นโทนเทาที่ตอบรับตรงใจได้ดี เป็นขนาดใหญ่ทั้งชุดรวม 6 ภาพ และภาพสุดท้ายแนวอนยาว 5 เมตรที่แสดงการปะทะคลื่นที่ขวางขนาดใหญ่ ชีวิตที่ต้องเผชิญยอมรับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของชีวิต กลุ่มสีโทนเทาหลายเฉด

เทคนิค มีความคุ้นเคยจนมั่นใจตอบโต้ระหว่างการทำงานจนเสร็จ ด้วยใจนิ่งมีสมาธิ พร้อมแก้ไขปัญหา ที่คิดว่ามีทางแก้เสมอ ทำให้ใจเย็น ตระล่อมรับจังหวะและปล่อยจังหวะให้วิ่งอิสระ จำลองกระแสน้ำที่เลื่อนไหล เทคนิคคั่นสด เทรดสีในครั้งเดียว ถ้าไม่ตรงใจ สามารถทำซ้ำแล้วใช้พู่กัน กวนสีที่เกาะติดเฟรมขึ้นมาใหม่ให้ไหลเคลื่อนวางเซ็ดตัวใหม่แบบไม่กังวล รู้สึกชำนาญที่สะสม ประสบการณ์ตลอด 3 ปีจนชินต่อการแก้ปัญหาแบบไม่กระสับกระส่ายอีกต่อไป

ปัญหา ขนาดใหญ่มากของภาพ 5 เมตรที่ไม่สามารถต่อไปขึ้นเดียว ผู้สร้างสรรค์ขนาดตัว เล็กมุ่มมองการหักเหอาจเห็นไม่ทั่วเฟรมขณะทำเทคนิค, ไม่สามารถยกตั้งเอียงเฟรมได้จังหวะและทั้งพื้นที่ทำงานไม่กว้างยาวมากพอ ดังนั้นจึงแบ่งเป็น 2 เฟรมต่อ ทำให้การทำงานยุ่งยากขึ้น คือ ทำเทคนิคแต่ละครั้งต้องคอยยกเฟรมมาต่อกันในแนวราบเพื่อเชื่อมต่อภาพ บางส่วนของสีมีเหลี่ยมเล็กน้อย การทำขนาดใหญ่ต้องรอการเซ็ดสีให้แห้ง จัดวางจังหวะเดียวตรงส่วนสีที่ขึ้นหนามากอาจรอเซ็ดตัวนานถึง 2 วัน

ภาพที่ 91 ส่วนที่หนาขึ้นใช้เวลารอเซ็ดสีนาน

การพัฒนา

1. ละเอียดอ่อน ประณีตมากขึ้น มีสติตามตั้งแต่เริ่มหยอดเทสีที่ไหลตามสู่พื้นที่เฟรมเกิดเป็นร่องรอยรูปร่างเส้นขึ้นทันที
2. จับความรู้สึกที่เป็นภาพในใจได้ชัด มีเป้าหมาย และตื่นตื่นเมื่อภาพปรากฏเป็นรูปตามความรู้สึกนั้นได้จริง
3. สนุกกับเทคนิคมากขึ้น

ภาพที่ 92 ภาพแสดงผลเทคนิคสนุกขึ้น

ภาพที่ 93 ภาพแสดงผลเทคนิคสนุกขึ้น

สรุปการวิเคราะห์สู่การพัฒนาเทคนิคและผลงาน

ชุดที่ 1 ใช้ปรัชญาญาณวางแผนทั้งหมด แนวคิดและกระบวนการ เป็นช่วงของการทดลอง ทั้งเนื้อหาและรูปแบบ พยายามแสดงลีลาจังหวะคลื่นที่หลากหลาย สร้างสรรค์ผลงานในกรอบเฟรม สีเหลี่ยมผืนผ้าทั้งแนวนอน แนวตั้ง และสีเหลี่ยมจัตุรัส จังหวะส่วนใหญ่ราบเรียบ ทดลองใช้สีหลายอารมณ์เพื่อสำรวจความรู้สึกตัวเอง การเลือกแสดงผลลัพธ์เทคนิคการเทสีจึงเริ่มฝึกจากขนาดเล็กก่อน แล้วค่อย ๆ เพิ่มขนาดใหญ่ ผลลัพธ์เทคนิคดูแข็ง ผู้สร้างสรรค์ตั้งใจบังคับเทคนิคมาก ดูไม่เป็นธรรมชาติเท่าที่ควร เทคนิคครองแห่งแล้วทับซ้อนหลายชั้นคล้ายการเลียนแบบกระบวนการภาพพิมพ์ หิน เส้นยังไม่ลื่นไหล ประสานกลมกลืนนักในแต่ละชั้น

ชุดที่ 2 ลดบทบาทปรัชญาญาณในกระบวนการปฏิบัติงาน ปล่อยสัญชาตญาณอิสระ เริ่มเรียนรู้เข้าใจผลเทคนิคที่ควรปล่อยจังหวะให้ดูพริ้วเป็นธรรมชาติ ลดความแข็งของเส้นและลดการจงใจบังคับทิศทาง ปรับการทับซ้อนสีหลายชั้นให้ไหลจบในที่เดียว เพื่อแสดงความสดของเทคนิคได้ชัดเจน เพราะการทับซ้อนบางจุดดูภาพซ้ำพยายามไม่นึกเป็นขั้นตอนมาก ปล่อยเป็นหลักการทำงาน แก้ปัญหาโดยใช้ปัญญาญาณโต้ตอบระหว่างการทำงาน จัดการภาพในขณะที่ไม่สามารถรอสีให้แห้ง ซึ่งวิธีการหยุดเทสีไม่สามารถหยุดรอเวลาผ่านการคิด การโต้ตอบที่ฉับพลันสร้างจังหวะรุกรับการไหลของสี และรู้จังหวะปล่อยตามธรรมชาติ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์การแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้นเรื่อยๆ จนมั่นใจสู่การสร้างสรรค์เฟรมขนาดใหญ่ขึ้น

ชุดที่ 3 การสรุปรูปแบบที่ผ่านการทำงานทั้งชุด1-2ด้วยปรัชญาญาณเพื่อพัฒนาต่อเป็นชุดที่ 3 ด้วยเฟรมรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวนอน เนื้อหาภาพแสดงลีลาจังหวะชีวิตที่เคลื่อนไหวที่มีการดำเนินชีวิตไปข้างหน้าตามกฎธรรมชาติความเป็นอนิจจัง มีจังหวะภาพที่แสดงการเปลี่ยนแปลงรุนแรงบ้าง-บ้างอย่างพิจารณา ความรู้สึกที่ละเมียดละมัยทั้งรูปแบบและการแสดงสีที่อารมณ์ที่ชัดเจน สีเข้ม ความรู้สึกที่เผชิญสุข-ทุกข์วนเวียนเป็นโหนเทาที่แสดงความรู้สึกเป็นกลาง จินตนาการมองภาพในใจ ซึ่งเป็นการทำงานของปรัชญาญาณที่วางเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจน แล้วจัดการตามกระบวนการปัญญาญาณสร้างภาพที่ดึงความรู้สึกพุ่งตรงเป้าหมายอย่างฉับพลัน เรียนรู้จังหวะธรรมชาติการไหลของสีที่ปล่อยอิสระบ้างตามสัญชาตญาณ คมตะล่อมทิศทางตามที่ต้องการสลัดกันไป การเรียนรู้สร้างเทคนิคจนเกิดเป็นภาพ ด้วยกระบวนการวิธีของปัญญาญาณในระหว่างการทำงานอย่างมีสมาธิแน่นแน่ว แก้ปัญหาฉับพลันเฉพาะหน้า เพราะกระบวนการวิธีไม่สามารถหยุดรอการคิดในเชิงตรรกะได้เลย

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุปผลของการสร้างสรรค์

ชุดผลงานจิตรกรรมนามธรรมตะวันออก: นามธรรมของสายน้ำ

ผู้สร้างสรรค์แบ่งการพัฒนาผลงาน โดยใช้โครงสร้างงานสร้างสรรค์ที่มีผลต่อผู้ดูของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ปรีชา เกาทอง (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2554: 11-14) 3 ด้าน คือ

1. ด้านความคิดความรู้สึก

แรงบันดาลใจจากความงามของธรรมชาติภายใต้กฎเกณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งแฝงปรัชญา การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธและเซน คือการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ทุกสรรพสิ่ง ล้วนเป็นอนิจจังตามกฎธรรมชาติผ่านประสบการณ์วิปัสสนา และความรู้สึกผูกพันต่อธรรมชาติที่ ละเอียดอ่อนเหมือนมีชีวิต ความสัมพันธ์ใจต่อกัน

2. ด้านความงาม

แม้นามธรรมตะวันตกเป็นประเภทหนึ่งในศิลปะที่บันทึกประวัติศาสตร์ช่วงปลาย คริสต์ศตวรรษที่19 อันเกิดจากความประทับใจจิตวิญญาณธรรมชาติของญี่ปุ่นและอัฟริกัน ซึ่งศิลปิน ตะวันออกจีน, ญี่ปุ่นที่เข้าถึงการสร้างสรรค์ที่มุ่งใจและรับรู้ความรู้สึกถึงจิตวิญญาณที่มีความเชื่อฝังแน่น ดังนั้นรูปแบบนามธรรมตะวันออกจึงเป็นรูปแบบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันของศิลปินจีนและโดยเฉพาะ ศิลปินญี่ปุ่น ฮิโระชิ เซ็นจู ที่เคารพความเชื่อและเทคนิคโบราณมาพัฒนาสู่ผลงานในปัจจุบัน และยังคง มีต่อไปในอนาคตตามความเชื่อของชาวตะวันออก ที่มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบนามธรรม ตะวันตกและความเชื่อนามธรรมตะวันออก จนกลายเป็นนามธรรมสากล ใช้ภาษาภาพโดยตรงในการ สื่อสารจากใจผู้สร้างสรรค์ไปสู่ใจผู้รับเป็นการแสดงความงามและความจริงในแบบอัตวิสัย โดยใช้สี ตามความรู้สึก (Subjective Colors)) และใช้ใจ(Intuitive Knowledge) ปัญญาญาณนำสู่เป้าหมาย ไม่อ้างตรรกะ ไม่มีขั้นตอนเรียงลำดับ ตอบโต้ความรู้สึกเพื่อนำภาพในใจออกมาให้ปรากฏ ด้วยเทคนิค การเทหยอดสีต้นสด ฉับพลัน ไม่ผ่านการปรุงแต่งของพู่กัน แสดงทัศนธาตุที่สำคัญสื่ออารมณ์ ความรู้สึก (Inner World) เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อศิลปะ เน้นการสร้างความรู้จากประสบการณ์ ตามความคิดกลุ่มปฏิบัตินิยม

3. ด้านความหมาย

จังหวัดชีวิตที่เคลื่อนไหวโลดแล่นเผชิญลมฝนพายุซัดหรือบางจังหวัดก็นิ่งสงบเลื่อนไหลเอื่อยเหมือนจังหวัดลีลาของสายน้ำตามปรากฏการณ์ธรรมชาติ ชีวิตที่เผชิญการเปลี่ยนแปลง น้อมใจยอมรับกฎธรรมชาติ ความเป็นอนิจจังด้วยใจที่สมดุลง

แนวความคิด

ผู้สร้างสรรค์ยึดหลักพุทธที่สอนให้มนุษย์ใช้ชีวิตสอดคล้องไปตามกฎธรรมชาติ ตระหนักว่าทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง จังหวัดคลื่นที่เคลื่อนไหวตัวถูกซัดเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม กระแสน้ำไหลไม่เคยหยุดนิ่ง เสมือนดังจังหวัดชีวิตคนเราที่ต้องถูกเซซัดเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมรอบตัว ผ่านสุข-ทุกข์วนเวียนกลับไป-มาในชีวิต ดังนั้นจึงเลือกการมองสรรพสิ่งให้เป็นกลาง ไม่แบ่งคู่ตรงข้ามตามความคิดเช่น สุขคือทุกข์น้อย ทุกข์คือสุขน้อย พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ชีวิตและเคลื่อนไหวไปตามกาลเวลา น้อมยอมรับอนิจจังด้วยใจที่สมดุลง...

รูปแบบ

จิตรกรรมนามธรรมตะวันออก ศิลปะที่มองข้ามรูปลักษณ์ภายนอก ไม่เลียนแบบตามความเป็นจริงของโลกภายนอก สกัดความรู้สึกถ่ายทอดส่งใจถึงใจผู้รับแสดงออกด้วยสื่อต่าง ๆ ตามความสามารถและบุคลิกภาพของผู้สร้างสรรค์แล้วถ่ายทอดออกเป็นผลงาน ลักษณะตัดทอนละรูปไม่คำนึงถึงธรรมชาติตามที่ตาเห็น เลือกแสดงความสำคัญกับทัศนธาตุ เช่น เส้นที่เลื่อนไหล พริ้วไหลอย่างเป็นธรรมชาติ สื่ออยู่ในเขตโทนสีเทาและรูปทรงเปิดอิสระ เป็นหลักเพื่อสื่อความหมายที่ต้องการแสดงเรื่องราวจังหวัดคลื่นที่ดำเนินราวจังหวัดชีวิต

วัสดุ

สีน้ำมันบนเฟรมผ้าใบ

เทคนิค

การเทราดของสีน้ำมัน ที่ผสมจนกลายเป็นของเหลว ที่แสดงการไหลเลื่อนจำลองลักษณะการเลื่อนไหลของน้ำได้สมจริง เทคนิคสร้างทัศนธาตุทั้งหมดไปพร้อม ๆ กันในที่เดียว คือเมื่อเทสีหมุนเอียงเฟรมเพื่อสร้างทิศทางจังหวัด จะปรากฏทั้งเส้น สี รูปทรง พื้นผิว ทิศทาง จังหวัด น้ำหนัก แสงเงาครบในที่เดียว โดยเริ่มสร้างภาพจากตรงกลางก่อนแล้วไหลไปทั่วจนเสร็จ หรือสร้างจากบนลงล่าง การวางองค์ประกอบขึ้นอยู่กับทางเลือกแสดงความรู้สึก เช่น สงบนิ่งหรือพัตรุนแรง

การสร้างสรรค์เป็นไปตามวัตถุประสงค์คือการสร้างสรรค์ชุดผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน “นามธรรมของสายน้ำ” โดยได้แรงบันดาลใจจากคำสอนปรัชญาพุทธเถรวาทคือชีวิตที่น้อมยอมรับกฎธรรมชาติ เพราะทุกสรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง และความเป็นเช่นที่แสดงความเป็นนามธรรม ผ่านความรู้สึกด้วยใจส่งถึงใจ ไม่สามารถผ่านภาษาหรือถ้อยคำ และการมองชีวิตแบบไม่แบ่งทวิภาคด้วยใจเป็นกลาง และเป็นจิตรกรรมที่สะท้อนความงามความจริงในแบบอัตวิสัย

ข้อเสนอแนะการสร้างสรรค

การสร้างสรรคจิตรกรรมนามธรรมชุดนี้เป็นการประสานกระบวนการทำงานของร่างกาย ทั้ง 3 ส่วนตามความหมายถึงปัญญาญาณ คือ 1.ด้านร่างกาย ซึ่งเป็นการทำงานโดยใช้สัญชาตญาณ ตอบรับหน้าที่อัตโนมัติ มีบทบาทต่อการปฏิบัติงานสร้างสรรค ที่คอยตื่นตัวรับรู้และตอบรับความรู้สึก อย่างดี 2. ด้านสมอง ที่ทำงานโดยใช้ปรีชาญาณที่ผ่านการคิด, การวางแผนอย่างมีขั้นตอน มีบทบาท ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ตั้งแนวความคิดและทดลองวิธีการจนได้เทคนิคที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ทั้งเมื่อผลงานเสร็จ ปรีชาญาณจะวิเคราะห์ชุดงานเพื่อก้าวสู่การพัฒนาต่อไป 3. ด้านจิตใจซึ่งเป็นส่วนหลักที่สำคัญ ความรู้สึกที่แท้จริงต้องนำมาสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมเสมอ มิฉะนั้นจะเป็นความรู้สึกที่เลื่อนลอยจอมปลอม การมีสมาธิที่แน่วแน่ต่อการทำงานทำให้เกิดปัญญาญาณผุดคำตอบหรือแก้ปัญหา ที่ไม่เคยมองเป็นปัญหาอีกต่อไปด้วยความรอบคอบและมีสติผ่านการรับรู้ที่เที่ยงตรง โดยไม่ต้องเรียงเรียงลำดับในการสร้างสรรคผลงาน แต่นำความรู้สึกที่แน่วแน้นั้นถ่ายทอดสู่ผลงานตั้งใจนึก ดังนั้นการสร้างสรรคจะสัมพันธ์การทำงานกันทั้ง 3 ด้านโดยไม่สามารถขาดด้านใดด้านหนึ่งได้

ข้อเสนอแนะการชมภาพ

การสร้างสรรคผลงานศิลปะแนวนามธรรม นามธรรมที่มีความหมายว่าศิลปะที่มองด้วยตา เห็นรับรู้แล้วเข้าถึงด้วยใจ โดยผู้สร้างสรรควาดภาพผ่านใจ ส่งต่อให้ผู้รับตรงใจ การชมนิทรรศการที่ใช้ใจสัมผัสรับรู้ความรู้สึก ไม่ควรถามหาความจริง วัดเปรียบเทียบจากโลกภายนอกตามลักษณะกายภาพ การชมภาพที่เงียบสงบนิ่ง มีสมาธิ จะสามารถจับความรู้สึกได้ดี มองลักษณะเส้นที่ชัด-บางเลื่อนไหล พริ้วหายไป พิจารณาการใช้สีที่เป็นตัวสะท้อนอารมณ์ ค้นหาความรู้สึก มองอย่างเปิดใจ ใช้เวลาดู พิจารณาภาพให้นานพอ มองเคลื่อนตามส่วนต่าง ๆ ให้ทั่วภาพอย่างช้า ๆ มีส่วนไหนที่ชอบหรือถูกใจบ้าง รู้สึกอย่างไร ถาม-ตอบเป็นความรู้สึก เช่นเดียวกับที่ผู้สร้างสรรคถามขอตอบระหว่างการสร้างสรรค ภาพ คล้ายการฟังดนตรีที่มีท่วงทำนองโชนเสียงเมโลดี้จังหวะช้า-เร็ว, ดัง-ค่อย, หนัก-หน่วง-แผ่วเบา จางหายไป จับความรู้สึกตามท่วงทำนองทุกขณะซึ่งสำหรับนักดนตรีแล้วมักนิยมการฟังเพลงที่ไม่มีเนื้อร้องคำพูดใด ๆ เพราะทำนองสื่ออารมณ์บริสุทธิ์ได้ดีกว่าและลึกกว่าตั้งใจตื่นตัวฟังจังหวะเมโลดี้ที่ดัง-งาม ท่วงทำนองเคลื่อนผ่านพาอารมณ์ความรู้สึกให้เคลิ้มไป บางครั้งยิ้ม ปลาบปลื้ม หรือฟังแล้ว เศร้าเกินกว่าจะทนได้ จนต้องน้ำตาไหลเมื่อได้ยินเสียงทำนองลักษณะนี้ ความจริงของความรู้สึกที่ทุกคนย่อมรู้สึกไม่เหมือนกันเมื่อฟังเพลงในจังหวะเดียวกัน ประสบการณ์เป็นตัวแปรสำคัญในการรับรู้ ชำนาญมากมีทักษะพอที่รับรู้มาก รวมทั้งบุคลิกลักษณะ ถ้ามีความรู้สึกอ่อนไหวง่ายไวต่อความรู้สึก มีประสบการณ์ร่วม โดนใจก็เปิดรับความรู้สึกได้อย่างง่ายดาย เช่นเดียวกับการชมภาพศิลปะ ความรู้สึก วัดไม่ได้ ไม่จำเป็นต้องรู้สึกแบบที่คนวาดรู้สึก ขอเพียงผู้ดูมีรู้สึกบางอย่างตอบโต้ นั่นคือการเปิดใจ... รับอรรถรสสุนทรีย์ในภาพแล้ว

รายการอ้างอิง

- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2554). **ศิลปะสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ (1991).
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2544). **นิยายเขน**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- จํานงค์ ทองประเสริฐ. (2545). **บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น ภาค1-4**. แปลจาก Source of Japanese Tradition edited by WM.Theodore de Bary. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้ง.
- ชลูด นิมเสมอ. (2556). **Secret of Life**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ซาเซน[นามแฝง]. (2557). **ตื่น ZEN**. กรุงเทพฯ: แชนท์โพร์พริ้นติ้ง.
- ประพนธ์ ผาสุขยัต. (2555). **ปัญญาญาณโอโซ่**. กรุงเทพฯ: พรีเมียมดี พับลิชชิ่ง.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2559). **ต่างชาติตื่นตัวใช้การเจริญสติปลูกฝังคุณธรรมในเด็ก**. เข้าถึงเมื่อ 14 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Dhamma/viewnews.aspx?NewsID=9580000099005>
- พระมหาอำนาจ พลปญโญ. (2558). **ความลับแห่งจิตในปรัชญาสองสายธาร**. กรุงเทพฯ: วารสาร พับลิชชิ่ง.
- พระไพศาล วิสาโล. (2559). **ดิช นัท ฮันท์ กับมิตติของพุทธศาสนา**. เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.visalo.org/article/person18NhatHanh.htm>
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ. (2557). **ปฏิบัตินิยม (Pragmatism)**. เข้าถึงเมื่อ 15 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก http://www.baanjomyut.com/library_2/extension-2/theory_of_the_nature_of_knowledge/03.html
- ระวี ภาวิไล. (2535). **รู้สึกรู้คิด**. กรุงเทพฯ: ฟ้าใส.
- _____. (2547). **เพ่งพินิจเรื่องชีวิต**. กรุงเทพฯ: สยามบรรณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน (2559). **พจนานุกรมฉบับพ.ศ.๒๕๕๒**. เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก https://dict.longdo.com/search/*%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1*
- บูลเลน, เลียนาร์ด เอ. (2535). **ศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิต**. แปลโดย พระประชา ปสนนุชมน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ฮาร์ท, วิลเลียม. (2529). **ศิลปะในการดำเนินชีวิต**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556). **ศิลปะนามธรรม**. เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A8%E0%B8%B4%E0%B8%A5%E0%B8%9B%E0%B8%B0%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1>

- สุวัฒน์ จันทรวงศ์. (2540). **ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา**. กรุงเทพฯ: อลิอันเพรส.
- โอโซ OSHO[นามแฝง]. (2555). **ปัญญาญาณ: การรู้ที่อยู่ “นอกเหนือจากเหตุผล” Intuition :Knowing Beyond Logic**. แปลและเรียบเรียงโดย ประพนธ์ ผาสุขยืด. กรุงเทพฯ: พรีเมียม.
- อิทธิพล ตั้งโฉลก. (2550). **แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Art prize [pseud.]. (2015). **Interview Ran Ortner**. Accessed June 24. Available from <http://www.artprize.org/blog/ran-ortner-interview>
- Artistalliancesg. (2015). **Oh Chaihoo Exhibition**. Accessed July 8. Available from <http://www.artistsalliancesg.com/oh-chai-hoo.html>
- Asia Society. (2015). **Hiroshi Senju: What is Art? What is Beauty?** Accessed June 24. Available from <http://asiasociety.org/hong-kong/events/hiroshi-senju-what-art-what-beauty>
- Kuspit, Donald. (2009), **Hiroshi Senju**. Italy: Skira
- Hakaren [pseud.]. (2015). **Oh Chai hoo Biography**. Accessed July 8. Available from <http://hakaren.com/artists/oh-chaihoo>
- INSTINC. (2015). **Jendela Art Space Esplanade**. Accessed July 8. Available from http://www.instinc.com/global/index.php?option=com_tz_portfolio&view=article&id=161:mo&catid=32&Itemid=133
- Tagore Gallery. (2015). **Hiroshi Senju**. Accessed November 1. Available from <http://www.sundaramtagore.com/artists/hiroshi-senju/biography/>
- _____. (2015). **Hiroshi Senju**. Accessed November 14. Available from <http://www.artnet.com/galleries/sundaram-tagore-gallery/hiroshi-senju-haruka-naru-aoi-hikari/>
- The Sun Magazine. (2015). **Interview Ran Ortner**. Accessed June 24. Available from http://thesunmagazine.org/issues/438/water_water_everywhere
- Wikipedia. (2015). **Hiroshi Senju**. Accessed September 18. Available from http://en.wikipedia.org/wiki/Hiroshi_Senju

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

กิจกรรมที่ 1 การสำรวจทะเลใต้ร่วมกับโครงการอนุรักษ์ปะการังของศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์ 48

กิจกรรมที่ 1 การสำรวจทะเลใต้ร่วมกับโครงการอนุรักษ์ปะการังของศูนย์วิจัยจุฬารักษ์ 48

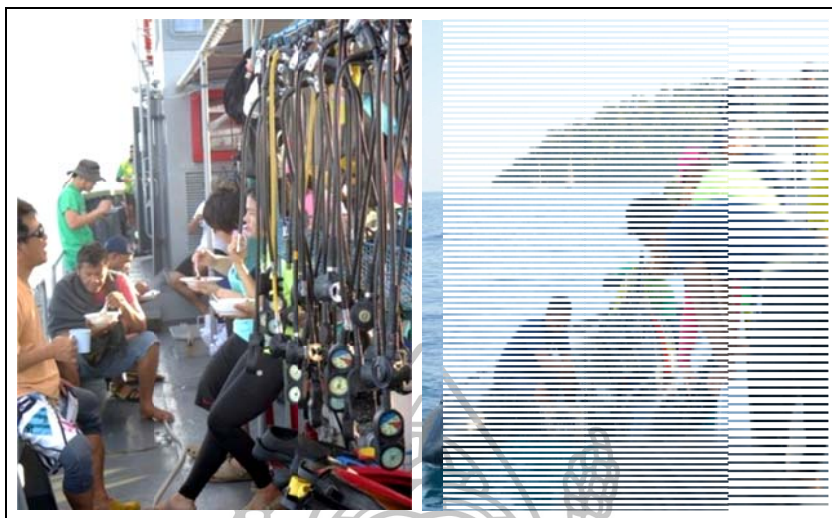
การเดินทางเก็บข้อมูลกลางทะเลเริ่มที่เกาะราชาใหญ่ เกาะรอก เกาะตะรุเตา ระหว่าง 22-27 มกราคม 2559 รวม 5 วัน โดยมีทีมนักดำน้ำอาสาสมัครซึ่งมีอาชีพหลากหลายสมัครโครงการผ่านเว็บไซต์ และต้องอบรมผ่านการฝึกดำน้ำและใช้อุปกรณ์ปฏิบัติงานอนุรักษ์จากศูนย์จุฬารักษ์ก่อน เริ่มจาก ศ. 22 มค. 59 เดินทางจากสนามบินดอนเมือง (18.30น.) ไปถึงภูเก็ต (20.30น.) มีอาหารจากศูนย์นำมารับประทาน เดินทางเข้าที่พักอาคารรับรองอุทยานใต้ทะเล (23.00น.)

วันที่ 1 (ส. 23 มค. 59) เริ่มภารกิจ ตีตีสี่ 5.30 ขึ้นรถบัสเดินทางไปท่าเรือเพื่อขึ้นเรือปฏิบัติการถึงศูนย์ซีวะ ท่าเรือภูเก็ต 8 โมง มีเรือจุฬารักษ์ 48จอดคอยอยู่ เป็นเรือที่สร้างเพื่อปฏิบัติการอนุรักษ์ใต้น้ำของศูนย์โดยเฉพาะ ลูคน้ำได้ 100 คน

ภาพที่ 94 พลเรือเอกทักษิณ ฤกษ์สังเกตุ และทีมปฏิบัติกล่าวต้อนรับ

ผู้นำทีมโดยพลเรือเอกทักษิณ ฤกษ์สังเกตุ และทีมปฏิบัติ โดยวางแผนแบ่งนักดำน้ำเป็น 4 ทีม แนะนำเจ้าหน้าที่ครุฑนำ และอธิบายทริปเดินทางแต่ละวัน ขณะที่ลูกเรือรับประทานอาหารเช้าบนเรือโคลงเคลง 9 โมง แล้วเช็คอุปกรณ์ดำน้ำเพื่อความปลอดภัย

ภาพที่ 95 บรรยากาศตอนเช้าบนเรือในวันแรก

บอกกฎระเบียบข้อตกลง ทุกวันทุกคนต้องขึ้นเรือตั้งแต่ 6 โมงเช้าจนถึง 1 ทุ่ม แล้วลงเรืออย่างขึ้นเกาะเข้าที่พักอาบน้ำพักผ่อน2ทุ่ม มีการเตรียมเสบียงอาหารสำหรับ 3 มื้อบนเรือลำนี้ตลอด 5 วันครบพร้อมผลไม้ทุกอย่างง่าย ๆ เหมือนเข้าค่ายฝึก ท้ายเรือเป็นห้องครัวมีตู้เย็นและชิงค์ล้างจาน เตียงนอน2ชั้นเข้ามุมให้ทหารนอนเฝ้าเรือ ลูกทีมเตรียมเฉพาะเสื้อผ้าที่จำเป็นไว้ใต้ท้องเรือ ทุกเย็นจะต้องหยิบเฉพาะเสื้อใส่ฟรุ้งนี้ลงไปอาบน้ำนอนแต่ละคืน

10.00 จอดเรือลงทุ่นเกาะราชาใหญ่ วันแรกก็เจอคลื่นสูงรับน้องใหม่ ลมแรงปะทะเรือจนตู้เย็นแทบล้มกึ่งพื้น ผู้สร้างสรรค์ต้องปีนขึ้นไปอยู่บนระเบียงชั้น2 ส่วนด้านล่างโดนน้ำทะเลสาดเปียกไปทั่วทั้งเรือ ข้างบนเรือโคลงเคลงแรงกว่าชั้นล่าง ผู้สร้างสรรค์พอบันทึกภาพได้บ้าง แต่ทริปครั้งนี้ทำให้รู้ว่าไม่มีประสบการณ์การอยู่บนเรือตลอดทั้งวันแบบนี้ คนที่ติดกล้องจะเป็นกล้องใส่กรอบกันน้ำใช้ถ่ายได้ทะเลกันเลย ไม่กลัวเปียกน้ำ การบันทึกภาพเวลาคื่นชัดแรง ๆ คงต้องเก็บบันทึกความรู้สึกไว้ในใจให้เต็มที่ ซึ่งมันก็สร้างประทับใจได้มากทีเดียว แรงชัดคลื่นการเผชิญอุปสรรคที่ถาโถม มือเหนียวเกาะยึดเสา แรงลมตีโกลกหูจนแกำหน้าสั้น ทั้งเปียกทั้งเค็ม กระเซ็นเป็นละออง งานนี้ทุกคนเสื้อเปียกทั่วถึง แล้วเรือก็แล่นไล่ฝาคื่นลมนั่นออกมาสู่สภาพอากาศปกติได้ตอนเที่ยงพอดี (12.30)พักทานข้าวเที่ยง แต่ผู้สร้างสรรค์ปากชืดหัวหมุน เวียนทั้งเมาคลื่นและกลืนน้ำมันเครื่องซึ่งสาเหตุหลังนี้ต้องปรับตัวอย่างมาก เมาจนทานข้าวไม่ลง อาเจียนเข้าห้องน้ำพักใหญ่ จนต้องหาเก้าอี้เตี้ย ๆ จับหลังจนสลบไปเป็นชม.

14.00 เริ่มรู้สึกตัวได้ยินเสียงเพลงนักดำน้ำต่างร้องเพลงครึกครื้นกันไปบนเรือตามอารมณ์จังหวะเพลง มีสายลมพัดล้อน้ำผมพลั่วสบายใจ ลมสงบทะเลคลื่นเบา ๆ ลูกเรือต่างเฮฮา และมีเสียงบอกต่อ ๆ กันมาว่าประมาณ4โมงคงได้ถึงเกาะรอก ที่พักของคืนแรก

17.00 ได้เวลาปฏิบัติการลงทุ่นปูนขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เครื่องจักรยกจากบนเรือโดยมีลูกเรือยื่นเข้าแถว 2 ฝั่ง ด้านหนึ่งคอยช่วยดึงอีกด้านผ่อนประคองเชือกเส้นใหญ่ ระหว่างการทำงานจะมีคนที่รับผิดชอบคอยถ่ายภาพรายงานแต่ละจุดเสมอ

ภาพที่ 96 การวางทุ่นซีเมนต์เพื่ออนุรักษ์ประการัง

18.30 ทานข้าวเย็นก่อน แล้วค่อย ๆ ททยอลงเรืออย่างลงเกาะที่พักเที่ยวละ 10 คน ที่พักของกองสวัสดิการทหารเกาะรอก ฟ้ามืด ฟ้าไฟฉายส่องนำทาง ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ ไม่มีทีวี ไม่มีแอร์ ไม่มีไฟฟ้า ร้านปิดบริการ 2 ทุ่ม ทั้งเกาะเงียบ...

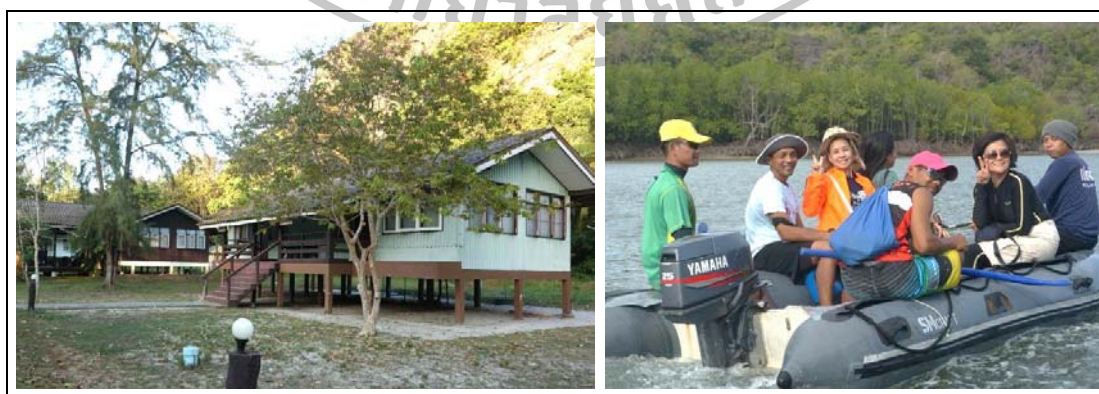
20.30 รับประทานอาหารเย็นที่พร้อมสำหรับภารกิจครั้งนี้ นัดที่หาดตรงจุดรับส่ง 6 โมงเช้า

ทุกวันจะมีภารกิจแบบนี้ไปตลอด คือวางทุ่นตามที่มอบหมายวันละ 2-3 จุดต่อวัน มีการวางแผนการเดินทางและตรวจสอบสภาพภูมิอากาศก่อนเดินทาง บนเรือมีเครื่องมือช่วยตรวจวัดความปลอดภัยหลายด้าน เช่น เข็มทิศ, แผนที่, เครื่องวัดความลึกของน้ำทะเล, ระยะทางพิกัดเส้นละติจูดที่แน่นอนและบอกระยะทางเข้าสู่ฝั่ง, แต่ละคนบนเรือแบ่งสายหน้าที่งานตามตำแหน่ง ดังนั้นทุกคนต่างรู้หน้าที่ปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว

ภาพที่ 97 เครื่องมือด้านความปลอดภัยบนเรือ

วันที่ 2 (อา. 24 มค. 59) ออกจากเกาะรอกโน ระหว่างเส้นทางปฏิบัติวางและซ่อมแซม
 ทุ่นได้นำมุงหน้าสู่ตระรุเตา ใช้เวลา 3 ชม. สถานที่พักเป็นเขตพื้นที่ใหญ่มาก มีโซนบ้านพักหลายโซน ซึ่ง
 วันนั้นบอกขณะนั้นมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าพักเกิน 100 คน กว่าที่จะเสร็จภาระกิจครบ 3 จุดและทานข้าว
 เย็นก่อนขึ้นฝั่งก็มีดี ภาระกิจจบไปอีกวัน

ภาพที่ 98 เรือนพักของเกาะตระรุเตา

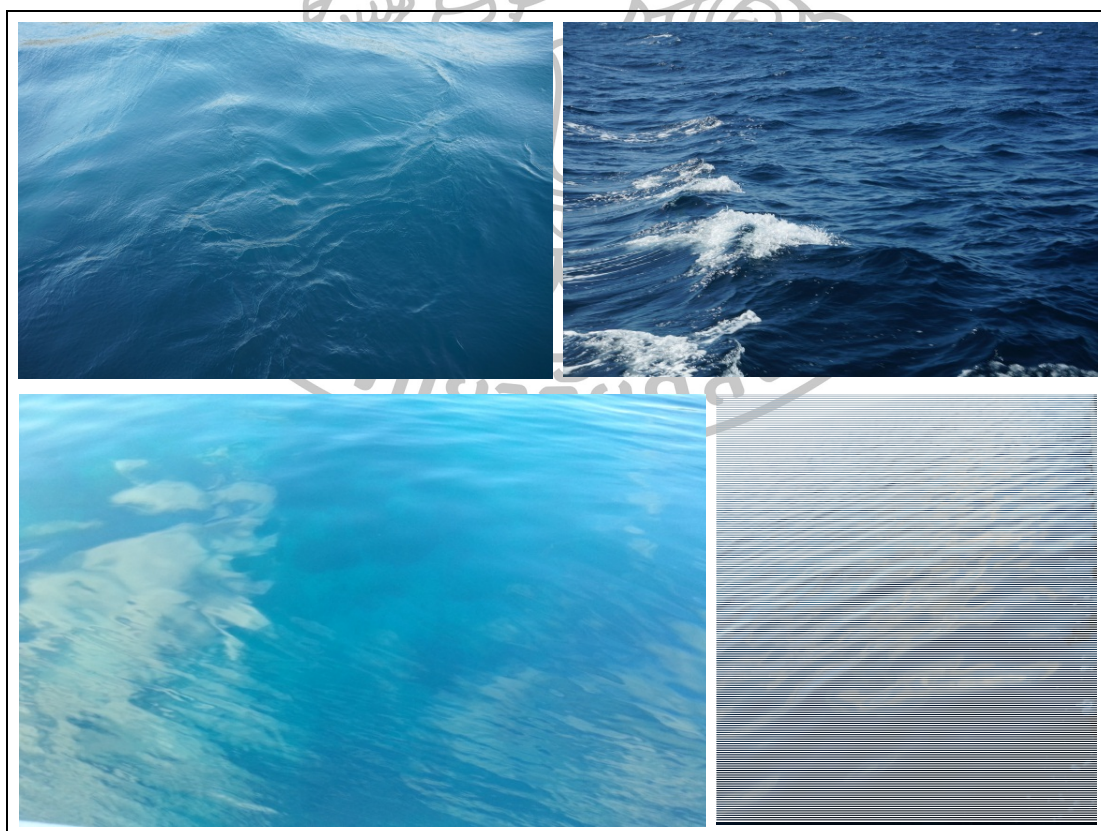
วันที่ 3 (จ.25 มค.59) เป็นวันที่ผู้สร้างสรรค์ออกติดตามที่มวางทุ่นกับเรือต.(ลาดตระเวน) ซึ่งย้ายลงไปขึ้นเรือที่เล็กกว่า ไปเกาะดอนแล้วนัดพบเรือใหญ่ตามจุดนัดหมาย ระหว่างทางมีช่วงฝนตก ขณะอยู่เรือกลางทะเล เห็นรุ้งตามคลื่น ภารกิจเสร็จเร็วช่วงบ่ายจึงจัดทริปสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ไปดูคุคตะรุเตาที่มีชื่อเสียงโด่งดังซึ่งต้องเดินเข้าป่าถึง 15 กิโลเมตรตามทางชั้นตลอดเส้น และไปดูถ้ำจรเข้ ระหว่างทางนั่งเรือชมป่าโกงกางที่สมบูรณ์สวยงาม วิถีชีวิตหินล้อมภูเขางดงาม สีเขียวไปไม่หลายน้ำหนักและสะท้อนเงาสีลงพื้นน้ำ ปีนเขาลากแพตังเชือกไปอีก 200 ม.จนถึงถ้ำโมงค์ทางยาว ทั้งมีดอับ เย็น เงียบ นกค่างควาวตัวจิ๋วเกาะตามซอกถ้ำนับพัน ๆ ตัว คนส่องไฟฉายสำรวจถ้ำนำทางตลอด พบความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติที่แอบไว้ ถ้ำหินย้อยทรงประหลาด รูปร่างห้อยย้อยมีแสงระยิบระยับเป็นประกายคล้ายเพชรเป็นประกายงดงามเมื่อต้องแสงไฟ

ภาพที่ 99 เดินป่าสำรวจคุคตะรุเตาและถ้ำจรเข้ผ่านป่าโกงกาง

วันที่ 4 (อ. 26 มค. 59) ขึ้นเรือปฏิบัติการ 6 โมงเช้าตามปกติประกาศเดินทางกลับเกาะ รอกในเป็นเวลา 5 ชม.ตลอดการเดินทางคลื่นเรียบสงบ กลางแดด เปิดเพลงฟัง ร้องเพลงตลอดทาง เที่ยงบ่ายวางพุงทำงาน จนเย็นเสร็จภาระกิจ หัวหน้าที่มีอนุญาตพักดำน้ำฝวน้ำดูประการังตามอัศร ยาศัย หาดทรายที่นี้ขาวโพนละเอียดนุ่มเท้า หาดร้างสมบูรณ์มาก มีปูหลายชนิด น้ำใส วันนี้กลับถึงที่ พักค่ำมีด

วันที่ 5 (พ. 27 มค. 59) จัดเก็บสัมภาระเพื่อเตรียมเดินทางกลับ มีเหตุลึ้มโทรศัพท์ทิ้งไว้ที่ พักจึงต้องขออน้องที่มอาสา นักชำนาญเรืออย่างซึ่งเรือกลับฝั่งอย่างว่องไว ความรู้สึกที่เรียกว่าการสะเทิ้น น้ำสะเทิ้นบกเป็นแบบนี้เอง กระแทก กระโดด ๆ ข้ามคลื่น ทะเลกลายเป็นถนนแข็งลื่น มวล หนาแน่นของน้ำที่ไม่ใช่ของเหลวนุ่มนวลอีกต่อไป ตลอดเวลาจากกลับช่วงสายถึงบ่ายที่เล่นกลับฝั่ง ทั้ง ครูและลูกทีมต่างอำลาพูดคุยกุณเคยประหนึ่งญาติสนิทที่ร่วมชะตาชีวิตสมบุกสมบันสนุกสนาน มีน้ำใจ เสียยหัวเราะต่อกัน บางคนคุ้นเคยมากเพราะอาสาร่วมโครงการทุกปีด้วยใจ ไม่มีค่าตอบแทนและยัง ต้องกลางานประจำมา แล้วการเดินทางก็ถึงฝั่งภูเก็ตโดยสวัสดิภาพในตอนเย็น เดินทางต่อไปสนามบิน ดอนเมือง แยกย้ายกลับสู่วิตปกติตามหน้าที่ของตนกันต่อไป...

ภาพที่ 100 สีสันความลึกของน้ำทะเล

บันทึกความประทับใจทะเลของผู้สร้างสรรค์

การเดินทางครั้งนี้แตกต่างกว่าทุกครั้งที่เคยไปหาแรงบันดาลใจจากทะเล เพราะปกติผู้สร้างสรรค์จะมองทะเลที่ยืนจากชายหาดหรือชายฝั่ง ไม่มีโอกาสสัมผัสทะเลแบบอยู่กลางน้ำ แล้วเป็นเวลาต่อเนื่องเข้าถึงค่า 5 วันที่คลุกคลีกลางทะเล เป็นลูกน้ำเค็มที่ชุ่มละอองเกลือทะเลเกาะตัวทุกวัน ตัวที่เปียกตากแดดได้ลมจนตัวแห้ง ตัวเหนียวหนึบน้ำเค็ม มองไปทางไหนก็มีแต่พื้นน้ำล้อมตัว จากฝั่งเห็นทะเลสีเขียวใส แล่นเรือได้สักชม น้ำลึกเข้าสู่ทะเลกว้างกลายเป็นสีเทาเข้มแม้จะมีแสงแดดส่อง ได้สัมผัสจังหวะคลื่นหลากหลาย ได้คลื่นสูงลมแรง 5 เมตรซัดตัวเปียกน้ำไปทั่วทั้งเรือสองชั้น กล้องที่นำไปไม่เหมาะใช้กลางทะเลเรือชั้น 2 เป็นจุดมองทะเลจากที่สูง ไม่เห็นฝั่ง มีเพียงเรือบนน้ำทะเลกับม่านฟ้าคู่กันไป ไกลขีดคลื่นสูงทั้งแรงคลื่นแรงลมโกรกเหวี่ยงตัวเซ เสียงลมตีระรัวกลบหู หน้าเปียกตาปรือไปด้วยละอองคล้ายฝนตกสาครระเซ็น แก้มสันหูกา มือเกาะยึดเสาโซซัดโซเซหนักจนน้ำตาไหลราวกับว่าชีวิตจังหวะนี้ต้องฝ่าฟันผ่านพ้นอุปสรรคนี้ไปให้ได้ ไม่ว่าจะคลื่นลมฝนซัดล้มแค่ไหน แล้วจังหวะนั้นก็ค่อย ๆ ผ่านพ้นไปได้ด้วยใจที่มั่นคง แล้วสักพักคลื่นลมแรงก็หยุดสงบราบเรียบฟ้าโปร่ง จังหวะชีวิตหรือจังหวะคลื่นทะเลแปรเปลี่ยน ไม่มีความแน่นอน จังหวะชีวิตเผชิญคลื่นอุปสรรคทุกข์บ้างเดี๋ยวก็ผ่านไป พบจังหวะสงบราบเรียบ สวยงามแห่งความสุข สำหรับผู้สร้างสรรค์แล้วไม่ว่าจะผ่านเผชิญจังหวะคลื่นใด มันก็สวยงามกันคนละแบบและพร้อมเรียนรู้จังหวะนั้นอย่างรอบคอบ

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาดูผลงานศิลปิน “อิโระชิ เถ็นจู” ณ ประเทศญี่ปุ่น

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาดูผลงานศิลปิน “อิโรชิ เส็นจู” ณ ประเทศญี่ปุ่น

การเดินทางศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องโตเกียว Kyoto ระหว่าง 21-27 มีนาคม 2558 รวม 7 วัน โดยเดินทางไปพร้อมกับคณะนักศึกษาปริญญาโท ภาคทฤษฎีศิลป์ ชั้นปีที่ 2 วิชาสุนทรียศาสตร์ตะวันออก ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยยศ อิษฏ์วรพันธุ์ ซึ่งขอขอบพระคุณในความกรุณาที่อนุญาตให้ร่วมการเดินทางในครั้งนี้ การไปทริปญี่ปุ่นครั้งนี้เพื่อการดูงานศิลปะและชมธรรมชาติในวัด, สวนญี่ปุ่น, สวนสาธารณะ, สวนไผ่, เกาะนาโอชิม่า Naoshima เกาะที่จัดแสดงผลงานศิลปะศิลปินที่มีชื่อทั่วโลก กระจายทั่วเกาะโดยที่นักท่องเที่ยวปั่นจักรยานตระเวนสนุกไปตามจุดแสดงและมีรถบัสบริการวิ่งรอบเกาะด้วยส่งแต่ละจุดทั่วเกาะ จึงได้รับทั้งความรู้พร้อมทั้งความสุนทรีย์ที่เข้าใจประเพณีและวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมาก เช่นการชมสวนมอส ป่าสมบูรณ์ที่วัด Saihoji

ภาพที่ 101 ความสมบูรณ์ของสวนหญ้ามอส

ภาพที่ 102 บนเกาะนาโอชิม่า Naoshima

สถานที่ที่สำคัญและภายในนิทรรศการที่มีตัวราคาแพงมักไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปเลย อย่างพิพิธภัณฑ์ chichu ที่ออกแบบสถาปัตยกรรมที่คำนึงทิศทางลมและแสงกับผลงานที่จัดแสดงแต่ละห้องแต่ละชั้นอย่างเหมาะสม ทางขึ้นตื้นตาตื่นใจผู้ชมด้วยการแสดงสวนจำลองของศิลปินโมเน่ และข้างในพิพิธภัณฑ์มีห้องชุดภาพจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ขนาดใหญ่ของโมเน่ เป็นโถงวงกลมผนังโค้งแสดงภาพอีกด้วย มีผลงานมากมายจิตรกรรม, สถาปัตยกรรม, สวนหิน, งานอินสตอลเลชันแสงสีเปลี่ยนมิติ ที่ล้วนมีชื่อเสียงที่เห็นภาพบอຍจากหนังสือของห้องสมุด แต่ของจริงมีขนาดใหญ่ตระการตาโอบตัวคนดูให้เล็กนิดเดียว การเดินทางไปแกลลอรีฮิโรชิ เส้นจู ก็เช่นกัน ผู้สร้างสรรค์ยังคงประทับใจนิทรรศการและแกลลอรีที่สร้างอย่างพิถีพิถันเป็นสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นนั้นเป็นอย่างดี

การตั้งใจไปดูงานฮิโรชิ เส้นจู ศิลปินญี่ปุ่นผู้สร้างบันดาลใจแก่ผู้สร้างสรรค์ตั้งแต่ดูผลงานผ่านเว็บไซต์แล้วสั่งซื้อหนังสือจากต่างประเทศ การเที่ยวญี่ปุ่นในวันที่สอง โดยเดินทางเข้าที่สถานีเกียวโตมุ่งหน้าไปยังสถานี Karuizawa ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง ทั่วไป-กลับรวม 8 ชั่วโมง ผู้สร้างสรรค์วางแผนออกจากเกียวโต 7 โมงเช้าเพื่อไปถึงแกลลอรีตอนเที่ยง แล้วขากลับควมมาให้ถึงสถานีเกียวโตก่อนมืดเพื่อเดินกลับเข้าที่พักได้ปลอดภัยเข้าสมทบกลุ่มคณะตามเดิมการเดินทางข้ามเมืองคนเดียวที่ญี่ปุ่นสามารถค้นเส้นทางจาก Hyperdia ซึ่งรวมบอกเวลาเดินทางจากสถานีหนึ่งเชื่อมสถานีหนึ่งไปถึงจุดปลายทางที่แน่นอนตรงเวลา แต่ต้องทำเวลาหาช่องเลขของสถานีเพื่อต่อรถไฟตรงสายจนถึงปลายทางอย่างแม่นยำไม่เสียเวลา เมื่อถึงสถานีKaruizawaเห็นป้ายเรียงรายแนะนำสถานที่

ห้องที่ยาวดั่ง ๆ ของท้องถิ่น มีป้ายแกลลอรี่ฮิโรชิใหญ่และเด่นมาก เดินลงไปเป็นคิวรถแท็กซี่ เรียกรถต่อไปอีกเพียง 15 นาทีจึงถึงแกลลอรี่ ผู้ขับแท็กซี่สูงวัยรู้จักแกลลอรี่นี้เป็นอย่างดี เมื่อถึงแกลลอรี่จะพบสถาปัตยกรรมที่ออกแบบล้ำสมัยต้อนรับตั้งตระหง่าน สง่างาม ตื่นเต้นที่จะได้เห็นผลงานของจริงอยู่ข้างหน้าในอีกอึดใจนี้แล้ว

ภาพที่ 103 สถานี Karuizawa

ภาพที่ 104 แกลลอรี่ของฮิโรชิ เส้นจู

สถาปัตยกรรมที่มีรูปทรงตัดทอนทันสมัยโดดเด่นท่ามกลางธรรมชาติ อากาศเย็นเป็นเมือง
ชนบทมีภูเขาโดยรอบ แม้ช่วงเวลาที่ไปนั้นเป็นช่วงใบไม้ร่วง ไม่เขียวชอุ่มสดใส แต่ก็เห็นถึงความงดงาม
ของธรรมชาติสถานที่ที่ตั้งใจพิถีพิถันต่อสภาพแวดล้อมอย่างดี

ภาพที่ 105 ด้านหน้าประตูทางเข้าแกลลอรี่

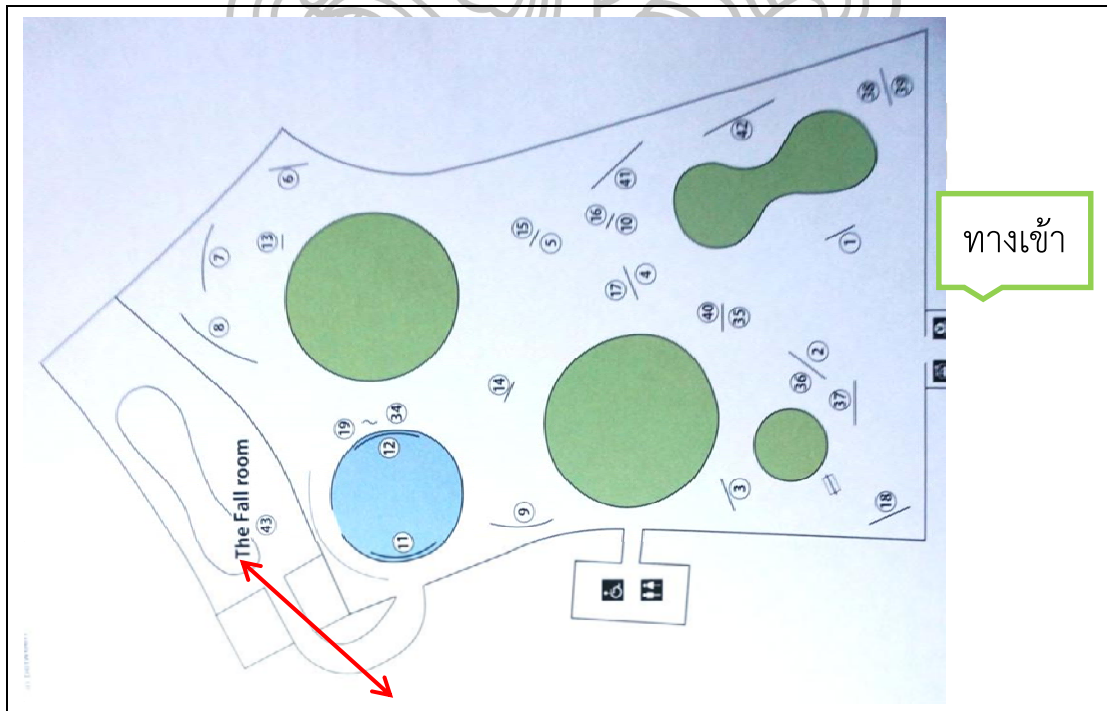
ภาพที่ 106 แกลลอรี่มีตู้ล็อกเกอร์และมีเครื่องใส่เงินซื้อตั๋ว

แกลลอรี่มีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่มาก สามารถเดินชมจนทั่วใน 1-2 ชั่วโมง มีร้านหนังสือและ
ของที่ระลึกจำหน่ายด้านข้างและร้านกาแฟนั่งพักหย่อนใจได้ นี่คือนักแกลลอรี่ที่มีรูปร่างประหลาด ตัว
อาคารผนังด้านนอกเป็นกระจกใสเพื่อสามารถมองผลงานภาพน้ำตก โดยมีธรรมชาติสวนต้นไม้เป็น
ฉากพื้นหลังรูปภาพอยู่ด้วยกัน

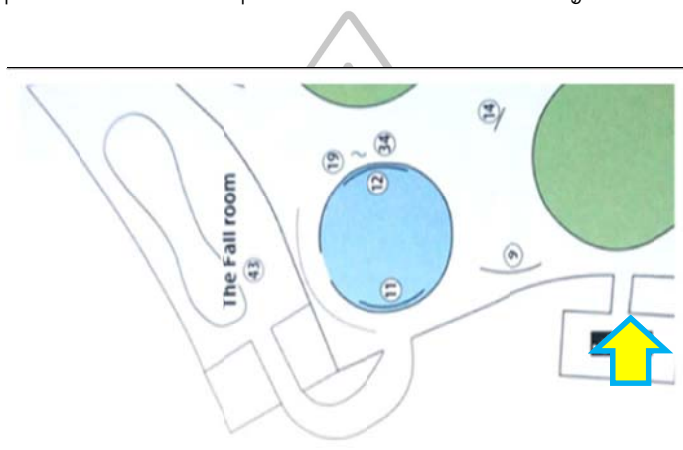
ภาพที่ 107 จุดแรกเมื่อเข้าประตูแกลลอรี

นี่เป็นจุดมุมแรกด้านหน้า เมื่อเข้าประตูทางเข้า พบผนังสีขาวแขวนภาพชุดน้ำตกอันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปิน, ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นชุดภาพซากุระ ไม่ได้มีแต่ชุดน้ำตก และส่วนที่แสดงผลงานแรกเริ่มก่อนชุดน้ำตก รวมเป็นการสร้างสรรค์ของเส้นจูทั้งหมด พบจุดสังเกตว่าการแขวนภาพแต่ละภาพโดยเฉพาะภาพน้ำตก คำนึงถึงจังหวะน้ำตกที่กระทบพื้นน้ำวางในตำแหน่งที่พอเหมาะในความเป็นจริงอีกด้วย

ภาพที่ 108 แผนผังแกลลอรี

จากผังนี้ ด้านซ้ายสุดเป็นห้อง The Fall Room รูปร่างโค้งในห้องนั้นคือการจำลองด้านเรซิ่นใส ที่เมื่อเข้าไปจะคล้ายสระน้ำใหญ่สีดำที่ตั้งด้านล่าง โดยมีกำแพงม่านน้ำตกขาวสูงอยู่หลังสระ ห้องค่อนข้างมืด มีรปภ.คอยระวัง ตรงข้ามน้ำตกมีเก้าอี้สีดำเรียงเป็นแถวยาว ให้ผู้ชมนั่งชมและปรับสายตาในการชมภาพแสดงน้ำตกยักษ์นี้ เผอิญทั้งความสูงและกว้างราวกับนั่งชมจอในโรงภาพยนตร์ ผู้สร้างสรรค์ชอบตรงทางเข้าห้องที่เริ่มจากผังวงกลมฟ้าเป็นอุโมงค์ทางยาวผนังขาวโอบตัว ค่อย ๆ เดินเข้ามาจากที่สว่าง ๆ แล้วทางเดินก็ค่อย ๆ มีดลง จนมาถึงม่านน้ำตกใหญ่ตั้งตระการตา

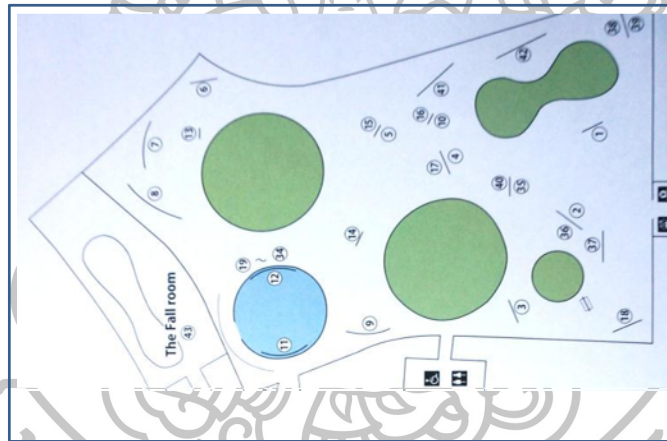

ภาพที่ 109 ผังห้องโถงเป็นวงกลมแสดงภาพซ่อนหลอดไฟอุลตราไวโอเล็ต

ส่วนผังวงกลมสีฟ้า เป็นไฮไลท์ของงานนี้สำหรับมุมมองของผู้สร้างสรรค์ คือห้องวงกลม การติดตั้งภาพเป็นภาพต่อ ๆ โค้งล้อผนังไปตามผนังโค้งครึ่งวงกลมได้ ในห้องซ่อนการติดตั้งหลอดไฟแสงอุลตราไวโอเล็ต ที่ค่อย ๆ เปิดแสงฟ้าแล้วค่อย ๆ สลับไปแสงไฟขาว ทำให้ภาพน้ำตกคล้ายเคลื่อนไหวได้อย่างมีมนต์สะกด จากน้ำตกสีขาวที่มองเป็นแสงขาวปกติบนพื้นหลังสีดำนั้น ค่อย ๆ กลายเป็นน้ำตกสีฟ้าบนพื้นหลังสีม่วง การค่อย ๆ ปรับแสงที่คำนวณตั้งเวลา ทำให้เห็นชั้นสีแต่ละชั้นที่ซ้อน ๆ เป็นชั้น ๆ น้ำหนักทับซ้อนเยอะค่อย ๆ ซึม ๆ ผ่านแสงทีละชั้น เหมือนน้ำตกขยับไหลที่แผ่วเบา ในห้องมีเก้าอี้ยาวให้นั่งมองได้นาน ๆ ผู้สร้างสรรค์เข้าชมซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างประทับใจมาก

ภาพที่ 110 ภาพสีแสงซ้อนหลอดไฟอุตสาหกรรมไวโอเล็ต ไม่อนุญาตให้ถ่ายภาพจากสถานที่จริง

ภาพที่ 111 ผังวงกลมสีเขียวคือตำแหน่งสวนต้นไม้ภายนอกที่มองทะเลเป็นกระจกใส

ส่วนวงกลมสีเขียวในผังนั้นเป็นส่วนสวนต้นไม้ ที่นำธรรมชาติแทรกมีส่วนร่วมสร้างบรรยากาศการมองภาพธรรมชาติของห้องแสดงนิทรรศการไปด้วย

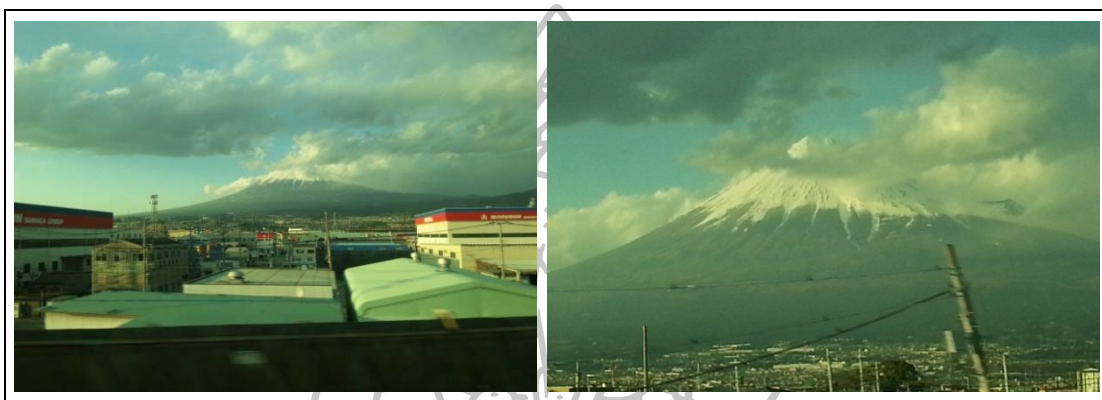
ภาพที่ 112 แสดงความสัมพันธ์ของนิทรรศการภายในกับภายนอกอย่างลงตัว

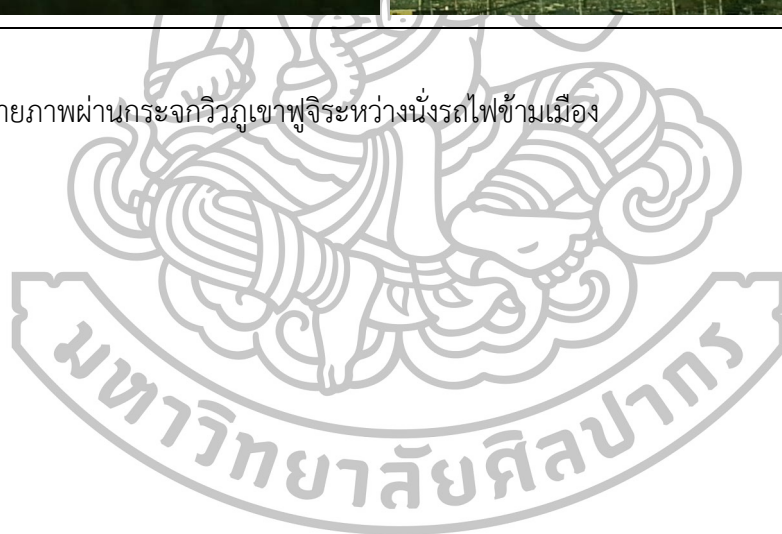
ภาพที่ 113 แสดงความสัมพันธ์ของนิทรรศการภายในกับภายนอกอย่างลงตัว

การมีประสบการณ์ศึกษางานศิลปะบนเส้นลูทึ่ญี่ปุ่นครั้งนี้ ภาพเทคนิคขนาดใหญ่ที่ยืนดูต่อหน้า เทียบไม่ได้เลยกับการดูภาพเล็กในหนังสือ ตัวเทคนิคจำเป็นต้องมองปะชิด ผลเทคนิคอิสระอย่างเป็นธรรมชาติ การจัดวางน้ำหนัก เส้นภาพขาว-ดำคงความงามเป็นอมตะเสมอ การใช้แสงสีในงานจิตรกรรมบนเฟรมประยุกต์ให้ดูทันสมัย ในชุดแสงสีฟ้าอ่อนตลอดไฟอูลตราไวโอเล็ตเป็นภาพฉายแสงที่ตั้งจังหวะแสงเคลื่อนตัวไปเรื่อย ๆ ภาพเคลื่อนไหว ไหลไม่หยุดนิ่ง สร้างความประทับใจไม่รู้ลืม ชื่นชมศิลปะญี่ปุ่นที่เคารพการนำเทคนิคศิลปะเพนินามาเสนอรูปแบบในยุคปัจจุบัน รวมทั้งการพิถีพิถันสถานที่ที่เกลอริ้จัดแสดงออกแบบสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาพจิตรกรรมนำตักให้เชื่อมกับสวนต้นไม้ภายนอกอาคาร จัดวางองค์ประกอบภายนอกและภายใน ความต่อเนื่องเรื่องราวของภาพ การเลือกมุมที่ใช้แสงธรรมชาติและการใช้แสงของหลอดไฟเล่นสีอย่างลงตัว นอกจากการชมเกลลอรี่แล้ว สิ่งที่สร้างแรงบันดาลใจในประเทศญี่ปุ่นที่ซัดมากคือ การเคารพธรรมชาติ การไปวัด ชมสวนมอส,สวนหิน

,สวนไม้ เห็นถึงความยิ่งใหญ่,ความงดงามที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ให้มนุษย์ แล้วผู้คนญี่ปุ่นอนุรักษ์อย่าง
 ใส่ใจ ความสัมพันธ์ธรรมชาติที่แนบแน่นของคนญี่ปุ่น เห็นได้ทั่วไปง่ายตายแม้การเดินทางบนรถไฟที่
 นั่งข้ามเมือง วิวระหว่างทางมีจังหวัดที่ผ่านมองเห็นภูเขาฟูจิ ผู้สูงวัยชาวญี่ปุ่นหันมายิ้มให้ มองให้คน
 ช่าง ๆ ดูตาม สายตาที่มองภูเขาฟูจิด้วยความชื่นชม ปลื้มใจที่ภูเขาฟูจียังคงอยู่สมบูรณ์งดงามไม่เสื่อม
 คลาย

ภาพที่ 114 ถ่ายภาพผ่านกระจกวิวภูเขาฟูจิระหว่างนั่งรถไฟข้ามเมือง

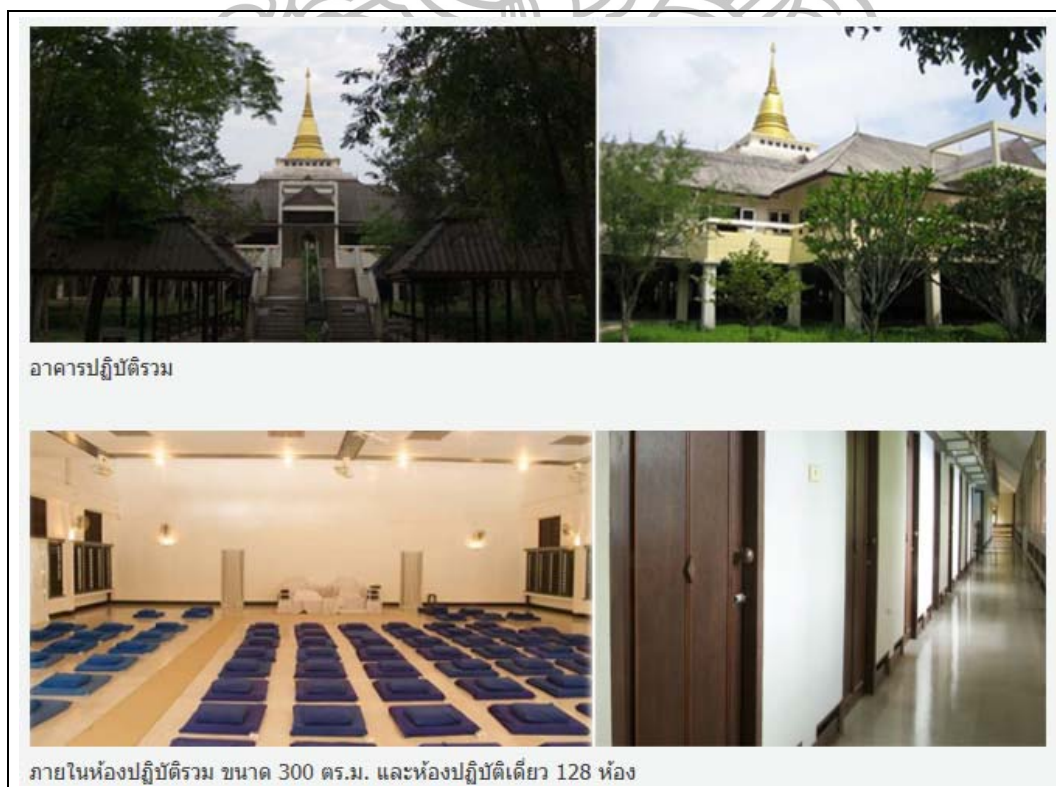
ภาคผนวก ค

กิจกรรมที่ 3 การอบรมวิปัสสนาที่ศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า

กิจกรรมที่ 3 การอบรมวิปัสสนาที่ศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า

การสนใจพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมเริ่มต้นมาจากการปฏิบัติก่อนหาหนังสือปรัชญาธรรมมาอ่าน การอบรมวิปัสสนาเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2549 ด้วยวัย 35 การวิปัสสนาครั้งแรกที่วัดมเหยงค์ จ.อยุธยา ซึ่งวัดนี้มีชื่อเสียงทางกรรมฐาน การสอนไม่ได้เคร่งครัดระเบียบวินัย ดังนั้นการปิดวาจาเป็นเรื่องยากที่จะระงับพฤติกรรมนี้ของผู้เข้าอบรม ต่างกับวิปัสสนาโกเอ็นก้าที่ทุกคนห้ามผิดกฎระเบียบอย่างเด็ดขาด การอบรมวิปัสสนาของโกเอ็นก้ามีสาขาทั่วโลก มีศูนย์ปฏิบัติอยู่ในประเทศไทยถึง 10 แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ

สถานที่นี้มีระเบียบเคร่งครัด มีเว็บไซต์ลงทะเบียนรับสมัครและทุกคนจะต้องอ่านกฎและตารางการฝึกก่อนตัดสินใจสมัครอบรม ธรรมบริการเอาจริงเอาจังโดยให้ผู้อบรมเซ็นต์ชื่อยอมรับเงื่อนไขอย่างสมัครใจในวันแรก ต้องฝึก 10 วันให้ครบจบคอร์สห้ามออกก่อน ปิดวาจาและไม่สัมผัสตัว ทำเสมือนอยู่คนเดียวในศูนย์ ไม่มองหน้ากัน, ไม่คิดเปรียบเทียบ, ไม่สบตา ชาย-หญิงแยกกันพักและนั่งปฏิบัติคนละฝั่ง ฟังเสียงระฆังบอกเวลาตามตารางของวัน รับประทานอาหารมังสวิรัติมือเที่ยง 11 โมง งดมือถือเย็น ปฏิญาณรับศีล 5 ทิ้งความคิดภาระทุกอย่างจากสังคมโลกภายนอกทั้งหมด ทางศูนย์เก็บมือถืองดการสื่อสารใส่ตู้ล็อกจนกว่าจะถึงวันกลับ

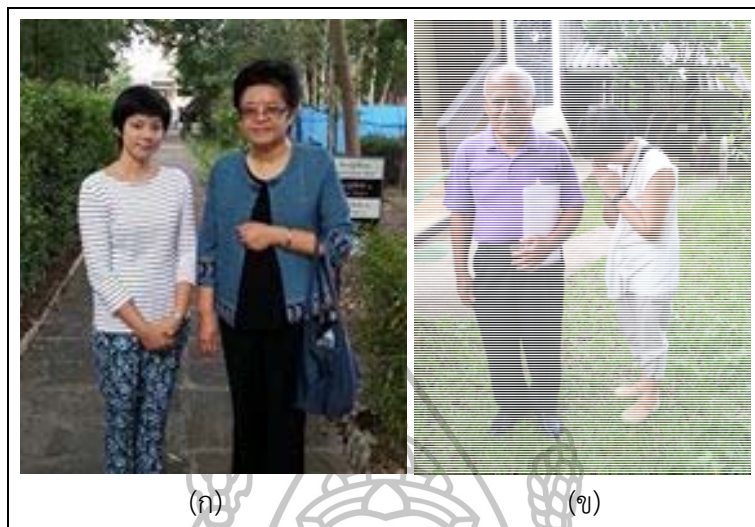
ภาพที่ 115 ศูนย์วิปัสสนาธรรมกมล จ.ปราจีนบุรี

ผู้อบรมมีทั้งพระภิกษุและฆราวาสชาย-หญิงทั้งไทยและชาวต่างชาติรวมกัน ฝึกสำรวจ 2 ส่วนคือร่างกายและจิตโดยรับรู้ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นทุกขณะ ผู้อบรมมีหน้าที่เพียงเท่านี้ โดยมีตารางประจำวันที่ยึดตามกำหนดการดังนี้

ตารางที่ 9 กิจกรรมของการอบรมใน 1 วัน

ตารางเวลา	กิจกรรม
04:30 น.	ระฆังปลุก
04:30 น. – 06:30 น.	นั่งปฏิบัติในห้องปฏิบัติรวมหรือในที่พักส่วนตัว
06:30 น. – 08:00 น.	อาหารเช้า
08:30 น. – 09:00 น.	ปฏิบัติร่วมกันในห้องปฏิบัติรวม
09:00 น. – 11:00 น.	ปฏิบัติในห้องปฏิบัติรวม หรือในที่พักส่วนตัวตามที่อาจารย์กำหนด
11:00 น. – 12:00 น.	อาหารกลางวัน
12:00 น. – 13:00 น.	พักผ่อน
13:00 น. – 14.30 น.	ปฏิบัติในห้องปฏิบัติรวมหรือในที่พักส่วนตัว
14:30 น. – 15.30 น.	ปฏิบัติร่วมกันในห้องปฏิบัติรวม
15:30 น. – 17.00 น.	ปฏิบัติในห้องปฏิบัติรวมหรือในที่พักตามที่อาจารย์กำหนด
17:00 น. – 18.00 น.	พักดื่มน้ำปานะ
18:00 น. – 19.00 น.	ปฏิบัติร่วมกันในห้องปฏิบัติรวม
19:00 น. – 20.15 น.	ฟังธรรมบรรยายในห้องปฏิบัติรวม
20:15 น. – 21.00 น.	ปฏิบัติร่วมกันในห้องปฏิบัติรวม
21:00 น. – 21:30 น.	สอบถามข้อสงสัยกับอาจารย์เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม
21:30 น.	พักผ่อน

ผู้สร้างสรรค้อบรมที่นี้มาแล้วรวม 5 ครั้ง แต่ละครั้ง 10 วัน รวมเป็น 50 วัน และรู้จักศูนย์มา 10 ปีแล้ว เคยไปฝึก 3 ศูนย์ที่จ.ปราจีนบุรี, พิษณุโลกและกาญจนบุรี ในปี 2549, 2550, 2556, 2557, 2558 ซึ่งการศึกษาปริญญาเอกเริ่มปี 2556 ดังนั้นผู้สร้างสรรคจึงตั้งใจเข้าอบรมทุกปีต่อเนื่องกัน 3 ปี โดยมีอาจารย์ประจำคอร์สทั้งเป็นชายหรือหญิง ผู้เชี่ยวชาญคอร์สวิปัสสนาและไม่ได้เป็นพระภิกษุผ่านการแต่งตั้งเป็นอาจารย์ผู้แทนทำหน้าที่ฝึกอบรมจากศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้าสาขาใหญ่

ภาพที่ 116 อาจารย์สอนของศูนย์วิปัสสนาโกเอ็นก้า

(ก) อาจารย์อุษณา ศูนย์ธรรมกมล ปี 2557

(ข) อาจารย์เฉลิม ศูนย์ธรรมกาญจนา ปี 2558

ระหว่างอบรมทุกวันมีการสอบถามอารมณ์ทุกคนเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อช่วยพัฒนาและตอบข้อสงสัยระหว่างปฏิบัติเพื่อให้ฝึกวิปัสสนาถูกทาง แต่ละคนแตกต่างกันทั้งความคิดและบุคลิกลักษณะ รวมถึงวิวุธผลหลากหลาย การเข้าอบรมครั้งแรกนั้นผู้สร้างสรรค์คิดเปรียบเทียบการวิปัสสนาเทียบกับการเรียนศิลปะว่าไม่ต่างกัน อาจารย์ผู้ฝึกถามแต่เรื่องความรู้สึกล้วน ๆ และผู้อบรมต่างเล่าประสบการณ์แสดงความเป็นตัวตนชัดเจน เล่าถึงความรู้สึกที่แตกต่างกันไป คล้ายการเรียนศิลปะที่ทุกคนพูดถึงความรู้สึก มีความเป็นนามธรรมโดยแท้ อาจารย์ผู้ชำนาญเท่านั้นที่รับฟังและเข้าถึงสิ่งที่พูดนั้นได้เข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือต่างชาติความรู้สึกเกิดขึ้นเป็นการรับรู้สากล ประสบการณ์ที่อาจารย์พบมาแล้วจะตอบคำถามเหล่านั้นให้ศิษย์กระจ่าง แล้วนำผู้ปฏิบัติให้สงบใจนั่งวิปัสสนาในศูนย์ปฏิบัติได้จนครบ 10 วันอย่างราบรื่น การฝึกกายและจิตเป็นตัวยุทธสำคัญมาก ยิ่งกายปฏิบัติมากใจก็ยิ่งนิ่งมาก จิตใจมั่นคงเข้มแข็งเอาชนะธรรมชาติของจิตที่ซุกซนได้หรือที่เรียกว่าการเอาชนะใจตัวเองได้ เช่นประสบการณ์ครั้งแรกที่ทุกคนต้องยอมรับความจริงคือ การฝึก 10 วันที่ต้องอยู่คนเดียวเหมือนโรงเรียนดัดนิสัยแบบปิดปากสนิทนั้นช่างยาวนานทรมาณมาก เมื่อเข้าฝึกใน 3 วันแรก “อานาปานสติ” นั่งหลับตาเฝ้าตามลมหายใจที่จมูกไว้อย่างจดจ่อ ไม่หลับ,ไม่ง่วง,ไม่เพลีย,ไม่ร้อน,ไม่ฟุ้งซ่านภายในห้องโถงใหญ่ แต่จิตใจจากโลกภายนอกมักซุกซนไม่ชอบอยู่นิ่ง ธรรมชาติจะคิดโน้มน้าวอกแวกกระโดดไปมา เตียวอดตีเรื่องนี้เตียวอนาคตเรื่องนั้นที่ต้องทำวนเวียนกลับไปกลับมา จึงทำให้หลายคนกระสับกระส่าย เช็ดทรมาณที่ต้อมมานั่งหลับตาเฉย ๆ รวมกัน ผินใจ รู้สึกป่วยซึม ไม่มีความบันเทิงจากผัสสะภายนอกอีกแล้ว อึดอัด

เพียงนั่งตามลมหายใจที่เป็นธรรมชาติ ครั้งหนึ่งมีชาวต่างชาติผู้ชายเดินออกห้องโถงหยุดที่ระเบียงแล้ว ตะโกนลั่นสุดเสียงอย่างทรมาณสุดจะทน แล้วเดินกลับนอนบ่นเข้ามานั่งต่อเพื่อชมใจเอาชนะตัวเอง ให้สงบนิ่ง เมื่อผ่านปรับตัวปรับใจสู่วันที่ 4 จะเริ่มอธิบายขั้นตอนการวิปัสสนา ซึ่งแต่ละวันบอก ขั้นตอนฝึกอย่างเป็นระบบ ตามความรู้สึกทั่วตัวอย่างละเอียดขึ้น ๆ ไปเรื่อย ๆ จนวันที่ 8-9 ให้นั่ง อธิษฐานไม่ขยับกายนาน 1 ชั่วโมง บทเรียนนี้สอนให้รู้จักกฎธรรมชาติ ลมหายใจนั้นไม่ได้สมำเสมอ ร่างกายไม่สามารถบังคับลมหายใจ ยิ่งนั่งได้นิ่งนานจิตก็ยิ่งนิ่ง ลมหายใจผ่านเบาแผ่วเหมือนแทบไม่ได้ หายใจ การรับรู้ความรู้สึกทั่วกายก็เช่นกัน จากรู้สึกตัวที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปจะค่อย ๆ รู้สึกตัวตามจุดเล็ก ๆ ที่ไม่เคยสนใจมาก่อน วิปัสสนาไม่ใช่ปฏิบัติทุกคนผ่านการรับรู้แบบเดียวกัน การฝึกตามความรู้สึก ที่ชนะความง่วงได้ ต้องตื่นตัวตั้งใจกระตือรือร้นอยู่เสมอไม่ให้เผลอหลับ คล้ายทำงานเหมือนมดงานที่ ขยันมาก จดจ่อมาก ไวต่อความรู้สึกมาก ซื่อสัตย์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ไม่ล้อเล่นกับความรู้สึก เต็ดขาดแล้วเมื่อจบวันสุดท้ายจะเข้าใจกฎธรรมชาติคือการเปลี่ยนแปลง(Changing is law of Nature) ทุกสรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง เข้าใจความหมาย “อนิจจัง” ลึกซึ้งจากประสบการณ์ ไม่ใช่การ อ่านหนังสือ เมื่อวิปัสสนาไม่ว่าจะรู้สึกเบาสบายหรือเจ็บปวดทรมานจนน้ำตาไหล วางใจให้เฉยต่อ ความรู้สึกนั้น กายอยู่ส่วนกาย ใจอยู่ส่วนใจ ความเจ็บปวดนั้นไม่คงทนจะหายไปเอง แต่ถ้ายังเพ่งสนใจ ความเจ็บปวดจะยิ่งตอกลึกลงกระดูกสันขาร้าวไปทั่ว พอจบนั่งอธิษฐานพร้อมเสียงสวดตั้งว่า “อนิจจา .. วัฏสังขารา...” ช่างลึกซึ้งกินใจ..เกินคำบรรยาย..

ภาพที่ 117 เรือนพักฝ่ายหญิง พร้อมคณะธรรมบริการและผู้อบรม ศูนย์ธรรมกาญจนา 6-17 พค. 58

รายละเอียดภาพผลงานวิทยานิพนธ์ “นามธรรมของสายน้ำ”

ภาพที่	ชื่อภาพ	เทคนิค	ขนาด	ปี
1	Flow # 1	Oil on canvas.	70x120 cm.	2013
2	Flow # 2	Oil on canvas.	90x120 cm.	2013
3	Flow # 3	Oil on canvas.	150x100 cm.	2013
4	Flow # 4	Oil on canvas.	120x120 cm.	2014
5	Flow # 5	Oil on canvas.	120x150 cm.	2014
6	Flow # 6	Oil on canvas.	150x120 cm.	2014
7	Flow # 7	Oil on canvas.	150x150 cm.	2014
8	Flow # 8	Oil on canvas.	180x180 cm.	2014
9	Stillness#1	Oil on canvas.	80x100 cm.	2015
10	Stillness#2	Oil on canvas.	120x90 cm.	2015
11	Stillness#3	Oil on canvas.	90x140 cm.	2015
12	Stillness#4	Oil on canvas.	60x120 cm.	2015
13	Rhythm of Life#1	Oil on canvas.	120x180 cm.	2016
14	Rhythm of Life#2	Oil on canvas.	120x200 cm.	2016
15	Rhythm of Life#3	Oil on canvas.	80x200 cm.	2016
16	Rhythm of Life#4	Oil on canvas.	120x200 cm.	2016
17	Rhythm of Life#5	Oil on canvas.	180x250 cm.	2016
18	Rhythm of Life#6	Oil on canvas.	180x200 cm.	2016
19	Rhythm of Life#7	Oil on canvas.	150x200 cm.	2016
20	Rhythm of Life#8	Oil on canvas.	150x500 cm.	2016

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล อัจจิมา เจริญจิตร ตนานนท์
 วันเดือนปีเกิด 15 พฤษภาคม 2514
 ที่อยู่ 5/111 ถนนสามัคคี ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2532 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
 พ.ศ. 2538 สำเร็จการศึกษาศิลปบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ1) สาขาวิชาภาพพิมพ์
 คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 พ.ศ. 2544 ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
 พ.ศ. 2556 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิทรรศการเดี่ยว

- พ.ศ. 2545 “ทะเลใจ” พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า
 พ.ศ. 2548 “ลอยใจในน้ำ” พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า
 พ.ศ. 2559 “นามธรรมของสายน้ำ” พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า

นิทรรศการคู่

- พ.ศ. 2551 “ด้วยเหตุผล-ด้วยความรู้สึก” พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า

เกียรติประวัติ

- พ.ศ. 2550 ได้รับพระราชทานเข็มอนุรักษ์มรดกไทยจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
 พ.ศ. 2558 พุทธรางวัลศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 15 หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ